

ÄNGAR OCH HAGAR I MARKS KOMMUN

**Svante Hultengren
Jonas Stenström
1990**

DEL 1

- Inledning
- Allmän beskrivning av Marks kommun
- Kortfattad metodbeskrivning
- Definitioner
- Resultat
- Litteraturförteckning

DEL 2

- Objektsbeskrivningar

DEL 3

- Övriga objekt
- Förteckning över objekt
- Översiktskarta

INLEDNING

Föreliggande rapport är en sammanställning av naturliga fodermarker, påträffade under inventering i Marks kommun.

Målsättningen med undersökningen är att kartlägga naturliga slåtter- och betesmarker i Marks kommun - sk fodermarker. Med naturliga fodermarker avses marker som inte varit kultiverade eller på annat sätt påverkade av åtgärder, som inneburit omrörning av jordmånen.

I många fall har hävdformerna ändrats under senare tid, och idag hålls de forna slåttermarkerna öppna genom beteshävd. Ängen har blivit hage! Även sådana marker där hävden ändrats, är intressanta, då de ursprungliga växt- och djurarterna fortfarande kan finnas kvar. Flertalet av de naturliga fodermarkerna har dock förlorat sin ursprungliga fauna och flora genom t.ex igenväxning, upphörd hävd eller intensiv konstgödselanvändning.

Fältarbetet har utförts under juni till augusti 1988, av Svante Hultengren och Jonas Stenström/NATURCENTRUM, på uppdrag av länsstyrelsen i Älvsborgs län. Under vintern 1988/89 har resultatet sammanställts till föreliggande rapport.

Ett flertal personer och intresseorganisationer har medverkat med tips och synpunkter under arbetets gång. Framförallt vill vi tacka Sven Svensson i Fritsla, Ingemar Håkansson i Gunbjörntorp och kommunbiolog Lennart Henriksson. Torbjörn Schafferer vid länsstyrelsen i Älvsborgs län har, på ett utmärkt sätt, fungerat som handledare och kontaktperson.

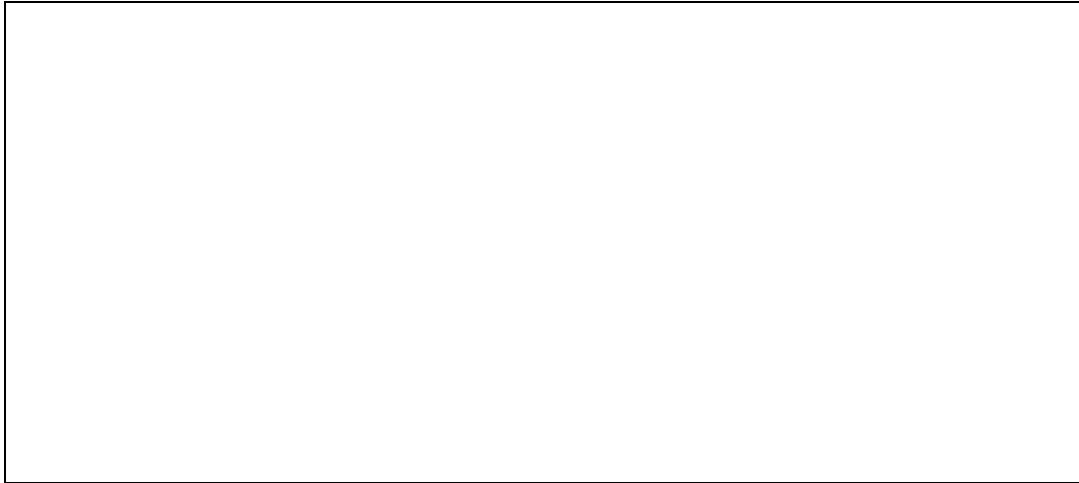
Slutligen skall ett mycket stort och varmt tack framföras till de markägare som sköter sina marker på ett gammalt och för naturen skonsamt sätt - utan deras arbete skulle denna rapport sakna innehåll.

ALLMÄN BESKRIVNING AV MARKS KOMMUN

FÖRUTSÄTTNINGARNA

Marks kommun upptar en yta av 940 km² och är belägen i södra delen av Älvsborgs län. I kommunen finns ca 30 000 invånare och centralort är Kinna. Befolkningen är koncentrerad till de stora dalgångarna, medan skogsområdena är mer glest befolkade. Landskapet är av utpräglad sprickdalstyp med flacka sedimentfyllda dalgångar, där andelen jordbruksmark är stor. Jordarna i dalgångarna utgörs huvudsakligen av mullhaltig mellanlera samt mo- och mjälajordar. De goda

näringsförhållandena i dessa jordar gör att avkastningen är god för samtliga grödor och floran är frodig. På många ställen märks en viss kalkpåverkan. Mellan dalgångarna ligger stora höjdplataer med tunt moräntäcke (0-2 m). Den till arealen vanligast förekommande jordarten i Marks kommun är morän. Denna är oftast av sandig till moig sammansättning och härstammar till övervägande del från omgivande gnejs- och granitområden. På flera ställen i kommunen finns stora och mäktiga moränbildningar - sk drumliner. Drumlinerna ligger ofta på högt belägna NO-sluttningar och består till övervägande del av bottenmorän. De vackraste drumlinbildningarna finns vid Ubbhult, Edared, Bönhult och Horred. I dessa områden är barrskogen helt dominerande. Klimatet i Mark är starkt påverkat av närheten till havet. Årsmedeltemperaturen är +6,3 grader och nederbörden ca 900 mm/år. Den dominerande vindriktningen under året är sydvästlig.

Figur 1. Utsikt från drumlinliknande bildning strax söder om St. och Lilla Högsjön.

MARKANVÄNDNINGEN

De första människorna anlände med stor sannolikhet till dåvarande Marks kommun för sisådär 9 000 - 10 000 år sedan. Deras avsikt med besöket i området var antagligen jakt. Yxfynd från denna tid har gjorts vid sjön Veselången.

Mer bofast befolkning får området först några tusen år senare - under den sk yngre stenåldern - och området kring Horred förefaller vara populärt under denna tid. Snart blomstrar handeln med skiffer, bärnsten och metaller, främst brons.

Ca 1000 f.kr blir klimatet kallare, och pollenanalys visar att granen ökar i frekvens liksom, gräs och örter. Järnåldern inleds strax efter denna temperatursänkning. Det första jordbruket inleds och de första slätterängarna anläggs någon gång kring kristi födelse. Troligen skördades främst högvuxen strandvegetation under denna tid. Under hela tiden från ca 2500 f.kr tills för 900 år sedan, ökade människans ingrepp i naturen och mot slutet av perioden var landskapet öppet och skogarna glesa. Åkrar, stengärdesgårdar, ängar, hagar och vägar fanns och dagens naturförutsättningar var grundmurade.

Jordbruket fortsatte att öka under de påföljande 800 åren, fram till 1900-talets början, då industrialiseringen satte igång en folkvandring från landsbygden till städerna.

Idag kräver vårt välstånd att jordbruket sköts snabbt och kostnadseffektivt. Detta har fått till följd att de marker som anlades för kanske 2000 år sedan, idag växer igen och beskogas, eller konstgödslas, varpå de biologiska värdena som knutits till dessa marker går om intet för all framtid.

KORTFATTAD METODBESKRIVNING

FÖRARBETE

Flygbildstolkning.

Intressanta områden (ängs- och hagmarker) har tolkats från infraröda flygbilder och inritats på topografiska kartblad (skala 1:50 000) och ekonomiska kartblad (skala 1:10 000). Flygbildstolkningen har utförts av Per Elvingsson, på länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Sammanställning av befintlig kunskap

Befintlig information om de aktuella markerna har inhämtats från naturvårdsplanen, olika naturinventeringar, länsstyrelsens floravårdsregister och de gamla häradskartorna.

Personkontakter

I vissa fall har information och "tips" erhållits från markägare i samband med fältinventeringen varefter dessa "tips" kontrollerats. I några fall har nya objekt framkommit. I flera andra fall har markägare skrivit till länsstyrelsen och föreslagit fältkontroll av marker. I de flesta fall var dessa objekt redan intolkade från flygbilderna.

FÄLT- OCH SAMMANSTÄLLNINGSSARBETE

Alla objekt som intolkades från flygbilder har besökts under fältsäsongen 1988. Dessutom upptäcktes flera nya objekt under inventeringens gång. Objekten har klassificerats enligt följande;

- Klass 1 - Objekt med högsta bevarandevärde
- Klass 2 - Objekt med mycket högt bevarandevärde
- Klass 3 - Objekt med högt bevarandevärde
- Övriga objekt - Objekt med visst bevarandevärde
- Objekt som bedömts som ointressanta i detta sammanhang

Objekt med högt, mycket högt eller högsta bevarandevärde har sammanställts och visas i del 2 (106 st) och objekt med visst bevarandevärde kan beskrivas i del 3 (62 st). De objekt som bedömts som ointressanta i ängs- och hagmarkssammanhang finns dokumenterade i fältpärmar som arkiverats hos länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Totalt har 602 objekt besökts under inventeringen i Marks kommun.

Diskvalificerande faktorer

För objekt som bedömts vara ointressanta har nedanstående faktorer varit diskvalificerande om de resulterat i att den ängs- och hagmarksberoende floran förändrats eller försvunnit.

- Intensiv konstgödselanvändning
- Ohävd
- Igenväxning
- Barrträdsplantering
- Kultiverad mark

- Av annan orsak utarmad flora
- Ringa storlek (<1 ha)
- Bebyggelse

Kvalificerande faktorer

För de objekt som bedömts som intressanta har följande faktorer varit viktiga;

- Förekomst av hotade naturtyper
- Naturtypens representativitet
- Förekomst av hävdgynnade/ovanliga vegetationstyper
- Vegetationstypens representativitet
- Förekomst av hävdgynnade/hävdberoende arter
- Kulturhistoriska spår av naturvetenskapligt intresse
- Hävdens tillstånd och kontinuitet
- Ålderdomligt jordbrukslandskap
- Betydelse för landskapsbild och friluftsliv
- Områdets storlek
- Skönhet

DEFINITIONER

Objekten i del 2 har beskrivits utgående från vad som redovisats tidigare, och har ställts samman enligt en rubrikmall med följande rubriker:

1. Huvud med; objektsnummer, ekonomiskt kartblad, naturtyp, storlek och klassning.
2. Rubrikdel med beskrivning av; landskapet, området, indikatorarter för naturlig fodermark, ingrepp och påverkan, naturhistoria, kulturhistoriska spår och fornminnen, samt befintliga planer och skydd.
3. Sammanfattande del med; sammanfattning och utslagsgivande huvudkriterier.

Här nedan följer en beskrivning av vilken information som behandlats under respektive rubrik och definitioner av använda begrepp.

Naturtyp

Under denna rubrik anges det behandlade områdets ingående naturtyp/er, vilka i samtliga fall är hävdberoende. Indelningen följer "Inventering av ängs- och hagmarker" (Naturvårdsverket 1987). Vissa naturtyper är beroende av slåtterhävd (slåttermarker) och andra av beteshävd (betesmarker). En tredje kategori utgör hagmarkerna vilka i princip är betesmark på gammal inägomark. Den gamla inägomarken användes tidigare oftast som slåttermark men idag är dessa marker oftast betade.

Här nedan följer en kortfattad beskrivning och definition av de hävdberonde naturtyperna - de naturliga fodermarkerna.

De naturtyper som påträffats under inventeringen i Marks kommun behandlas närmare under rubriken "Resultat".

1. Fastmarksängar

Gruppen omfattar slåttermarker på gammal inägomark.

Hackslått

En hårdvallsäng på ytblockig, kuperad eller sluttande moränmark. För slåttern används ofta en kortbladig lie med vilken man "hackar" sig fram mellan stenar och block. Äldre hävdform bör ha varit slåtter och den nuvarande skall vara slåtter om naturtypen skall benämnas hackslått.

Annan öppen äng

En slåtteräng på fastmarksunderlag som inte kan hänföras till hackslått eller träd- och buskbärande äng. För att klassificeras som annan öppen äng krävs att den dominerande hävdformen är eller till helt nyligen varit slåtter.

Träd- och buskbärande äng

En slåttermark som kännetecknas av öppna slåtterytor omväxlande med lövträdsdungar (runnor). Runnorna finns oftast i anslutning till stenar, hällar eller rösen. Ofta kan fossila åkrar förekomma. Den äldre hävdformen var slåtter medan dagens hävdform kan vara slåtter eller bete.

2. Fukt och våtmarker

Till denna grupp av naturtyper hänförs slåtterängar på fuktigt till vått underlag, ofta belägna utmed sjö- eller åstränder.

Sötvattenstrandäng

Denna naturtyp förekommer på såväl minerogena som organogena underlag utmed sjö- eller åstränder och omfattar området mellan högt och lågt vattenstånd. Den tidigare hävdformen var slåtter medan dagens hävdform oftast är bete. Om dagens hävdform är slåtter anges naturtypen som slåttermad.

Slåtterkärr

Är en slåttermark på fuktigt till vått underlag som tar emot vatten och näring från omgivande marker (översilning). Naturtypen omfattar allt från fattigkärr till extremrikkärr. Idag är slåtterkärren mycket sällsynta och i förekommande fall svagt hävdade eller ohävdade.

3. Hagmarker

Med hagmark avses betesmark på gammal inägomark. Dagens hävdform är bete. Den tidigare hävdformen var oftast slåtter men kan i vissa fall ha varit bete.

Öppen hagmark

Denna betesmarkstyp förekommer i olika terrängtyper och saknar i princip träd och buskar. Enstaka träd och buskar kan emellertid förekomma som solitärer eller utmed betesmarkens kanter.

Ekhage

Ekhagen är en betesmark där ek är det enda eller helt dominerande trädslaget. Viss inblandning av andra lövträd förekommer dock ofta. Naturtypen förekommer på såväl rik som fattig mark.

Björkhage

I björkhagen dominerar vårtbjörk på torrt till friskt underlag, medan glasbjörk kan förekomma om marken är fuktigare. Viss inblandning av andra trädslag än björk förekommar ofta.

Blandlövhage

Övriga lövträdspräglade hagmarker förs till denna typ, som inrymmer såväl ädellövträdsrika hagmarker som hagmarker med mer triviala trädslag. Med ädellövträd avses alm, ask, avenbok, bok, ek, fågelbär, lind och lönn.

Annan träd- och buskbärande hagmark

Hit räknas träd- och buskbärande betesmarker som inte kan hänföras till någon av de föregående typerna. Ofta handlar det om betesmarker med ett stort inslag av barrträd och enbuskar.

4. Övriga betesmarker

För att naturtypen skall få benämnas ljunghed, annan öppen utmark eller betad skog skall både dagens och den tidigare hävdformen vara bete och området skall i princip ligga på gammal utmark.

Ljunghed

Ljungheden upptog på 1700- och 1800-talen stora utmarksarealer i västra Sveriges nederbördsrika magermarker. Alltför stort virkesuttag i kombination med hårt bete gav upphov till dessa hedområden. Idag har ljungheden åter blivit skogsmark och enbart små fragment återstår.

Annan öppen utmark

Hit räknas andra träd- och buskfria betesmarker som inte kan hänföras till ljunghed eller alvar. Gräsen dominerar över ljunghed och ris i dessa marker.

Betad skog

I äldre tider var skogen på utmarken en mycket viktig betesresurs. Idag går boskapen sällan på bete i den gamla utmarken och denna foderhushållning är mycket sällsynt. Den betade skogen karaktäriseras av grova barrträd omväxlande med mer eller mindre öppna gläntor, där grässvålen är väl utvecklad. Buskskiktet utgörs oftast av enbuskar. Betade skogar har inte omfattats av inventeringen men har ändå medtagits i de fall sådana upptäckts i anslutning till andra objekt.

Vid de tillfällen då det rått tveksamhet om vilken naturtyp ett område skall hänföras till, har detta angetts genom att nämna två naturtyper t.ex öppen hagmark/annan öppen utmark.

I områdesbeskrivningarna, och på andra håll i texten, kan typen av fodermark benämnas med andra ord än de man finner i under rubriken "naturtyp". Dessa fall är;

- Öppen hagmark benämns ofta som öppen betesmark, då ordet hagmark i Marks kommun i de flesta fall syftar på trädbärande betesmarker.

- Träd och buskbärande äng benämns ofta som löväng, då detta är ett äldre och sedan många år använt uttryck. Med löväng menas här en slåtteräng med inslag av lövträd.

- Sötvattenstrandäng benämns ofta med det mera vardagliga uttrycket mad.

Landskap.

Beskrivningen omfattar ett större område kring den aktuella marken och behandlar dess topografi och skogliga vegetation i stora drag. I förekommande fall behandlas också mer påtagliga naturgeografiska inslag.

Beskrivning av området

Här beskrivs först den aktuella ängs- eller hagmarkens läge samt områdets karaktäristik. därefter beskrivs eventuellt träd- och buskskikt, mark-förhållanden, dominerande vegetationstyper jämte karaktärsarter och angivelse om frekvensen "vanliga ängsväxter".

De vegetationstyper som förekommer i rapporten följer handbokens (Statens naturvårdverk 1987) och Nordiska ministerrådets (1984) indelning och nomenklatur. För närmare information hänvisas till dessa publikationer.

Här nedan följer en översiktlig redovisning av de i Marks kommun funna vegetationstyperna, jämte exempel på objekt där speciellt intressanta eller väl utvecklade vegetationstyper förekommer.

Indelningen i olika vegetationstyper låter sig inte alltid göras utan vissa tveksamheter. En vegetationstyp kan t.ex övergå i en annan utan att tydliga gränser noteras. En person indelar inte alltid vegetationen på samma sätt som en annan o.s.v.

I nedanstående beskrivning behandlas de faktorer och arter, som varit av stort vikt vid indelningen i olika vegetationstyper under denna inventering.

De namn som anges inom parentes syftar till de förkortade namn som används i den löpande texten.

1. Rishedar

Rished av ljungetyp (Ljunghed)

En öppen rished som ofta hyser rikligt med enbuskar. Ljungheden är starkt beroende av bete, bränning eller annan markbearbetning. Ljung dominerar, men inslag finns av örter som blodrot, slättergubbe, ängsvädd och enstaka blåklockor. Bland gräs- och starrarter påträffas rödven, fårsvingel och pillerstarr.

Ljungheden är sällsynt i Marks kommun och har inte påträffats, såsom väl utvecklad i större omfattning, i något objekt.

Figur 3. Bacsippan påträffas på torrt underlag i den örtrika ljungheden och i fårsvingeltorrängen.

Rished av örtrik ljungetyp (Örtrik ljunghed)

En öppen rished som domineras av ljunget. Den har ett större inslag av örter än föregående. Örtrik ljunghed påträffas oftast på torrt underlag. Bland gräsen dominerar rödven och rödsvingel och bland örterna märks främst gråfibbla, ängsviol och backtimjan. Baksippor kan förekomma. Vegetationstypen är liksom ljungheden sällsynt i kommunen, men i objekt 89 påträffas mindre fragment av välutvecklad örtrik ljunghed.

Rished av blåbär-lingon-typ (Blåbär-lingonrished)

I torra, svagt hävdade och beskuggade partier i ek- eller björkhagar påträffas ofta denna vegetationstyp. Marken är ofta en ytblockig morän. Blåbär, lingon och kruståtel dominerar, och i mer ljusöppna partier påträffas ängskovall och gökärt. Denna vegetationstyp förekommer oftast i marker med relativt tätt trädskikt, varför de flesta objekt med denna vegetationstyp diskvalificerats. Typen ingår emellertid som mindre fragment i ett flertal objekt.

2. Fuktiga rishedar

Fuktig rished av klockljungetyp

Påträffas i sydvästra Sverige på frisk till fuktig och näringsfattig mark i ljusöppna lägen. Oftast nära kusten. Pors och klockljunget dominerar. Förekommer i kommunen men ingår inte i något av de beskrivna objekten.

Fuktig rished av pors-blåtåtel-typ

En högvuxen, frisk till våt rished som ofta påträffas utmed näringsfattiga sjöstränder. Pors och blåtåtel dominerar och ett flertal starrarter som hirsstarr, stjärnstarr och hundstarr ger karaktär åt typen. Ängsvädd och blodrot förekommer liksom ibland klockgentiana. Vegetationstypen påträffas i ett några objekt av vilka Härsjöns norra strand (objekt 96) utgör ett av exemplen. Här påträffas stora bestånd av klockgentiana.

3. Gräshedar

Gräshed av rödven-typ (Rödvensgräshed)

Förekommer på hårt betad, torr och osorterad mark i öppna lägen. Rödvensgräsheden står ljungheden nära men är betydligt mer artrik. Rödven dominerar och ljunget förekommer i spridda tuvor. Stenmåra förekommer ofta kring stenar, kullar och odlingsrösen. Andra arter som förekommer är stagg, slåttergräs och ibland kattfot. Denna vegetationstyp bedöms vara den mest typiska för torra, välhävdade och ogödslade marker i denna del av landet.

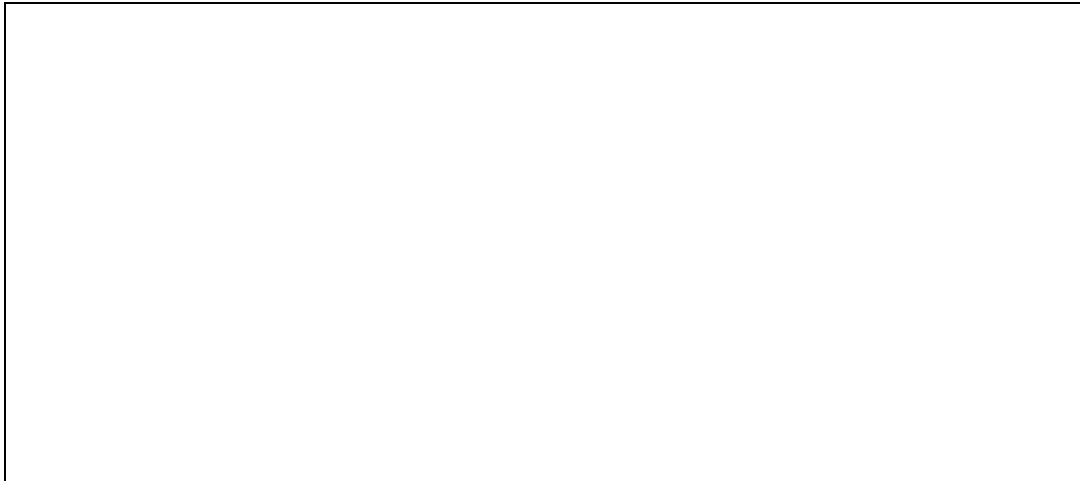
Flera mycket vackra exempel finns i kommunen. Slåttermarkerna i Nockakulla (objekt 5) och Lunden (objekt 13) bör emellertid nämnas främst.

Fårsvingelvariant av rödven-gräshed (Fårsvingel-gräshed)

Denna variant av rödvensgräsheden är ofta mer gräsrik men mycket örtrika varianter förekommer också. Dominerar gör oftast fårsvingel och kruståtel, jämte arter som rödsvingel, teveronika, jungfrulin och stenmåra. I mer beskuggade partier påträffas en artfattig variant, som är mycket starkt dominerad av kruståtel. Denna typ benämns som trivial i objektsbeskrivningarna och påträffas mycket ofta i ek- eller björkhagar. På mycket hårt hävdade och torra fårbetesmarker uppträder en annan variant som starkt domineras av fårsvingel och stenmåra. Denna typ är artfattig och benämns som trivial. Övergången mot rödvensfriskäng och rödvensgräshed är många gånger oklar, men vackert utvecklade exempel på fårsvingelgräshed bedöms som mycket värdefulla. Vegetationstypen är mycket vanlig i kommunen och förekommer i flertalet objekt.

Gräshed av stagg-typ

En lågvuxen och småtuvig gräsmark på friskt till fuktigt underlag. Den uppträder oftast på starkt urlakade eller utarmade marker. Enstaka ljungtuvor förekommer ofta tillsammans med den helt dominerande staggen. Hirsstarr, knägräs och borsttåg är andra karaktärsarter, och i väl utvecklade exempel förekommer ofta granspira. Vegetationstypen påträffas som mindre fragment i ett flertal marker. På näringsrikare mark påträffas staggäng som är en variant med ett större inslag av örter. Staggheden är sparsamt företrädd i kommuns kvarvarande fodermarker men mindre fragment förekommer i ett flertal objekt.

Figur 4. Knägräs, slåttergubbe och slåtterfibbla är karaktärsarter för långvarigt hävdade gräshedar.

4. Torrängar

Torräng av hållmarks-typ (Hållmarkstorräng)

Påträffas allmänt på och omkring nakna urbergshällar eller där jordtäcket är tunt. Vegetationstypen bildar ofta "öar" i ängs- och hagmarker. Karaktärsarter är fårsvingel, gul fetknopp, grönknavel och styvmorsviol.

En mycket vanlig vegetationstyp som förekommer i flertalet objekt i Marks kommun.

Torräng av fårsvingel-typ (Fårsvingeltorräng)

Denna vegetationstyp är lågvuxen och örtrik och förekommer på något djupare jord än föregående. Artrikedomen är stor och arter som fårsvingel, backtimjan, bockrot, svartkämpar och jungfrulin ger karaktär åt dessa marker. Backsippa kan förekomma.

Kommunens allra vackraste exempel finns att beskåda vid Fagersberg (objekt 68) samt vid Basterås (objekt 79).

Torräng av örtrik ängshavre-typ (Ängshavretorräng)

En relativt högvuxen och mycket artrik gräsmark, som påträffas på torrt och mer eller mindre kalkrikt underlag. Karaktärsarter är ängshavre, luddhavre, fårsvingel och gulmåra. Dessutom påträffas ofta arter som backsippa, darrgräs, brudbröd och rödklint.

Förekommer sällsynt i kommunen men i dalgångarna finns mindre fragment av övergångsformer mellan denna typ och örtrik friskäng. Speciellt kan nämnas Dalagården (objekt 54).

5. Friskängar

Friskäng av rödven-typ (Rödvensfriskäng)

Rödvensfriskängen är en lågvuxen gräsmark, som ofta påträffas på något näringsrikare och friskare mark än rödvensgräsheden. Karaktärsarter är rödven, röllika, gulmåra, vitmåra och olika daggekåpor. Vitklöver förefaller ingå bland karaktärsarterna och ökar i frekvens på gödslade marker. En rödvensgräshed som utsatts för svag gödsling kan i många stycken överensstämma med en rödvensfriskäng. Denna typ är emellertid relativt trivial i sin artsammansättning. Flera av de områden som bedömts innehålla rödvensfriskängar i denna inventering kan ursprungligen vara rödvensgräshedar som utsatts för svag gödsling.

Är marken tydligt kvävepåverkad benämns vegetationstypen som trivialiserad friskäng. Förekommer allmänt i kommunens hagmarker. Väl utvecklade former är mer sparsamma och benämns ofta som örtrik friskäng.

Friskäng av örtrik typ (Örtrik friskäng)

En reellt lågvuxen, frisk och mycket örtrik gräsmark som påträffas i slåtterängar och i betesmarker, vilka till helt nyligen varit slåttermarker. Den örtrika friskängen karaktäriseras av stor artrikedom och ett stort antal slåtter- och allmänt hävdgynnade arter (se vidare under rubriken "Indikatorarter för naturlig fodermark") utan någon direkt dominerande art. Gränsen mellan denna typ och friskäng av svinrot-typ är ofta diffus.

Arter som rödsvingel, vårbrodd, darrgräs, nattviol, ängsskallra, prästkrage, jungfrulin, slåtterfibbla och svinrot kan nämnas såsom karaktärsarter för den örtrika friskängen.

Örtrik friskäng är en regionalt sett sällsynt vegetationstyp, som finns relativt allmänt företrädd i Surtans, Viskans och Storåns ravinslutningar. Karaktärsart för dessa örtrika friskängar är sommarfibblan som fläckvis förekommer allmänt. Mycket vackra exempel finns vid Storegården (objekt 53) och Härkila (objekt 92).

Friskäng av svinrot-typ (Svinrotäng)

En frisk och kraftigt svinrot-dominerad ängsmark. Ofta förekommer ett flertal slåttergynnade arter i stor mängd vid sidan av svinroten. Av dessa bör darrgräs, loppstarr, ängsstarr, ängsskallra och jungfru Marie Nycklar nämnas. Svinroten kan antas vara insådd i flera av ängsmarkerna då rötterna anses ha utgjort föda för svinen, som släpptes ut i ängarna efter slåttern.

Fina svinrotängar finns i att beskåda bl.a i Gunbjörntorp (objekt 30), Bålabygd (objekt 11) och Vallsås (objekt 12).

Friskäng av skogsnäva-typ (Skogsnävaäng)

En högvuxen och örtdominerad mark på friska jordar. Ofta påträffas denna vegetationstyp på marker där hävden är svag eller måttlig. Skogsnävaängen liknar rödvensfriskängen men har ett större inslag av högväxta örter. Storbladiga daggekåpor, skogsnäva och ängsskallra dominerar, men mer slåttergynnade arter som smörbollor, darrgräs och slåtterfibbla kan förekomma.

Förekommer allmänt i ravinsystemen, och ingår ofta i perifera och svaghävdade delar av objekt belägna i dessa.

6. Fuktängar

Fuktäng av tuvåtäl-typ (Tuvåtäläng)

En tuvig gräsmark som vid upphörande hävd övergår i högörtfuktäng. Mellan tuvorna är gräset ofta "snaggbetat". Tuvåtäl dominerar och ängsgröe, smörblomma och vitklöver förekommer rikligt. Ofta påträffas denna vegetationstyp på gammal åkermark som idag används för bete. Vegetationstypen indikerar att marken har varit utsatt för kraftig kvävegödsling.

Tuvtåtelängen påträffas mycket ofta i Marks kommun, då företrädesvis utmed de större vattendragen, men de flesta objekt med tuvtåteläng har diskvalificerats p.g.a intensiv kvävegödsling. I vissa fall kan ett stort inslag av stagg noteras och dessa marker har troligen inte utsatts för intensiv gödsling.

Sydlig variant av blåtåtel-fuktäng (Blåtåtel-fuktäng)

En tämligen högvuxen gräsrik vegetationstyp som förekommer på fuktiga och svagt hävdade marker. Karaktärsarter är blåtåtel, knapptåg, vecketåg, blodrot och kärrtistel. I kommunen förekommer vegetationstypen framförallt i form av en trivial variant på före detta kultiverade marker. Här är oftast vecketåg den dominerade arten.

Fuktäng av högört-typ (Högörtsfuktäng)

En högvuxen och örtdominerad vegetationstyp som kännetecknar svagbetad eller nyligen övergiven frisk till fuktig fodermark. Älgört är den helt domineerande arten, men smörblomma, gökblomster, kärrtistel och kabbeleka förekommer också.

Då högörtsfuktängen är ett tecken på långt gången svaghävd och igenväxning har ett stort antal marker med denna vegetationstyp diskvalificerats. Mindre partier med högörtsfuktäng påträffas emellertid i flertalet marker som är öppna och ligger på friskt till fuktigt underlag.

Fuktäng av gräs-lågstarr-typ (Lågstarräng)

En relativt lågvuxen och artrik gräs- och starrdominerad vegetationstyp på fuktigt underlag. Inom typen finns allt från artfattiga varianter till mycket artrika sådana. Samtliga typer kan dock anses som starkt hävdgynnade, och bland gemensamma arter kan nämnas hirsstarr, stagg, hundstarr och gråstarr. Andra vanligt förekommande lågstarr-arter är knagglestarr, harstarr, stjärnstarr, blekstarr. Den artrikaste typen som företrädesvis påträffas i slåtterängar i Marks kommun innehåller dessutom arter som darrgräs, loppstarr, ängsstarr, ormrot, granspira och jungfru Marie nycklar. Övergången till stagghed och staggäng kan i många fall vara oklar.

Kommunens mest väluvecklade exempel finns i slåtterängar vid Nockakulla (objekt 5) och Lunden (objekt 13).

Figur 5. Granspira och loppstarr påträffas i fuktiga slåtterängar med vegetation som domineras av lågväxta starrarter.

Fuktäng av högstarr-typ (Högstarräng)

Högstarrängen är en högvuxen, tät starr- och gräsdominerad vegetationstyp som ofta påträffas utmed betade å- och sjöstränder. Den kan anses som slåtter- och betesberoende och kännetecknas

av rika bestånd av brunven, jättegröe, rörflen och vasstarr. Videört, kråklöver och åkermynta förekommer också allmänt.

Vegetationstypen förekommer relativt allmänt utmed de större vattendragen. Stora arealer med högstarräng finns vid Tyngsryds och Ramslätts mader (objekt 102).

Kärrkavlevariant av högstarr-fuktäng

En relativt artfattig vegetationstyp som domineras av kärrkavle och mannagräs. Ältranunkel, revsmörblomma och brunskära förekommer också allmänt. Det är en vanligt förekommande vegetationstyp på fina fågellokaler, som förekommer i hårt betade delar av strandzonen. Stora arealer med kärrkavlevariant av högstarr-äng finns vid Veselången (objekt 1). Mer välutvecklade former finns vid Tingsryds mader (objekt 102).

7. Öppna kärr

Öppet fastmattekärr

Domineras av gräs och starr som bildar tuviga mattor. Dessa marker utnyttjades ofta tidigare som slåtterkärr. Typen har inte noterats i något objekt i kommunen.

Öppet mjukmattekärr

Denna typ domineras av bottenskiktet och har ett glest fältskikt. Ofta är dessa marker gungflyn och förekommer relativt allmänt kring sjöstränder i Marks kommun.

Källkärr

Uppträder i sluttningar med rörligt ytvatten - översilning. Förekommer mycket sällsynt i kommunens fodermarker. Det enda exemplet noterades vid Nedre Borghult (objekt 83). Här påträffas arter som kärrsälting, kärrfibbla, darrgräs, ängsstarr och tätört.

Under beskrivning anges slutligen i korta ordalag vilka arter som karaktäriserar marken och vilka ängsväxter som är frekventa inom området.

Här anges först ett mått på hur frekventa de "vanliga ängsväxterna" är i den aktuella marken.

Angivelserna följer sekvensen sparsamt - måttligt - allmänt - rikligt. Dessa arter har ibland kallats "naturlig gräshedsflora", "naturligt hävdgynnad flora" eller "naturlig ängsflora".

Med vanliga ängsväxter menas allmänt hävdgynnade arter som t.ex liten blåklocka, prästkrage, ängsvädd, gökärt, stagg, knägräs, m.fl. Gemensamt för dessa arter är att de kräver god ljusstillgång, och har ett populationsmaximum i svagt till väl hävdade och ogödslade marker. Förekomst av flera sådana arter indikerar kontinuitet i hävden (slåtter eller bete).

Indikatorarter för naturlig fodermark

Under områdesbeskrivningen behandlas de mer vanliga ängsväxterna jämte deras uppskattade frekvens. De hävdgynnade arter som avses med begreppet "vanliga ängsväxter" finns angivna i "Inventering av ängs- och hagmarker" (Naturvårdsverket 1987) under benämningen "indikatorarter för hävdad och ogödslad mark" (ca. 100 st.). Förekomsten av dessa arter har utgjort grunden för bedömningen om en mark har högt bevarandevärde eller ej. Generellt kan sägas att marker med högt bevarandevärde åtminstone haft en allmänt representerad ängsflora, såvida inga andra påtagliga värden noterats.

Av de arter som anges i naturvårdsverkets handbok, har ett mindre antal bedömts ha högre värde som indikatorer för kontinuerligt hävdad, ogödslad mark inom Marks kommun. Dessa arter, som är

starkt hävdgynnade eller hävdberoende, har ansetts vara mera hårt bundna till naturliga fodermarker än övriga arter.

Backsippa	Backtimjan	Brudbröd
Darrgräs	Granspira	Gullviva
Kattfot	Klasefibbla	Loppstarr
Ormrot	Slätterblomma	Slätterfibbla
Slättergubbe	Smörbollor	Sommarfibbla
Svinrot	Tätört	Vanlig låsbräken
Vanlig nattviol	Vildlin	Ängsskallra

Figur 6. Darrgräs och ängsstarr är slättergynnade arter, framförallt på sura marker.

Nuvarande hävd.

Svagt, måttligt eller välhävdad beskriver hur grässvålen ser ut med avseende på nuvarande hävd. I vissa fall anges hävden som god vilket avser välhävd i större delen men att mer måttligt hävdade partier finns.

I fält kan det många gånger vara svårt att avgöra hur pass god hävden egentligen är, men förekomst av fjolårsgräs under årsgräset avslöjar vikande hävd. Mer påtaglig svaghävd brukar indikeras av uppslag av sly och högvuxen örtvegetation. Ofta kan sådan igenväxning noteras i betesmarkens utkanter utan att nämnvärt påverka bedömningen. Noteras bör att svaghävd eller igenväxning inte nödvändigtvis behöver innebära att floran är utarmad, d.v.s också svaghävdade eller igenväxande marker kan ha mycket stort värde ur ängs- och hagmarkssynpunkt. Det biologiska innehållet är alltid av avgörande betydelse.

Naturhistoria.

Under denna rubrik anges hävden vid sekelskiftet. Uppgifterna är hämtade ur de s.k häradskartorna vilka är gjorda med de gamla ekonomiska kartorna som underlag. Dessa kartor fältinventerades mellan åren 1890-1900.

Det som på häradskartan anges som äng avser slättermark och om kartan redovisar trädtecken på ängsmarken så anges detta som löväng (jfr träd- och buskbärande äng).

Annan öppen mark än åker och äng på de gamla häradskartorna avser förmodligen öppna betesmarker, ljunghedar eller andra öppna utmarksbeten. Lövskogarna avser med stor sannolikhet betad lövskog om de ligger nära bebyggelse. Även mark angiven som barrskog var troligen påverkad genom bete (betad skog) vid sekelskiftet.

Ingrepp och påverkan.

Här anges sådant som kan inverka negativt på den naturliga fodermarksfloran. Exempel på sådana faktorer är intensiv kvävegödsling, dikning, kultivering, m.m. Massförekomst av följande arter har använts som indikation på intensiv kvävegödsling.

Brännässla
Hundloka
Kvickrot
Kruskräppa
Ogräsmaskrosor
Timotej
Ängsgröe
Ängssvingeö
Åkertistel

Viss förekomst av ovanstående arter, allmänt artfattig flora eller förekomst av svagt kvävegynnade arter såsom vitklöver, rölleka och höstfibbla har tagits som indikation på svag gödsling. Denna typ av flora benämns ibland som "trivialiserad". Allmänt artfattig flora kan också indikera andra typer av ingrepp och påverkan, som t.ex överbetning eller tidigare igenväxning.

Kulturhistoriska spår och fornminnen

Här har stengärdesgårdar, odlingsrösen, träd med spår efter fodertäckt (hamling), gravrösen, m.m angivits. Uppgifter om fornminnen och andra kulturhistoriska spår har inhämtats från fornlämningsregistret hos länsstyrelsen i Älvsborgs län.

Planer, skydd och dokumentation

Här anges om området ingår i naturvårdplanen för Älvsborgs län, lövskogsinventeringen i Marks kommun, och den klassning området då fått.

Sammanfattande värdeomdöme

Under denna rubrik sammanfattas de värden som varit viktigast för den slutliga bedömningen. Biologiska värden ges alltid större vikt än övriga värden. Här anges också områdets klassning.

Utslagsgivande huvudkriterier

Dessa kriterier har endast angivits för områden med mycket högt (klass 2) eller högsta värde (klass 1).

Kriterierna följer "Inventering av ängs och hagmarker" (Naturvårdsverket 1987). Av stor vikt vid den slutliga bedömningen är:

1. Området utgör ett gott exempel på naturlig slåtter- eller betesmark i Älvsborgs län.

2. Området utgör, efter vissa restaureringsåtgärder, ett gott exempel på naturlig slåtter- eller betesmark i Älvsborgs län.
3. Området hyser hotade naturtyper, vegetationstyper och/eller arter.
4. Området har mycket rik fauna eller flora.
5. Området är av märklig beskaffenhet.

RESULTAT

ANTAL OBJEKT

Totalt har ca 602 presumtiva objekt besökts under inventeringen.

Av dessa har 168 klassats som intressanta, d.v.s de har bedömts ha visst (övriga objekt), högt (klass 3), mycket högt (klass 2) eller högsta bevarandevärde (klass 1).

Antalet objekt med visst bevarandevärde (övriga objekt) uppgår till 61 stycken. Dessa marker finns angivna på översiktskartan och behandlas i korta ordalag i del 3.

Totalt bedömdes (72 %) av totalt 602 objekt som varandes ointressanta i detta sammanhang. De objekt som under fältarbetet befanns vara ointressanta diskvalificerades p.g.a följande orsaker:

- Intensiv kvävegödsling, i hela eller i delar av objektet.
- Upphörd hävd.
- Långt gången igenväxning, i hela eller i delar av objektet (kan dock vara hävdad idag).
- Barrskogsplantering, i hela eller i delar av objektet.
- Relativt nyligen kultiverad (markbearbetad) mark, i hela eller i delar av objektet.
- Allmänt utarmad flora utan säkerställd orsak, i hela eller i delar av området.

Ofta noterades flera utklassningsgrunder för varje objekt. I större områden kan man t.ex märka intensiv kvävegödselanvändning, barrskogsplantering och igenväxning i olika delar varpå de kvarvarande partierna blir alltför små för att vara intressanta.

Många områden har diskvalificerats helt enkelt p.g.a att trädsiktet är alltför tätt, vilket i sin tur lett till att skuggföredragande växter tagit överhanden över ängsväxterna. Sådana områden har i inventeringen angivits som igenväxta.

Nyröjda eller återskapade betesmarker har i de flesta fall också diskvalificerats då dessa som regel ännu inte återfått sin naturliga ängsvegetation. Denna typ av marker har emellertid ofta en stor betydelse för landskapsbilden.

I vissa fall har områden med måttlig till intensiv kvävegödselanvändning, eller av annan anledning utarmad flora, medtagits i inventeringen. Objekten har då stor betydelse för landskapsbilden eller innehåller inslag av opåverkade partier där rikare flora påträffats.

Det bör också poängteras att de områden som bedömts som ointressanta i denna inventering mycket väl kan ha stora biologiska, geologiska, kulturhistoriska, estetiska eller andra värden som inte direkt är knutna till naturliga fodermarker.

Det är också författarnas förhoppning och stora önskan att samtliga marker, också de som ej medtagits i denna rapport, även i fortsättningen hålls öppna för att undvika ett förfulande av landskapet och förlusten av vårt natur- och kulturhistoriska arv.

FÖREKOMST AV NATURLIGA FODERMARKER

106 objekt i Marks kommun har bedömts ha högt till högsta värde (klass 3 - klass 1). Därtill kommer 61 objekt med viss värde (övriga objekt) som beskrivs i del 3.

5 storumråden är beskrivna och avgränsade på kartor i del 2. Gemensamt för dessa storumråden är att de utgör en helhet i landskapet och att de har landskapsmässiga eller naturgeografiska värden. Typiska exempel för Marks kommun är Surtans, Storåns och Viskans raviner.

De 106 objekt som bedömts ha högt till högsta värde fördelar sig enligt följande:

Klass 1	Högsta bevarandevärde	4
Klass 2	Mycket högt bevarandevärde	27
Klass 3	Högt bevarandevärde	75

De objekt som bedömts ha högt till högsta värde (klass 3 - klass 1) fördelar sig på följande naturtyper (observera att ett objekt kan hysa mer än en naturtyp).

	Antal noteringar	Areal (ha)
Hackslått	17	4,5
Sötvattenstrandäng	10	82,5
Öppen hagmark	47	113,5
Ekhage	9	25
Björkhage	15	51
Blandlövhage	18	84,5
Annan träd- och buskbärande hagmark	18	43
Buskrik utmark	1	2,5
Betad skog	1	1
SUMMA	136	407,5

Detta medför att objekten i genomsnitt hyser 1,3 naturtyper.

Figur 6 och 7 visar fördelningen mellan olika naturtyper, dels antals- dels arealmässigt.

Figur 6 och 7. Figurerna visar fördelningen mellan olika naturtyper i Marks kommuns naturliga fodermarker. Figur 6 anger andelen antalsmässigt (totalt 136 noteringar) och figur 7 arealmässigt (totalt 407,5 ha).

Hackslått

Hackslåtten var förr i tiden en mycket vanlig naturtyp i Marks kommun men är nu nästan helt försvunnen och har i förekommande fall mycket högt eller högsta bevarandevärde.

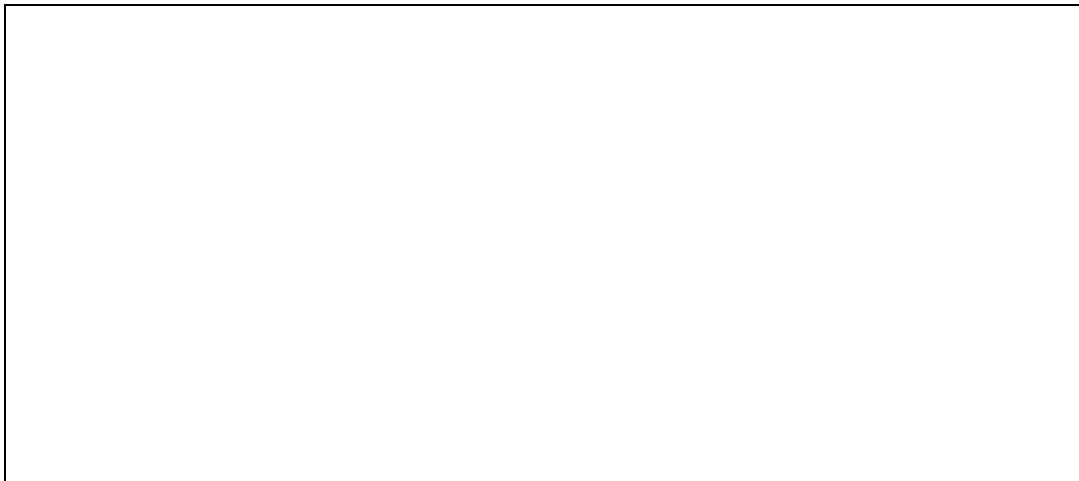
17 hackslåttmarker har beskrivits. 3 av dessa har fått bedömningen högsta värde nämligen Lunden (objekt 13), Nockakulla (objekt 5) och Vallsås (objekt 12).

Dessa marker har samtliga en mycket rik och slåttergynad flora. Dessa tre marker utgör mycket goda exempel på naturlig slåttermark i denna del av regionen och hyser mycket väl utvecklade och artrika rödvensgräshedar, svinrotängar och gräs-lågstarrängar. Vid Lunden i Älekulla är den kvarvarande slåttermarken med dagens mått mätt, mycket stor (ca 3/4 ha).

6 områden har fått bedömningen klass 2 och de resterande 8 objekten klass 3. Gemensamt för klass 3 objekten är att de är mycket små, eller att floran endast i mindre delar bedömts som slåttergynad.

De vanligaste vegetationstyperna i hackslåttsmarkerna är svinrotäng, rödvensgräshed, gräs-lågstarräng och örtrik friskäng. Figur 8 visar fördelningen av vegetationstyper i de i Marks kommun påträffade slåttermarkerna.

Den gamla hävdtypen har enligt den gamla häradskartan, i samtliga fall varit öppen slåtteräng. Inslag av gammal åkermark har noterats i ett fall.

Figur 8. Vegetationstyper påträffade i kommunens hackslåttmarker.

Betad sötvattenstrandäng (mad)

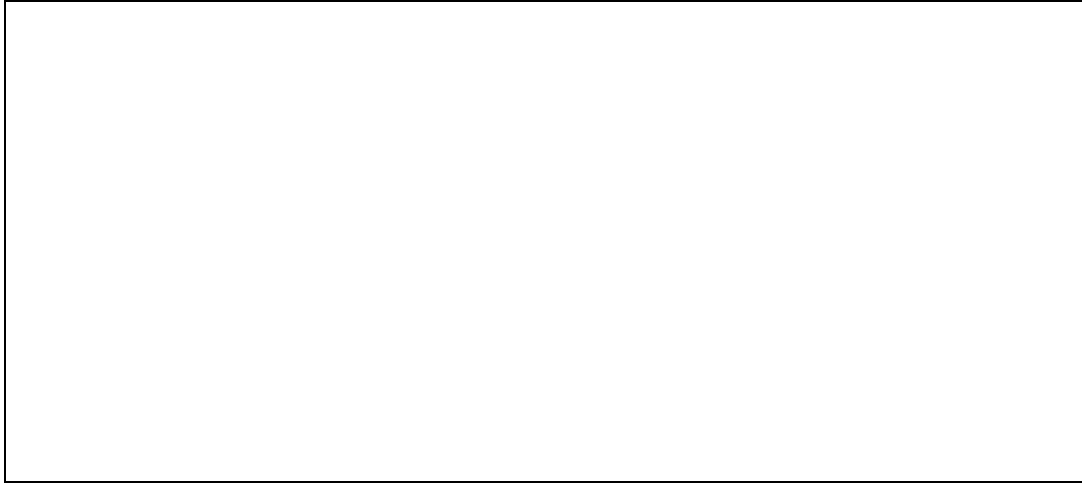
10 stycken betade sötvattenstrandängar har noterats inom kommunen. De största områdena ligger utmed Viskan, Häggån samt vid Gunnershulu. Strandängarna hyser, vid sidan av botaniska värden, utomordenligt höga värden för fågellivet. Av denna anledning har även områden av denna typ med svag hävd eller viss konstgödselpåverkan medtagits.

Av kommunens sötvattenstrandängar har 4 bedömts vara av mycket högt värde - klass 2.

Av dessa bör Veselången (objekt 1) och Tyngsryds mader (objekt 102) nämnas speciellt.

På de strandängarna påträffas företrädesvis vegetationstypen tuvtäteläng. I mer opåverkade har gräs-lågstarräng och gräs-högstarräng noterats. Figur 9 visar fördelningen av vegetationstyper i de i Marks kommun påträffade sötvattenstrandängarna.

Ca 80 % av de noterade strandängarna har ett förflutet som äng och ca 20 % som annan öppen mark eller åker.

Figur 9. Vegetationstyper i kommunens sötvattenstrandängar.

Figur 10. Vegetationstyper påträffade i kommunens öppna hagmarker.

Öppen hagmark (öppen betesmark).

Bland de naturliga fodermarkerna i Marks kommun är öppen hagmark den vanligaste. 47 objekt har bedömts ha minst högt värde. I de öppna hagmarkerna påträffas ofta ett mycket stort antal slätter- och betesgynnade arter.

Rödvensgräshed och rödvens-friskäng de vanligaste vegetations-typerna. Högörtsfuktängen är vanlig framförallt i områden med vikande hävd. Figur 10 visar fördelningen av vegetationstyper i de i Marks kommun påträffade, öppna hag-markerna.

Fina exempel på öppna hagmarker finns att beskåda intill Storegården (objekt 53) och Fagersberg (objekt 68).

På de gamla häradskartorna är merparten, ca. 75 % av objekten, angivna som slätteräng, medan resterande delar och objekt anges som annan öppen mark, lövskog, blandskog och åker.

Ekhage

Inom Marks kommun har 9 ekhagar beskrivits. De allra flesta av ekahagarna har en relativt stor krontäckning (>30 %) vilket också påverkar florán. Rent slättergynnade arter saknas i regel och de vanliga ängsväxterna är inte lika frekventa som i de öppna hagarna. De flesta av ekhagarna har en måttligt företrädd ängsflora. Ett undantag utgör Björnås (objekt 14) vid Älekulla där ett stort antal slättergynnade arter påträffas.

Ekhagar med alltför stor krontäckning (>75%) har i de flesta fall diskvalificerats, men vissa har ändå medtagits p.g.a av att de har stor betydelse för landskapsbilden.

Gamla vidkroniga ekar av sparbankstyp är ett tecken på kontinuitet i hävden och har ett stort egenvärde. Denna typ av ekhagar är sällsynta i Marks kommun och representeras främst av Örestens hage (objekt 67). Figur 11. Vegetationstyper i kommunens ekhagar.

Den vanligaste vegetationstypen i ekhagarna är fårsvingelgräsheden. I de allra flesta fall är typen trivialiserad och artfattig. Trivialiserad friskäng med spår av kvävegödsling, och blåbär-lingonrished är också frekventa typer. Figur 11 visar fördelningen av vegetationstyper i de i Marks kommun påträffade ekhagarna.

På de gamla häradskartorna anges 35 % av ekhagarna som lövskog och annan öppen mark medan huvuddelen (ca 65 %) anges som öppen äng.

Björkhage

Inom kommunen har 15 stycken björkhagar beskrivits som intressanta. De flesta är ganska små och har klassificerats som klass 3 - objekt.

Björkhagarnas fältskikt är, liksom ekhagarnas, som regel något skuggtrivialiserat även om björkhagarna ofta är något mer ljusöppna. Björkhagarna är något mer vanliga än ekhagarna och har ofta bedömts ha mindre betydelse för landskapsbilden än dessa. Kommunens allra vackraste exempel utgörs av gården Freabygd (figur 12) med omgivningar (objekt 77).

De vanligaste vegetationstyperna i björkhagarna är rödvensgräshed, fårsvingelgräshed och blåbär-lingonrished. På de gamla häradskartorna är 60 % av björkhagarna angivna som slätteräng, medan resten (40 %) anges som annan öppen mark och lövskog.

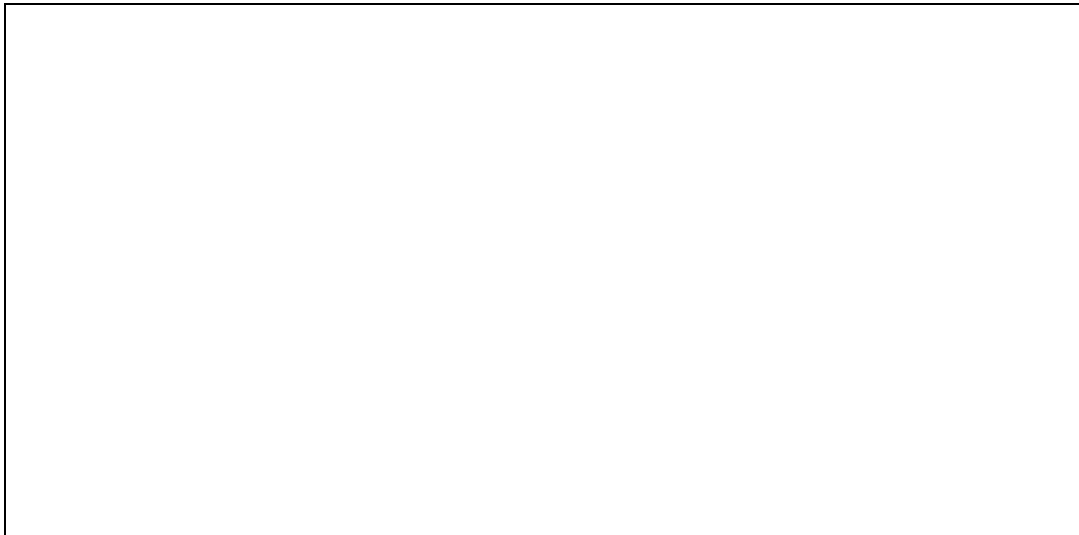
Figur 12. Björkhage vid Freabygd. De gamla björkarna bär spår av hamling.

Blandlövhage

Inom kommunen har 18 blandlövhagar beskrivits. Dessa marker har mycket skiftande utseende, alltifrån rena ädellövhagar till blandlövhagar med ek, björk och mer triviala lövträd. I något fall rör det sig om kulturmarker med mindre betade små-åkrar omväxlandemed lövdungar. Dessa områden har framförallt värde för landskapsbild och friluftsliv. Flertalet av blandlövhagarna ligger i någon av de stora ravinsystemen i kommunen - Viskan, Surtan eller Storån.

De flesta blandlövhagarna har fått bedömningen klass 3, men flera vackra och framstående exempel finns. Ett artrikt exempel finns att beskåda i de trädbevuxna och betade ravinsluttningarna vid Assberg (objekt 64). Vid Dalagården (objekt 54) finns också en botaniskt intressant blandlövhage. De vanligaste vegetationstyperna i blandlövhagarna är rödvensgräshed, fårsvingelgräshed och rödvensfriskäng. Figur 13 visar fördelningen av vegetationstyper i de i Marks kommun påträffade blandlövhagarna.

På de gamla häradskartorna är 40 % av blandlövhagarna angivna som öppen slätteräng, 15 % som löväng, 30 % som åker och resterande andelen som åker.

Figur 13. Vegetationstyper i kommunens blandlövhagar.

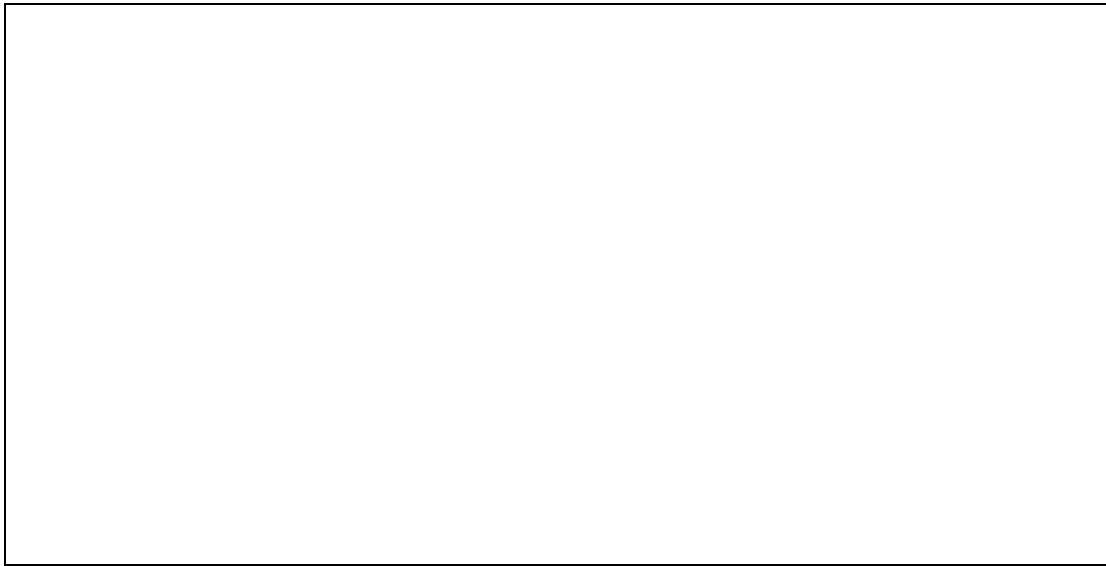
Annan träd- och buskbärande hagmark

Huvuddelen av de områden som förts till denna naturtyp är hagmarker med ett relativt stort inslag av barrträd. I de flesta fall rör det sig om ek-, björk- eller öppna hagmarker som börjat växa igen med gran. I några fall är det rent talldominerade hagmarker och i ett fall en enbuskdominerad hagmark. Totalt har 18 objekt medtagits i inventeringen.

Ofta är fältskiktet ganska väl bevarat i denna typ av marker och framstående exempel finns i Nockakulla (objekt 5).

De träd- och buskbärande hagmarkerna uppvisar stor variation och rymmer även ett stort antal olika vegetationstyper varav rödvensfriskängen och rödvensgräsheden är de vanligast förekommande. Figur 14 visar fördelningen av vegetationstyper i de i Marks kommun påträffade, träd- och buskbärande hagmarkerna.

På de gamla häradskartorna är ca 61 % av markerna angivna som slätteräng. Övriga marker anges som annan öppen mark, lövskog, barrskog eller åker i ungefär lika stora andelar.

Figur 14. Vegetationstyper påträffade i kommunens träd- och buskbärande hagmarker.

Buskrik utmark

Till naturtypen förs alla kontinuerligt hävdade och buskrika marker på gammal utmark, som inte är ljunghed. Av de gamla häradskartorna kan man inte alltid utläsa vad som varit gammal utmark respektive inägomark. Lövskog och öppen mark i anslutning till gårdar kan mycket väl ha varit hagmark på inäga. Vi har därför funnit det lämpligt att endast benämna stora sammanhängande områden, med ett förflutet som skog eller "annan öppen mark", som buskrik utmark. Mindre områden har istället klassificerats som hagmark.

Naturtypen är mycket sällsynt och finns endast representerad i kommunen med ett objekt - nämligen objekt 21 - buskrik utmark vid Mjösjön. I denna mark påträffas blåbär-lingonrished och ljunghedsvegetation.

Betad skog

Betad skog skall enligt definitionen ligga på gammal utmark. I enlighet med vad som angivits ovan, har det kartmaterial som utnyttjats inte entydigt kunnat visa vad som är utmark respektive inäga. I denna rapport har naturtypen betad skog angivits om området haft karaktärsdrag som i stort överensstämmer med betad skog på utmark.

I anslutning till 1 objekten har ett litet fragment av något som skulle kunna kallas betad skog noteras (objekt 68, Fagersberg). Här finns en liten talldunge med en relativt väl utvecklad grässvål av gräshed-typ. I trakterna kring Skephult finns också exempel på betade skogar.

PS.

Denna sammanställning har gjorts under vintern 88/89 och under denna tid har ytterligare information och tips inkommit. Av de tips som tillkommit har ett bedömts som särskilt intressant, nämligen 1 ha "hävdad äng" med vanlig nattviol, grönvit nattviol, låsbräken samt stora mängder fältgentiana i fältskiktet. Tipset har lämnats av Erik Johansson, Ramnås, Öxabäck. Objektet är, om det stämmer med beskrivningen, naturligtvis mycket intressant.

LITTERTURFÖRTECKNING

- Blomberg, M. & Lekemo, C. 1984: Lövskogsinventering i Marks kommun. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Vänersborg.
- Eriksson, M. & Larsson, P. 1980: Jämförande inventering av våtmarker i Västgötadeln av Älvsborgs län. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Vänersborg.
- Länsstyrelsen i Älvsborgs län. 1976: Natur i Älvsborgs län. Inventering och handlingsprogram för allmän naturvård. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Vänersborg.
- Martinsson, P.-O & Arvidsson, B. 1987: Viskadalen. Naturinventering. Länsstyrelsen i Älvsborgs län. Vänersborg.
- Nodiska ministerrådet 1984: Vegetationstyper i Norden.
- Statens naturvårdsverk 1987: Inventering av ängs- och hagmarker. Handbok.
- Westfeldt, G.A. 1966: Floristiska anteckningar från Marks härad i södra Västergötland. Svensk Bot. Tidskr. 60: 85 - 128.

DEL 2

1

BETADE ÅMADER VID VESELÅNGEN

Naturtyp: Sötvattenstrandäng

Storlek: 17 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6B 1j

LANDSKAP

I den södra delen av kommunen flyter Viskan fram i en bred dalgång med stora jordbrukslätter. Åns vatten ligger nästan i nivå med den flacka dalbotten, och markerna blir ofta översvämmade. I en stor del av området har de forna kärrmarkerna dikats ut, och utnyttjas idag som åker. Endast de delar som kan benämnas naturlig fodermark ingår emellertid i det aktuella objektet.

BESKRIVNING

Vid Veselången finns kvar ett parti med mera opåverkad sötvattenstrandäng. Området sluttar svagt ner mot åns stränder.

Träd och buskar saknas, så när som på en del buskage längs ån.

I fältskiktet finns kärrkavlevariant av högstarräng. Detta är en relativt artfattig och lågvuxen vegetationstyp, som är vanlig vid fågellokal. Området är också en viktig rastlokal för flyttande änder, svanar och gäss.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Indikatorarter saknas, men vegetationstypen bedöms vara naturligt hävdberoende samt av stor betydelse för fågellivet.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Marken utsätts troligen för gödning från åns vatten. Detta påverkar dock inte helhetsbedömningen.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och är välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som äng (= madslätter) .

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

I naturvårdsplanen för Älvsborgs län redovisas hela översvämningssområdet från Horred ner till Veselången (naturvårdsobjekt 56, klass 2). Stora delar av detta område utgörs av kultiverad, dikad eller på annat sätt påverkad mark. Det bör dock påpekas att även de kultiverade delarna är av stor betydelse för fågellivet. Publicerade fakta finns i "Jämförande inventering av våtmarker i Västgötadeln av Älvsborgs län" (Eriksson och Larsson 1980).

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Stora sötvattenstrandängar är sällsynta i kommunen. Här finns ett fint exempel, som dessutom utgör en viktig rastlokal för fåglar.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Välhävdat område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

2 ÖPPEN HAGMARK OCH SLÅTTERÄNGSFRAGMENT VID BACKA

Naturtyp: Hackslått 2:1

Storlek: 0,2 ha

Öppen hagmark 2:2

1 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 2b

LANDSKAP

Landskapet söder om Torestorp vid vägen mot Kungsäter präglas av höga bergskullar och trånga, relativt djupa dalgångar. Nivåskillnaderna mellan sjön Tolken och de högsta bergskullarna kan uppgå till över 100 meter. Barrskog dominerar men på flera ställen finns större gårdar eller gårdsamlingar och aktiva jordbruk.

BESKRIVNING

Gården Backa ligger mycket högt och vackert beläget, med en storlagen utsikt över omgivningarnas barrskogsklädda höjder. Markerna kring gården är praktiskt taget trädfria och utgörs av åkermarker, mindre ängsmarker och beteshagar. Huvuddelen av de öppna betade markerna är gödslade, men i sluttningen ner mot vägen till Kungssäter finns en öppen hagmark med opåverkad flora. Vegetationstyper som förekommer är högrötsfuktäng och tuvtåteläng, i lägre liggande partier, och rödvensgräshed i de branta sluttningarna. Den sistnämnda tilldrar sig allra störst intresse. Vegetationen är här väl utvecklad, och hyser rik ängsflora med vårbrodd, ängsvädd, knägräs och stagg som karaktärsarter, samt ett flertal indikatorarter för långvarig hävd.

Strax ovanför slänten ligger ett flackt och öppet område och här ligger en slåtteräng, en s.k hackslått. Vegetationen domineras av en rödvensgräshed med stagg, knägräs, ljung och ängsvädd som karaktärsarter. I vissa delar övergår rödvensgräsheden i svinrotäng och rödvensfriskäng. Vegetationstyperna är samtliga tämligen väl utvecklade, och hyser en rik och varierad ängsflora.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hagmarken förekommer indikatorarter som Jungfru Marie nycklar, darrgräs, kattfot, svinrot, slåttergubbe och jungfrulin.

I hackslåtten växer rikliga bestånd av darrgräs, svinrot, jungfrulin, ängsskallra, slåttergubbe och Jungfru Marie nycklar.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Delar av hagmarken uppvisar spår av mer intensiv gödsling i form av tuvtåteläng med rikt inslag av smörblommor. I hackslåtten mer perifera delar indikeras konstgödselpåverkan av smörblommor och vitklöver.

NUVARANDE HÄVD

Hagmarken betas av nötkreatur men är till övervägande del svaghävdad, och viss igenväxning märks i lägre liggande delar. Hackslåtten är däremot välhävdad medelst slåtterhävd.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges både ängs- och hagmarker som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En mycket vackert belägen gård som hyser en floristiskt sett rik hagmark och en hackslått av välutvecklat slag med indikatorarter och väl utvecklade vegetationstyper. Hackslått är dessutom en sällsynt och hotad naturtyp.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slåtter- och betesmark. Område som hyser en hotad naturtyp.

3 HACKSLÅTT OCH HAGE VID BOSTEBYGD

Naturtyp: Hackslått 3:1

Björkhage 3:2

Storlek: 0,1 ha

1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 1c

LANDSKAP

Kommunens sydöstra hörn kännetecknas av ett småkuperat morän- och bergkullslandskap. Vegetationen domineras helt av barrskogar med inslag av mindre och öppna kultur- och betesmarker.

BESKRIVNING

Vid Bostebygd som ligger ca 3 kilometer söder om Älekulla ligger några mindre gårdar. Merparten av de öppna markerna är uppodlade men kring den mellersta gården som ligger på en liten kulle finns en mindre björkhage och en liten hackslått.

Hackslåtten utgörs av en åkerren strax öster om körvägen. Vegetationstypen är örtrik friskäng med dominans av svinrot.

Björkhagen ligger strax norr om hackslåtten, på väster sida om vägen. Björkarna i hagen är relativt unga och smalstammiga. Bland björkarna växer också några enstaka äppelträd. Vegetationstypen i hagen domineras av trivialiserad friskängsflora med inslag av rödvensgräshed.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas svinrot, jungfrulin och sommarfibbla i hackslåtten, och i björkhagen växer darrgräs och slåttergubbe.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Viss kvävegödselpåverkan och skuggtrivialisering av floran märks i björkhagen.

NUVARANDE HÄVD

Hackslåtten är välhävdad med årlig lieslåtter. I björkhagen har röjning genomförts, men idag betas hagen och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges hela området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

I anslutning till området finns en gammal björk som bär spår av hamling.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett område som hyser ett mindre hackslåttfragment och en liten björkhage vilka hyser flera indikatorarter för naturlig fodermark. Hackslått är dessutom en hotad naturtyp.

Högt värde.

4 ÖPPEN, FÅRBETAD MARK VID HÖKÅS

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 1d

LANDSKAP

I det kuperade och sjörika området kring Alsjön och Kinnasjön ligger Hökås på den bergsrygg som avskiljer de båda sjöarna. I omgivningarna dominerar barrskog men inslag av ädla lövträd finns.

BESKRIVNING

Hökås är en vackert belägen, gammal gård som saknar tillfartsväg. Gårdens omgivning präglas av åkrar och betade slänter. I skogsbrynen i söder växer flera grova och gamla askar vilka samtliga bär spår av lövtäckt, så kallad hamling.

Strax ovanför gården, i norr och i väster, finns en öppen hagmark som omges av tallar, askar, ekar och björkar. Trädskikt saknas emellertid helt i hagen, och buskskiktet utgörs av enstaka enbuskar. Hagmarkens intressantaste delar utgörs av slänterna, vägkanterna och kullarna strax norr om huset. Vegetationstypen är en rödvensgräshed, som i fläckar övergår i en ljunghed. Ängsfloran är allmänt företrädd av arter som stenmåra, stagg, ängsvädd och knägräs.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Förutom mer allmänt förekommande ängsväxter påträffas Jungfru Marie nycklar, jungfrulin, slättergubbe, svinrot, ängsskallra och darrgräs.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Saknas.

NUVARANDE HÄVD

Fårbete. Området är välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar, hamlade träd och äldre åkrar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i länets naturvårdsplan. Objekt 54, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett intagande vackert landskap med en avsides belägen gård vars omgivning hyser välhävdade och botaniskt innehållsrika hagmarker.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig betesmark.

5 ÄNGAR OCH HAGAR VID NOCKAKULLA

Naturtyp: Hackslått 5:1

Annan träd- och buskbärande hagmark 5:2

Storlek: 0,5 ha

3 ha

Klassificering: Klass 1

Ekonomiskt kartblad: 6C 1d

LANDSKAP

De barrskogsklädda höjderna söder och sydväst om Älekulla når ibland upp mot 200 meters höjd över havet. Mellan höjdområdena ligger flera nord-sydligt löpande dalstråk med vattendrag, mindre våtmarksområden och enstaka gårdar i.

BESKRIVNING

Gårdarna vid Nockakulla ligger på en av de högsta kullarna söder om Älekulla, ca 1 kilometer öster om vägen mot Älvsered.

Gårdarna är belägna ca 190 meter över havet och tillhör sålunda de högst belägna i hela socknen. Nedanför flyter Lundeboån fram i en smal dalgång.

Området i sin helhet innefattar två gårdar, smala långsträckta och väldränerade åkrar, björkdungar, hagmarker och slätterängar, och är estetiskt mycket tilltalande.

Öster om den östligaste av de båda gårdarna ligger en slätteräng i ett tråg mellan skog och åkermark. I den del av ängen som ligger närmast skogen tilltar ett trädskikt av glest stående björkar. Vegetationstyper i ängen är stagghed, artrik gräs-lågstarräng och rödvensgräshed. Alla är mycket väl utvecklade med en stor artrikedom. Här förekommer ett flertal av de vanligare ängsväxterna i stor numerär, jämte många slätterberoende arter.

Utmed den lilla vägen som går från huset mot sydöst finns lieslagna vägrenar, och även här är artrikedomens mycket stor.

Strax norr om den västra av de båda gårdarna ligger en till hälften öppen, till hälften trädbevuxen betesmark, som sluttar ganska kraftigt mot nordväst. Björk, gran, tall, rönn och ek förekommer. Buskskiktet utgörs av spridda enbuskar. I högre liggande delar dominerar rödvensgräshed, med ett stort inslag av björnmossor i bottenskiktet. Vegetationstypen övergår i en stagghed och en lågstarräng i lägre liggande och mer fuktiga partier. Liksom i slättermarken så myllrar det av mer allmänna ängsväxter och av indikatorarter för slätter och bete.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I ängsmarkerna förekommer låsbräken, kattfot, ängsskallra, slåttergubbe, rotfibbla, granspira, darrgräs, jungfrulin, rödklint, Jungfru Marie nycklar, loppstarr, svinrot, vitpyrola, klotpyrola och borsttåg i mycket rika bestånd.

I hagmarken påträffas tätört, jungfrulin, granspira, Jungfru Marie nycklar, rödklint, svinrot, kattfot, ängsskallra, darrgräs och rotfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Området i sin helhet är på inget sätt påverkat i negativ riktning.

NUVARANDE HÄVD

Ängsmarkerna slårs årligen med lie, och är exemplariskt välhävdade. Markägaren Per Johansson slår sent på året för växternas skull.

Betesmarken i norr betas av häst och är också denna mycket välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges markerna som ängsmark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen, stengärdesgårdar, hamlade träd och gamla åkrar (ev. fornåkrar, terrasserade) och i betesmarken finns stensträngar (dvs gamla nedsjunkna stengärdesgårdar eller stenlagda vägar).

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett mycket tilltalande område som hyser såväl naturlig ängsmark som floristiskt rik hagmark. Området hävdas och sköts på gammaldags och riktigt vis, och utgör ett mycket fint exempel på naturlig fodermark på silikatrik och näringsfattig moränmark.

Högsta värde.

Utslagsgivande kriterier:

Område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slåtter- och betesmark. Område med hotad naturtyp, art (granspira) och vegetationstyper. Område med mycket rik flora.

6 LITEN HACKSLÅTT VID MÅKÅSEN VID HÖGSJÖN

Naturtyp: Hackslått 6:1

Storlek: 0,2 ha

Öppen hagmark 6:2

0,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 1d

LANDSKAP

Från St. Barnasjö vid Älekulla och mot söder löper en väl utvecklad sprickdal i vars botten Lundaboån rinner fram. Lite längre mot söder byter ån namn till Blåbäcken och dalgången blir trängre. Bäckens omges av höga bergssluttningar täckta av barrskog. Mellan Blåbäcken och Hörsjön, i kommunens allra sydligaste del, ligger Måkåsen.

BESKRIVNING

Mååkåsen är en mindre gård med anor som torp, och ligger helt nära Hörsjön. Gården omges av ett småkuperat landskap med barrskog, mindre åkrar och äldre ohävdade ängs- och hagmarker. På en kulle mitt i åkern, intill gården, finns en liten nyröjd och svedjebränd hackslått (6:1). Den lilla ängen karaktäriseras av stagg- och knägräsrik rödvensgräshed samt rödvensfriskäng och floran är rik på vanliga ängsväxter jämte arter som indikerar långvarig hävd.

Närmare sjön ligger ett mindre parti med betade sjö- och åkerkanter (6:2).

FAUNA OCH FLORA

Slättergubbe, stagg, jungfrulin, gullviva, ängsskallra, vårstarr, svinrot och rotfibbla är indikatorarter som förekommer allmänt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Området har tidigare varit mer igenväxt, men är idag nyröjt på björksly och bränt.

NUVARANDE HÄVD

Kullen är idag välhävdad med lieslätter.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från 1900 anges området som annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

I området finns stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Torpet Mååkåsen med omgivande marker är vackert belägna vid stranden av Högsjön. I åkermarken finns en kulle som hävdas med lieslätter, en s.k hackslått, och floran i denna är rik.

Högt värde.

7 ÖPPEN BETESMARK VID SJÖLID VID SVARTASJÖN

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 1d

LANDSKAP

Svartasjön ligger söder om Älekulla och strax norr om Alsjön, i de mer höglänta områdena ovanför Lundaboån. Terrängen är i allmänhet kuperad och barrskog dominerar.

BESKRIVNING

Sjölid ligger omedelbart öster om Svartasjön på en liten kulle. Mellan gården och sjön ligger en öppen hagmark på ett underlag av morän. Marken är till övervägande del torr, men friskare partier finns. Det mycket glesa trädskiktet vilket utgörs av enstaka björkar, rönnar och smala aspar, tilltar mot nordöst där viss igenväxning pågår. Enstaka enbuskar förekommer också. En artrik rödvensgräshed dominerar fältskiktet i de öppna och solexponerade delarna. Friskängs- och

staggshedsvegetationen tilltar mot nordöst i området. Gräsmarkerna är rika på vanliga ängsväxter som prästkraige, stagg, knägräs, gökärt och stenmåra.

FAUNA OCH FLORA

Av indikatorarter påträffas slättergubbe, darrgräs, kattfot, Jungfru Marie nycklar, svinrot, jungfrulin och rotfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Viss påverkan av kvävegödselmedel märks i delar av området och här påträffas en mer trivial friskängsvegetation med inslag av smörblommor.

NUVARANDE HÄVD

Måttlig hävd. Viss igenväxning av asp och björk. Den nordöstra delen bör röjas.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges markerna som åker och annan öppen mark, vilket förmodligen avser öppna betesmarker.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En vacker och relativt artrik men liten hagmark som är belägen på kullen och sluttningarna mellan gården Sjölid och Svartasjön.

Högt värde.

8 HAGMARKER VID SPELEBO OCH DUNKARED

Naturtyp: Öppen hagmark 8:1 **Storlek:** 2 ha
Annan träd- och buskbärande hagmark 8:2 2 ha
Klassificering: Klass 3
Ekonomiskt kartblad: 6C 1d

LANDSKAP

Området ligger i samma landskap som område 7 fast på motsatt sida om Svartasjön.

BESKRIVNING

Gården Spelebo ligger i anslutning till flera mindre bergryggar, och omges av mer eller mindre svaghävdade hagmarker, åkrar och björkdungar. Hela området ger ett högst behagligt intryck. Söder om gården ligger en öppen hagmark och i norr finns en annan träd- och buskbärande hagmark.

I den öppna hagmarken är floran präglad av en rödvensgräshed med ett stort inslag av örnbräken. Trots detta är ängsfloran ganska rikt företrädd och markerna karaktäriseras av arter som stenmåra, gökärt och ängsvädd jämte flera mer hävdberoende arter.

I den träd- och buskbärande hagmarken i norr dominerar trädslagen asp, björk och tall samt välformade enbuskar. Vegetationstypen är en rödvensgräshed med inslag av rödvensfriskäng i mer friska delar. Ängsfloran är här mer måttligt företrädd.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas slåttergubbe, darrgräs, Jungfru Marie nycklar, svinrot och grönvit nattviol.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Saknas.

NUVARANDE HÄVD

Hela området är svagt hävdad och igenväxningen är fläckvis långt gången. Örnbräken täcker stora ytor av den öppna hagmarken.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar och odlingsrösen.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En svaghävdad och igenväxande hagmark som fortfarande hyser floristiska värden knutna till de naturliga fodermarkerna. Området kräver hävd för att inte förlora sina naturvärden.

Högt värde.

9 LITEN SLÅTTERÄNG VID ÖVRE SKÅREBO

Naturtyp: Hackslått

Storlek: 0,1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 1d

LANDSKAP

Övre Skårebo ligger väster om Änkasjön i kommunens sydöstra del. Här dominerar ett sprickdalslandskap med nord-sydligt löpande sprickdalar. Vegetationen domineras av barrskog.

BESKRIVNING

Övre Skårebo är ett nyligen övergivet torp som omges av igenväxande åker- och ängsmark. Ca 50 meter norr om huset ligger en slänt med gammal slåttermark. Området är ganska litet, och omfattar inte mer än några hundra kvadratmeter mellan två gamla igenväxande åkrar. Vegetationstypen är en väl utvecklad svinrotäng, med rikt inslag av vanliga ängsväxter och indikatorarter för slåtter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffades mycket rikligt med svinrot jämte mer sparsamma förekomster av jungfrulin, darrgräs och slåtterfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Saknas.

NUVARANDE HÄVD

Hävden har upphört sedan något eller några år, men den lilla slätterängen har ännu inte hunnit att växa igen. Ängen saknar fortfarande sly, men återupptagen hävd är av största vikt för bibehållandet av värdena.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

I området finns stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett litet och sedan några år ohävdad slätterängsfragment med en mycket väl utvecklad och slätterberoende vegetationstyp, nämligen svinrotäng.

Högt värde.

10

LITEN HAGMARK VID ISTORP

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 2a

LANDSKAP

Strax norr om Istorp flyter Viskan samman med Lillån. Runt sammanflödet breder stora jordbruksslätter ut sig.

BESKRIVNING

Strax öster om Istorp ligger en liten backe intill vägen mot Rud.

Trädskiktet utgörs av enstaka klena björkar, ekar, alar och askar. Buskskiktet är tätt med enbuskar och björnbär. Slån, olvon och nyponros förekommer också.

Marken är torr till frisk med hållmarker, runt vilka man finner hållmarkstorräng med inslag av gul och liten fetknopp. Fältskiktet utgörs för övrigt av en ganska artfattig fårsvingelgräshed med dominans av fårsvingel, gråfibbla och stenmåra. Revfibbla, ängsvädd och liten blåklocka förekommer allmänt.

FAUNA OCH FLORA

Bland indikatorarterna noterades backtimjan sparsamt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Svag gödsling syns i vissa delar.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och är måttligt hävdad. Røjning av björnbär och småträd vore önskvärt.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som annan öppen mark, vilket troligen betyder att det var betesmark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Inom området finns ett gravfält från järnåldern. Stengärdesgård.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 58, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten hagmark med visst inslag av hävdgynnade arter och vegetationstyper. Området har troligen lång kontinuitet som betesmark.

Högt värde.

11

LITEN HACKSLÅTT VID BÅLABYGD

Naturtyp: Hackslått

Storlek: 0,1 ha.

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 2b

LANDSKAP

Vägen mellan Torestorp och Kungssäter präglas av djupa dalgångar och höga omgivande bergkullar. Barrskog dominerar, men i mindre öppningar finns gårdar med odlings- och betesmarker. Ett något större parti öppen mark finns vid Bålabygd.

BESKRIVNING

Gården Bålabygd ligger vackert belägen på en kulle stax väster om vägen mot Kungssäter. Gården omges av svagt hävdade hagmarker och av lövskog. På ömse sidor av uppfarten mot gården ligger en liten hackslått innehållande mycket väl utvecklade vegetationstyper. Hackslåtten saknar trädskikt, men omedelbart norr om finns ett äldre ekbestånd. Marken är frisk och svinrotäng dominerar. Söder om uppfarten är vegetationstypen en gräs-lågstarräng. Ängsmarken har en rik flora som främst företräds av arter som gökärt, knägräs, stagg och ängsvädd jämte mer hävdberoende arter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas svinrot, loppstarr, ängsstarr, darrgräs och rotfibbla i rika bestånd. Dessutom förekommer Jungfru Marie nycklar och grönvit nattviol.

NUVARANDE HÄVD

Den lilla hackslåtten är välhävdad och slås årligen med lie.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng. Även de omgivande markerna anges som äng med inslag av lövträd.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Kring gården finns stengärdesgårdar och flera vackert tuktade lövträd.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Hackslåtten är en starkt hotad naturtyp i landet. I Bålabyggd finns en liten sådan som är både innehållsrik på indikatorarter och väl utvecklad. Det fina floramässiga innehållet i hackslåtten belägger kontinuiteten i hävden.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

En välhävdd hackslått som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slättermark. Område med hotad naturtyp.

12 HAGAR OCH HACKSLÅTT VID VALLSÅS

Naturtyp: Hackslått 12:1

Öppen hagmark 12:2

Blandlövhage 12:3

Storlek: 0,2 ha

3,0 ha

3,0 ha

Klassificering: Klass 1

Ekonomiskt kartblad: 6C 2c

LANDSKAP

Landskapet kring Vallsås och Backa kännetecknas av höga bergkullar och djupa, ibland trånga dalgångar. Höjdområdena är mestadels barrskogsklädda och dalgångarna uppvisar olika stadier av igenväxande ängs- och åkermarker.

Vid Vallsås finns emellertid större öppna betes- och åkermarker.

BESKRIVNING

Vallsås utgörs av en hög kulle klädd av öppna kultur- och betesmarker. Tre gårdar ligger på kullens högsta delar, och hela området har stora landskapsmässiga värden och behandlas som ett storområde. Av de tre gårdarna tilldrar sig emellertid den södra det största intresset från ängs- och hagmarkssynpunkt. Vid uppfarten mot denna gård märks lieslagna dikesrenar och strax ovanför boningshuset ligger en hackslått. Dessa delar är helt trädfräa, och vegetationstypen i vägrenarna är en örtrik friskäng med rikt företrädd ängsflora. Arter som rödklint, ängshavre, skogsklöver, vårbrodd, stagg, gökärt, ängsvädd och knägräs förekommer rikligt. I hackslåtten är vegetationstypen en välutvecklad svinrotäng, och även här är ängsfloran rik.

Strax öster om gården ligger en blandlövhage vilken övergår i öppen hagmark. Blandlövhagen sträcker sig från gården ner mot Gatesjön och trädskiktet domineras av ask, ek, sälg och vårtbjörk. Enbuskar förekommer ganska rikligt. Det allra mest påtagliga och intressanta inslaget i naturtypen utgörs av de hamlade askarna i slutningen. Här bedrivs något så utomordentligt intressant som årlig fodertäkt från lövträd. Marken är torr till frisk, och vegetationstypen domineras av en tuvtäteläng med inslag av fårsvingelgräshed och rödvensgräshed. Den vanliga ängsfloran är mer måttligt företrädd av arter som vårbrodd, liten blåklocka, ängsviol, ängsvädd, stagg och knägräs.

Längst mot öster och på motsatt sida om landsvägen finns en helt öppen hagmark. Enstaka björkar utgör det enda inslaget i trädskiktet. I buskskiktet märks enstaka enbuskar. Marken är i huvudsak frisk med inslag av torrare partier kring odlingsrösen och kullar. Vegetationen domineras av

tuvtåteläng och artfattig variant av fårsvingelgräshed och rödvensfriskäng. I torrare delar finns rödvensgräshed. Den vanliga ängs- och gräshedsfloran är sparsamt företrädd av arter som stagg, vårbrodd och ängsvädd.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hackslåttdelarna förekommer loppstarr, svinrot, darrgräs, ängsskallra och vårstarr rikligt.

I blandlövhagen och i den öppna hagmarken förekommer slåttergubbe i spridda bestånd samt enstaka rödklint, brudborste, darrgräs och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I de låglänta och mer öppna partierna av hagmarkerna förefaller floran vara påverkad av kvävegödselmedel, vilket indikeras av växtarter som hundkäx, smörblomma och tuvtåtel.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god i de närmast huset liggande delarna av hagmarken och i hackslåttpartierna. I övriga delar är hävden mer måttlig.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 kallas gården Valfvingsås, och den närbelägna sjön Valfvingsjön. De gårdsnära delarna anges som äng. Delar av den öppna hagmarken anges dock som åker, vilket kan förklara floratrivialiseringen i dessa delar.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar, odlingsrösen, gamla husgrunder, äldre åkermark (dock ej fornåker) och hamlade träd. Mycket anmärkningsvärt är att hamling av askarna kring gården pågår än idag.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett mycket tilltalande och innehållsrikt storområde uppbyggt av hagmarker, mindre slätterängar och åkermarker med ett mycket anmärkningsvärt inslag, nämligen pågående och årlig lövtäckt från askar kring gården.

Högsta värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område vars innehåll utgör för Älvsborgs län goda exempel på naturliga slätter- och betesmarker. Område med hotad naturtyp och vegetationstyp.

13

HACKSLÅTT VID LUNDEN I ÄLEKULLA

Naturtyp: Hackslått

Storlek: 0,5 ha

Klassificering: Klass 1

Ekonomiskt kartblad: 6C 2c

LANDSKAP

Kring Älekulla är landskapet svagt kuperat och mestadels uppodlat och öppet. Även de omgivande barrskogsområdena präglas av ganska låg relief. Här och var i det öppna landskapet kring Älekulla samhälle ligger mindre sjöar av vilka Lundasjön söder om gården Lunden är den största.

BESKRIVNING

Gården Lunden ligger på en mestadels trädbeväxt höjdrygg som löper i nord - sydlig riktning från Lundasjön och norrut. Kullen omges av åkermarker, och i de relativt branta slänterna till dessa ligger en mycket väl utvecklad hackslått. Träd- och buskskikt saknas helt, och marken är torr till frisk. Vegetationstyperna som förekommer är mycket väl utvecklade, och den vanliga ängsfloran är imponerande rikt företrädd av arter som prästkrage, ängsvädd, liten blålocka, gökärt, vanlig ögontröst, stagg och knägräs, jämte ett flertal indikatorarter. De högst belägna partierna hyser en rödvensgräshed av det allra mest välutvecklade slaget. Lite längre ner, utmed den gamla körvägen som löper genom området, finns väl utvecklade delar med svinrotäng och en gräs-lågstarräng dominerad av hirsstarr, hundstarr, knägräs och darrgräs. Fläckvis är vegetationen av typen rödvensfriskäng.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Hackslåttens hyser rika förekomster av ängsstarr, svinrot, slåttergubbe, ängsskallra, vårstarr, darrgräs, kattfot och jungfrulin.

NUVARANDE HÄVD

Området är mycket välhävdad och slås årligen med lie. De högst belägna partierna betas efter slåttern av häst.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

I anslutning till ängsmarken finns stengärdesgårdar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår som en del i Älvsborgs läns naturvårdsplan - objekt 53 i Marks kommun, av betydelse för landskapsbilden.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En relativt sett stor och mycket väl utvecklad hackslått med en tilldragande och vacker omgivning. Hackslått är en sällsynt och hotad naturtyp, vars mest välutvecklade former har högsta dignitet.

Högsta värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slåttermark. Område med hotad naturtyp och vegetationstyper.

LANDSKAP

Se objekt 13.

BESKRIVNING

Gården Björnås ligger i den södra delen av odlingsbygderna kring Älekulla. I en västvettande sluttning vid gården ligger en liten ekhage på torr till fuktig mark. Trädskiktet är tätt i den östra delen av ekhagen och utgörs av ek. I buskskiktet märks sly av al och gran. I den del av hagen som har ett tätare trädskikt dominerar en skuggtrivialiserad friskäng utan några indikatorarter. I mer öppna delar finns en välutvecklad gräs-lågstarräng på fuktig mark och rödvensgräshed kring odlingsrösen och mindre kullar. Den vanliga ängsfloran är allmänt representerad av arter som ängsviol, stagg, knägräs, stenmåra, prästkrage, revfibbla och ängsvädd. Dessutom påträffas ett flertal indikatorarter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hagen förekommer allmänt svinrot, slåttergubbe, ängsstarr, grönstarr, granspira, kattfot, darrgräs, rödklint, slåttergubbe och borsttåg.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tidigare svaghävd indikeras av uppslag av al- och gransly. I hagens södra del är floran kvävegödselpåverkad.

NUVARANDE HÄVD

Området är idag till övervägande del välhävdad och betas av häst.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En hagmark som trots sin ringa storlek har väl utvecklade och hävdberoende vegetationstyper och en mycket artrik flora rik på indikatorarter.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig betesmark. Område med hotad art.

15

BLANDLÖVHAGE VID RÖSÅSVÄGEN

Naturtyp: Blandlövhage

Storlek: 2,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 2d

LANDSKAP

Se objekt 13.

BESKRIVNING

Alldeles intill avfarten mot Rösås vid Älekulla ligger en blandlövhage på torr till fuktig mark. Trädskiktet utgörs av ek, björk, sälg och enstaka granar. Söder om Rösåsvägen finns även helt öppna partier. Buskskiktet är glest, men innehåller spridda enbuskar och hassel. Fältskiktet är sammansatt av flera vegetationstyper. I torra och mer höglänta delar finns fårsvingelgräshed, medan rödvensfriskäng dominerar i stort. I en svacka söder om Rösåsvägen finns porsblåtåtelukthed och gräs-lågstarräng. Den vanliga ängs- och gräshedsfloran är tämligen rikt företrädd med arter som trådtåg, liten blåklocka, ängsvädd och stagg.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter förekommer slåttergubbe, svinrot, darrgräs och granspira relativt sparsamt. Grönvit nattviol förekommer sparsamt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Delar av området utgörs av gammal åkermark och viss kvävegödselpåverkan märks i delar.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är måttlig i hela området och lövslyuppslag indikerar en långsam igenväxning. Området betas.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges övervägande delen av området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar, odlingsrösen, gamla husgrunder och äldre åkermarker (ej fornåkrar). En gammal körväg genomkorsar området.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En relativt artrik och omväxlande hagmark som emellertid behöver röjas och hävdas intensivare för att bibehålla de floristiska värdena. Granspira förekommer i ett område söder om Rösåsvägen.

Högt värde.

16

ÖPPEN HAGMARK VID RÖSÅS

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 2d

LANDSKAP

Kring Stora Barnasjö är landskapet öppet och mestadels uppodlat. Odlingsbygden omges av moräntäckta kullar klädda av granskog. Mellan åkermarkerna ligger ängs- och hagmarker av vilka de flesta är konstgödslade eller igenväxande.

BESKRIVNING

Vid gården Rössås ligger en av bygdens få kvarvarande och väl bibehållna hagmarker. Hagmarken ligger i ett tråg alldeles nedanför gården och omges av skog och åker. Marken är torr till fuktig och sluttar svagt ner mot Stora Barnasjö. Spridda och glest stående björkar förekommer, och sly av björk, gran och sälg märks här och var. Vegetationstypen är i fuktigare delar en sydlig variant av blååtelfuktäng som övergår i gräs-lågstarräng i fläckar. I torrare och omgivande delar finns en rödvensgräshed. Den vanliga ängsfloran är relativt allmänt företrädd och arter som stagg, ängsvädd, gökärt, knägräs och liten blåklocka förekommer allmänt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter förekommer svinrot, darrgräs, och slåttergubbe sparsamt. Vid gården växer ett rikt bestånd av rödfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Området förefaller vara svagt påverkat av kvävegödselmedel vilket indikeras av smörblommor och brännässlor.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är svag till måttlig i större delen av området, och igenväxning av björk, asp, gran och sälg pågår. Området betas.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett relativt litet men innehållsrikt, betat område, vackert beläget vid Stora Barnasjön. Hagmarken är emellertid i starkt behov av intensifierad hävd och slyröjning för bibehållandet av värdena.

Högt värde.

17 TRÄD- OCH BUSKBÄRANDE HAGMARKER VID HOLMEN

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark **Storlek:** 2,5 ha.

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 2d

LANDSKAP

Gårdarna Holmen och Hornås ligger sydöst om Älekulla i ett barrskogsdominerat och småkuperat landskap.

BESKRIVNING

Området utgörs egentligen av två från varandra skilda delområden. Båda områdena är att karaktärisera som annan träd- och buskbärande hagmark. På en kulle nordöst om Holmen ligger den största av de båda delområdena, medan en mindre mark ligger ytterligare ca 200 meter österut.

I båda områdena är marken torr till frisk och har ett glegt trädskikt bestående av tall, gran, björk och äppelträd. Buskskiktet utgörs av spridda enbuskar och enstaka smågranar. Vegetationstyper som förekommer är rödvensfriskäng, vilken dominerar det större området, och rödvensgräshed som förekommer i torrare partier. Det mindre delområdet domineras av en fårsvingeltorräng. Den vanliga ängsfloran är rikt företrädd i det mindre objektet, och mer sparsamt i det större. Vanligt förekommande växter är, knägräs, stagg, bockrot, vårbrodd, gökärt, stenmåra, vanlig ögontröst, liten blåklocka och prästkrage.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas slättergubbe, borsttåg, svinrot och jungfrulin i mindre bestånd i den större marken. I den lilla marken i öster förekommer dessutom rika bestånd av darrgräs och kattfot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Viss kvävgödselpåverkan kan iaktas i det större delområdet.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god i hela området. Delområde 1 betas av nötkreatur medan delområde 2 betas av får. Viss igenväxning av gran förekommer.

NATURHISTORIA

Huvuddelen av de båda områdena anges på den gamla häradskartan från år 1900, som äng. Dock anges mindre delar av delområde 1 som åker.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

I området finns stengärdesgårdar och odlingsrösen.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Området hyser en fläckvis rik flora av hävdgynnade arter, och är till övervägande delen välhävdad. Trots mindre partier med mer trivial flora kan hagmarkerna anses vara goda exempel på naturliga fodermarker.

Högt värde.

18

BJÖRKHAGAR VID ANABÄCKSHULT

Naturtyp: Björkhagar

Storlek: 5 ha.

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 2d

LANDSKAP

Se objekt nummer 16. Anabäckshult ligger på norra sidan av Stora Barnasjö.

BESKRIVNING

Anabäckshult är en samling av gårdar, högt belägna på norra sidan av Stora Barnasjö. Utsikten över det omgivande landskapet är storslagen från de högst belägna delarna av Anabäckshult. Området som ligger allra längst upp på kullen utgörs av två mindre, väl bibehållna björkhagar och en större hage som håller på att restaureras och röjas. I hagarna dominerar björk trädskiktet, men inslag av

ek, lind, gran, tall och rönn finns. Buskskiktet domineras av hassel och enstaka enbuskar. Marken är till övervägande delen frisk, och vegetationstypen är i de mindre partierna rödvensfriskäng och högoräsk. I den större nyröjda hagmarken finns en trivialiserad friskäng. Ängsfloran är allmänt företrädd i de mindre delarna i väster, medan den östra marken i stort sett saknar ängsflora. Vanliga ängsväxter i området är stagg, knägräs, ängsvädd, vårbrodd, prästkrage, gökärt och liten blålocka.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas darrgräs, svinrot och Jungfru Marie nycklar i fläckvisa förekomster.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Området i öster är under resataurering och floran är klart skuggtrivialiserad.

NUVARANDE HÄVD

Större delen av området är idag välhävdad av får.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området i huvudsak som äng, men inslag av mindre åkerpartier finns.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar och odlingsrösen. Inom området finns rester av en gammal backstuga.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Området hyser dels relativt botaniskt intressanta hagmarker, dels ett större område som i stort sett saknar värden tillhörande naturliga fodermarker. Tillsammans utgör dock de olika hagarna en tilltalande och värdefull enhet.

Högt värde.

19

HAGMARK VID MÖRKA TJÄRN

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1,5 ha.

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 2d

LANDSKAP

Landskapet mellan Älekulla och Sibbarp kännetecknas av mindre, moräntäckta kullar klädda av barrskog. Vid Mörka Tjärn och Yttre Höghult öppnar sig landskapet, och domineras här av åkermark.

BESKRIVNING

Strax väster om gården Mörka Tjärn ligger en liten hagmark, som till större delen är öppen, men dungar av gran, ek och björk förekommer i områdets centrala del. Underlaget är sandiga sediment, och delar av området utgörs av gammal åkermark. Marken är i huvudsak torr och vegetationstypen är en fårsvingeltorräng, vilken är mest välutvecklad i de små slänter som finns i området. Ett

mindre parti av stagghed finns också. Den vanliga ängsfloran är allmänt företrädd, och arter som ängsvädd, stagg, knägräs och vårbrodd dominerar.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Rotfibbla, jungfrulin, och darrgräs förekommer.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Trots att en relativt stor del av området varit åker har floran i viss mån återetablerat sig på denna. Gödseffekten har klingat ut på grund av markens goda dräneringsförhållanden.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god i hela området. Dock märks ett visst slyuppslag som indikerar tidigare svaghävd.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges vissa delar av området som åker och andra som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar finns i anslutning till området.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten hagmark som innehåller en del intressanta inslag, och där huvuddelen utgörs av gammal åker, som dock återkoloniserats av ängsväxter.

Högt värde.

20 SÖTVATTENSSTRANDÄNG OCH HAGMARKER VID NABBARED

Naturtyp: Sötvattenstrandäng 20:1	Storlek: 1 ha
Öppen hagmark 20:2	1 ha
Blandlövhage 20:3	1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 3j

LANDSKAP

I västra delen av kommunen ligger Gallåsen, som var ljunghed för hundra år sedan. Idag täcks Gallåsen av vidsträckta barrskogar och granplanteringar. Längs vägen som går mellan Björketorp och Förlanda finns en del lövskogar.

BESKRIVNING

Vid norra stranden av Stora Agnsjön är landskapet öppet runt gården Nabbared. Gården är vackert belägen med utsikt över sjön.

Här finns en smal bård av välhävdad sötvattenstrandäng.

Träd och buskar saknas. Marken är fuktig och fältskiktet utgörs av lågstarräng med hundstarr, harstarr, gråstarr och hirsstarr. I bottenskiktet finns vitmossor.

Vid bäcken norr om gården finns öppen hagmark. Området är trädlöst så när som på en dunge med tallar och björkar runt bäcken. Marken är fuktig och fältskiktet utgörs av en pors-blåtåtelrished. I kanten där det är lite torrare påträffas rödvensgräshed med inslag av arter som ljung, stenmåra, ängsvädd och stagg.

På några kullar runt gården finns blandlövhagar med ek och björk. Trädsiktet är ganska tätt och floran är skuggtrivialiserad.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I och omkring pors-blåtåtelrisheden noterades slättergubbe, svinrot och rikligt med Jungfru Marie nycklar.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Mjösabäcken rinner genom markerna. Bäcken har troligen tidigare grävts ut som ett dike.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god både i pors-blåtåtelrisheden och på sötvattenstrandängen. Även blandlövhagarna är välhävdade men trädsiktet är något tätt.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 är den öppna marken angiven som äng.

Sjöns vatten var då något högre än idag. En del av sötvattenstrandängen låg då under vatten, och en del var äng (= madslätter) .

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Miljön och byggnaderna kring gården är delvis väl bevarade. Genom markerna löper flera fina stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En välhävdad sötvattenstrandäng samt en öppen hagmark med inslag av slätter- och betesgynnade arter ger bedömningen högt värde.

21

BUSKRIK UTMARK VID MJÖSJÖN

Naturtyp: Buskrik utmark

Storlek: 2,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6B 3j

LANDSKAP

Se landskapsbeskrivningen för objekt 20.

BESKRIVNING

På Mjösjöns östsida mellan vägen och sjön finns en sluttning, som är tätt bevuxen med enbuskar.

Marken är torr till frisk och fältskiktet domineras av en artfattig ljunghed. Ljungen är dock obetad, lång och spretig. I skuggigare partier finns blåbär-lingonrished.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Saknas på grund av längre tids ohävd.

NUVARANDE HÄVD

Området är ohävdad men har nyligen röjts från sly. En återupptagen beteshävd i kombination med försiktig gallring av enbuskar vore önskvärt, om områdets karaktär av gammal betad utmark skall bibehållas och förbättras.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges större delen av hela Gallåsen som öppen utmark (=ljunghed).

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 43, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Området utgör en kvarleva från en tid då markerna på Gallåsen utgjordes av trädlösa ljunghedar. Betad utmark är idag en mycket sällsynt naturtyp i länet, och detta område utgör det enda exemplet på buskrik utmark i kommunen. Dessa förhållanden ger området bedömningen mycket högt värde, trots att egentliga indikatorarter saknas.

Utslagsgivande kriterier: Område med hotad naturtyp. Intressant efter vårdinsats.

22

LITEN LÖVHAGE VID HINNAREDHULT

Naturtyp: Blandlövhage

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3a

LANDSKAP

I den södra delen av kommunen rinner Viskan fram i en bred dalgång med stora jordbrukslätter. Höjderna ovanför dalgången är klädda med barrskog och i sluttningarna ner mot slätten finns lövskogar.

BESKRIVNING

Området ligger strax intill vägen mot Varberg. I söder breder slätterna ut sig, och i norr stupar berget brant. Däremellan ligger denna lilla hagmark som en smal remsa.

Trädskiktet består av klen till medelgrov björk, ek, asp, alm och lönn. I buskskiktet finns enbuskar. Fältskiktet är delvis trivialiserat av beskuggning, men i öppna partier syns välutvecklad rödvensfriskäng och fårsvingelgräshed. I dessa delar är naturlig ängs- och gräshedsflora allmänt företrädd, med arter som bockrot och ängsvädd. I fuktigare delar finns lågstarräng delvis trivialiserad med knapptåg.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I de öppna delarna noterades rikligt med darrgräs, kamäxing, rödklint.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I östra delen syns en liten väg samt rester av vägverkets gamla upplag.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och hävden är svag till måttlig. Røjning av sly samt viss utglesning av trädskiktet vore önskvärt.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog. Troligen rörde det sig vid den här tiden om betad men igenväxande slätteräng. De rika förekomsterna av darrgräs talar för att området har ett förflutet som slätteräng.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Större delen av Viskans dalgång från Björketorp till Horred ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 44, klass 2.

Området ingår dessutom i "Lövs-kogsinventering i Marks kommun", som en del av objekt 96, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten hagmark med inslag av hävdgynnade arter och vegetationstyper ger bedömningen högt värde.

23

BETAD KULLE VID HYLTENÄS

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3b

LANDSKAP

Hyltenäs ligger på ett relativt smalt halvö-liknande landområde mitt emellan Östra Öresjön, Västra Öresjön och Tolken. Huvuddelen av området är flackt och uppodlat, men längst i norr ligger en hög, lövskogsklädd urbergskulle - Seatons kulle. Jordarterna i de lägre liggande delarna är till övervägande del sedimentära och på flera ställen finns mindre sandkullar.

BESKRIVNING

En sandkulle ligger norr om gården Holmen vid Hyltenäs. Kullen omges av uppodlade fält och mindre lövdungar.

Kullen är delvis trädbevuxen och betas av nötkreatur. Trädskiktet täcker ca 30% av området och utgörs av ek, tall, äppelträd, rönn och björk. Marken är torr till frisk och vegetationstypen domineras av fårsvingeltorräng och rödvensfriskäng. Karaktärsarter för området är backsippa, backtimjan, bockrot, ängsvädd, ängshavre och fårsvingel.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I området påträffas rika bestånd av backsippa och backtimjan.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I friskare delar av området syns spår av kvävegödselanvändning. Fläckvis förekommer smörblomma, skräppor och tuvtåtel rikligt.

I den västvettande slutningen finns spår av tidigare schaktningsverksamhet.

NUVARANDE HÄVD

Området är välhävdad och betas av nötkreatur.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

En gammal körväg löper igenom området.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Kullen omfattas av Älvsborgs läns naturvårdsplan och ligger inom objekt 46 - klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En välhävdad och väl bibehållen liten betad kulle med rika bestånd av betesgynnade arter som backsippa och backtimjan.

Högt värde.

24 ÖPPEN BETESHAGE VID HJORTSNÄS FESTPLATS

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3b

LANDSKAP

Sydväst om Hyltenäs går landsvägen alldeles intill Tolkens strand. I norr ligger ett högt bergparti som till större delen är täckt av barrskog. I de sydvettande slutningarna ligger en del mindre gårdar och hus, och vid Hjortsnäs festplats öppnar sig betade marker.

BESKRIVNING

Strax norr om Hjortsnäs festplats ligger en öppen hagmark på starkt lutande mark. Enstaka björkar, granar och äppelträd växer här och var. Jordarten är en småblockig morän och markförhållandena är torra till friska. Vegetationstypen är en rödvensfriskäng med inslag av rödvensgräshed i torra och höglänta delar av området. Kring hällmarker finns även hällmarkstorräng. Ängsfloran är allmänt företrädd av arter som revfibbla, liten blåklocka, bockrot och rika bestånd av backtimjan.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas darrgräs, slåttermugg och backtimjan.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Viss kvävegödselpåverkan indikeras av brännässlor, smörblommor och tuvtåtel.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är måttlig och området betas av nötkreatur. Tidigare igenväxning och röjning indikeras av stora bestånd av örnbräken.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som blandskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen och stengärdesgårdar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 46, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten men vackert belägen öppen hagmark, med relativt rikt innehåll av arter som indikerar långvarig hävd.

Högt värde.

25

HAGMARKER VID GETABO

Naturtyp: Öppen hagmark 25:1 **Storlek:** 1,5 ha
Annan träd- och buskbärande hagmark 25:2 2 ha
Klassificering: Klass 3
Ekonomiskt kartblad: 6C 3c

LANDSKAP

Området ligger i ett kuperat landskap strax norr om Sandsjön. Kring gårdarna finns jordbruksmarker och lövdungar. De öppna markerna inramas av den omgivande barrskogen,

BESKRIVNING

Den intressantaste delen är den träd och buskbärande hagmarken. Området ligger i en västsluttning på något stenig mark och avgränsas i norr och söder av skog. I öst och väst finns öppna marker.

Träd och buskskikt utgörs av björk, smågran, småtall och enbuskar.

Marken är frisk och i fältskiktet finns en rödvensgräshed med ljung, vårbrodd, knägräs, ängsvädd, ängsfryle, gökärt m.fl.

Den öppna hagmarken är huvudsakligen gödslad, men fläckar med mera opåverkad rödvensgräshed och lågstarräng förekommer också.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I den träd och buskbärande hagmarken förekommer slåttergubbe och jungfrulin mycket rikligt över hela området. Darrgräs noterades mera sparsamt.

I den öppna hagmarken finns enstaka förekomster av darrgräs och slåttergubbe.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Den öppna hagmarken är huvudsakligen gödslad.

NUVARANDE HÄVD

Den öppna hagmarken är välhävdad.

I den trädbärande betesmarken är hävden svag till måttlig. Inga djur noterades vid besöket 1988. Området håller på att växa igen med gran, tall och örnbräken. Hävdgynnad flora finns fortfarande kvar, så röjning och intensifierad hävd är angeläget.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges den öppna hagmarken som lövskog och den träd och buskbärande hagmarken som slätteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Två hagmarker där naturligt hävdberoende flora och vegetationstyper delvis finns kvar, ger bedömningen högt värde.

26 SÖTVATTENSTRANDÄNG VID SANDSJÖN

Naturtyp: Sötvattenstrandäng

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3c

LANDSKAP

Området ligger vid nordvästra stranden av Sandsjön i anslutning till två uddar. Sjön kantas av granskog och mindre jordbruksmarker.

BESKRIVNING

Vid norra stranden finns ett öppet område med lågstarräng och högstarräng. Marken är fuktig med inslag av flera starrarter, kråklöver, fackelblomster m.m.

På en smal bård längs den norra udden, samt på ett mindre öppet område vid udden i väster, finns pors-blåtåtelrished.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I området med pors-blåtåtelrished växer rikligt med klockgentiana. Detta är en art som förekommer mindre allmänt längs näringsfattiga sjostränder, fukthedar, myrar och stundom längs stigar. Den anses som hävdgynnad men detta torde inte vara helt klarlagt. Inom ovan beskrivna område kan nämnas att de rikligaste förekomsterna noterades i mycket svaghävdade delar.

NUVARANDE HÄVD

Områdena är svagt hävdade. Större delarna var ohävdade vid besöket 1988.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges det öppna området med lågstarräng som åker. Områdena med pors-blåtåtelrished låg under vatten.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Objektet utgör en mindre del av ett större område som sträcker sig från Brastorp till Röllese, vilket ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 49, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några mindre områden som med viss tvekan kan benämnas naturlig fodermark. Stora förekomster av klockgentiana, vilken anses vara hävdberoende motiverar ändå bedömningen högt värde.

27

HACKSLÅTTFRAGMENT VID LERBÄCK

Naturtyp: Hackslåttsfragment

Storlek: 0,1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3d

LANDSKAP

Lerbäck ligger vackert beläget vid stranden av Öjasjön, omgivet av ett kuperat barrskogslandskap.

BESKRIVNING

Åker och betesmarkerna runt gården hålls fortfarande öppna genom slätter och bete. Längs renar och runt några rösen finns mindre hackslåttsfragment. Fältskiktet består av en fårsvingelgräshed - rödivensgräshed. Naturlig ängs- och gräshedsflora är måttligt företrädd med arter som stenmåra, ängsviol, och liten blåklocka. Vegetationstypen är delvis trivialiserad p.g.a beskuggning och gödselpåverkad från angränsande vall. Maskrosor och kruståtel förekommer fläckvis vanligt. Här och var finns dock mindre fläckar med svinrotäng och inslag av indikatorarter (se nedan).

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Fläckvis noterades svinrot, ängsskallra, slätterfibbla och slättergubbe.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Gödselpåverkan längs kanterna.

NUVARANDE HÄVD

Området hävdas genom lieslätter.

NATURHISTORIA

Fragmenten är alltför små för att urskiljas på häradskartan. I anslutning till området finns stensättningar från järnåldern.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen och stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några mindre hackslåttsfragment med inslag av slättergynnade arter samt fläckar av svinrotäng, vilket är en slätterberoende vegetationstyp som håller på att försvinna.

Högt värde.

Naturtyp: Blandlövhage,
ekhagar och björkhagar

Storlek: 7 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 3d

LANDSKAP

Strax norr om Öxabäck ligger sjön Sävsjö. Den norra sluttningen ner mot sjön domineras av barrskog med visst lövinslag. Vid Sävsered finns öppna marker med en fin utsikt ner över sjön.

BESKRIVNING

Området utgörs av en mosaik av hagmarker med dominans av ek och björk, men också inslag av klibbal, rönn, lind, lönn och gran.

I sluttningen ner mot sjön finns en stor hagmark med enstaka solitära ekar och glest stående medelgrova - grova björkar. De öppna ytorna utgörs i vissa delar av äldre terrasserade åkrar omgivna av odlingsrösen och kantade av kraftiga hasselbuketter. Ner mot sjön växer en bård med klibbal.

Marken är frisk och stora ytor täcks av en välutvecklad och artrik rödvensgräshed med ljung, knägräs, stagg, gökärt, ögontröst, bockrot, stenmåra samt flera indikatorarter. I fuktigare partier förekommer lågstarräng.

Närmare vägen finns något tätare grupper med ek, björk och enbuskar. Rished dominerar fältskiktet men öppnare partier med rödvensgräshed förekommer också.

Norr om vägen finns en ekhage med tätt trädskikt och trivial gräsflora. Då detta område utgör en del i helheten får det ingå i objektet.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Kattfot, darrgräs, svinrot och slättergubbe.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Endast mycket svag gödsling syns i gamla åkrar.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av får och är välhävdad. I vissa delar syns ett begränsat uppslag av sly, och längst ner mot sjön föryngrar sig gran. Røjning vore här önskvärt, liksom utglesning av trädskiktet i tätare partier mot norr.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges hela området som trädbärande slätteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen, stengärdesgårdar och äldre terrasserade åkrar bidrar till att ge området sin karaktär. I anslutning tillområdet finns en gammal stenåldersboplats.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området finns med i "Lövsöksinventering i Marks kommun - objekt 208, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett stort, välhävdad område med betydelse för landskapsbilden. I stora delar finns en artrik rödvensgräshed. Det är en vegetationstyp som håller på att försvinna och stora områden med välutvecklad rödvensgräshed är sällsynta i länet och kommunen.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Välhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

29

EKHAGE VID NEDRE KÄRRA

Naturtyp: Ekhage

Storlek: 3 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3d

LANDSKAP

Norr om Öjasjön finns ett kuperat barrskogslandskap. Vid Nedre Kärra finns småbrutna jordbruksmarker.

BESKRIVNING

Området ligger i en sluttning med inslag av hållmarker. Träden står ensamma och i mindre grupper. Ek dominerar men asp, björk, rönn och tall förekommer också. De flesta träden är medelgrova, men några ekar är grova och vidkroniga.

Marken är frisk och i fältskiktet finns en rödvensfriskäng med visst gräshedsinslag. Gräsmarken är något upplöst och naturlig ängs- och gräshedsflora förekommer måttligt till allmänt med arter som ljung, knägräs, stagg, gökärt, stenmåra, revfibbla och prästkrage. Rödsvingel förekommer rikligt och är troligen insådd.

I söder finns öppen betesmark på fuktig mark. Denna del visar tecken på viss kvävegödsling och igenväxning med gran, men i fuktiga delar förekommer Jungfru Marie nycklar.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Rotfibbla, slåttergubbe och Jungfru Marie nycklar.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I den södra delen syns kvävepåverkad flora.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och är måttligt hävdad. Viss föryngring av asp och smågran förekommer.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som öppen slåtteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området finns med i "Lövsöksinventering i Marks kommun" - objekt 207, klass 3. I detta lövsöksobjekt ingår även en ekhage som ligger öster om ovanstående. Denna är dock kraftigt gödslad och tas därför inte med i denna inventering.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En mindre ekhage med kraftiga ekar och inslag av naturligt hävdgynnad flora.

Högt värde.

STOROMRÅDE 1

LANDSKAPET KRING STORE MOSSE , BACKA OCH GUNBJÖRNTORP

I omgivningarna runt Store mosse finns flera områden med intressanta ängs och hagmarker. Omgivningarna kring Stora Backa, Strömna och Hallstorp hyser kraftigt kuperade betesmarker med stor betydelse för landskapsbilden. I angränsning till dessa betesmarker flyter Torestorpsån ner mot Store mosse. Ån kantas av ett stort avsnitt med sötvattenstrandäng.

Norr om mossen ligger flera gårdar med småbrutna odlingsmarker vid Gunbjörntorp, Slätthult och Bockshult. Jordbruksmarkerna kring gårdarna står i skarp kontrast mot den omgivande granskogen. Omgivningarna kring Store mosse har stora landskapsestetiska värden och här finns flera goda exempel på naturliga fodermarker.

I storområdet ingår nedanstående objekt 30 - 34 .

30 SLÅTTER- OCH BETESMARKER VID GUNBJÖRNTORP

Naturtyp: Hackslått

Storlek: 0,1 ha

Träd- och buskbärande hagmarker

2 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 3e

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Vid Gunbjörntorp ligger en skogsgård omgiven av jordbruksmarker. Mellan åkermarkerna och invid skogskanten finns öppna slänter, fuktängar och hagmarksfragment, med en opåverkad och rik fodermarksflora. Vissa delar är helt öppna, andra är träd- och buskbärande med tall, gran, björk, ek och enbuskar.

Marken är torr till fuktig och följande vegetationstyper förekommer: Rödvensgräshed, fårsvingelgräshed, stagghed, blååtelfuktäng - sydlig variant och tuvtåteläng. Här finns en allmänt företrädd naturlig fodermarksflora med arter som stagg, stenmåra, knägräs och prästkrage.

Områdets intressantaste parti är en hackslåttmark invid en stenmur. Här finns i fältskiktet en tät och artrik svinrotäng med flera indikatorarter.

I öster finns ytterligare en mindre fläck med svinrotäng som dock är ohävdad idag.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hackslåtten noterades svinrot, ängsskallra, darrgräs och jungfrulin som allmänt förekommande.

I de övriga markerna noterades kattfot på ett flertal ställen. Slåttergubbe förkommer rikligt, medan darrgräs och backtimjan noterades mera sparsamt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på svag gödsling syns framförallt i fuktiga avsnitt.

NUVARANDE HÄVD

Hackslåtten hävdas genom lieslätter och är välhävdad.

De övriga markerna betas av nötdjur och är svagt till väl hävdade.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges huvuddelen av markerna som öppen slätteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stenmurar, odlingsrösen och en tjärbränning.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett småbrutet och tilltalande jordbrukslandskap med flera naturligt hävdgynnade vegetationstyper och arter. Här finns också en välbevarad hackslåttmark med ett gott exempel på den idag hotade vegetationstypen svinrotäng.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Vålhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län. Område med hotad vegetationstyp.

31 ÖPPEN BETESMARK OCH IGENVÄXANDE HAGMARK VID SLÄTTHULT

Naturtyp: Öppen hagmark 31:1, 31:2

Storlek: 2 ha

Träd- och buskbärande hagmark 31:3

1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3e

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Vid gården Slätthult finns öppna åker- och betesmarker. Den öppna hagmarken (31:1) följer huvudsakligen en flack urbergsås med inslag av hållmarker. Marken är frisk och fri från stenar. I fältskiktet finns hållmarkstorräng och en rödvensfriskäng - fårsvingelgräshed. Vegetationstypen är något trivialiserad och man kan misstänka tidigare påverkan från gödsling. Naturlig gräshedsflora är måttligt företrädd framförallt med trivialare arter som liten blåklocka, gökärt och ängsviol. Här och var finns dock inslag av flera indikatorarter (se nedan).

I en intilliggande öppen betesmark (31:2) i öster finns ett litet fuktig parti med rik slätter- och betesflora med bl.a sommarfibbla. Övriga delar av denna betesmark är tydligt gödslad.

I norr ligger en kraftigt igenväxt hagmark (31:3), vilken vore intressant efter vårdinsats. Här finns kvar fläckar med lågstarräng och en relativt artrik rödvensgräshed. Här finns mycket rika förekomster av Jungfru Marie nycklar samt vanlig låsbräken.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I den öppna betesmarken (31:1) noterades sparsamma förekomster av svinrot, ängsskallra, Jungfru Marie nycklar, grönvit nattviol och slättergubbe.

I fuktavsnittet i öster (31:2) noterades dessutom darrgräs, rödklint och sommarfibbla.

I den igenväxande hagmarken finns rika förekomster av Jungfru Marie nycklar och eventuellt skogsnycklar. Här växer också ängsskallra, svinrot, vanlig låsbräken och grönvit nattviol.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Allmänt trivialiserad flora i den öppna betesmarken tyder på att området tidigare utsatts för gödsling.

NUVARANDE HÄVD

De öppna hagmarkerna är välhävdate. Längst i söder pågår viss igenväxning med gran och röjning vore önskvärd.

I den igenvuxna hagmarken i norr krävs omsorgsfulla restaureringsåtgärder i form av gallring, röjning och återupptagen hävd. Då fårbeta kan bli aktuellt vore det av stort värde om detta kunde ordnas så att djuren släpps på marken tidigast i slutet av juli.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges de öppna hagmarkerna som lövbärande slätteräng. Den igenväxande hagmarken var lövskog, vilken troligen var betad.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNMINNEN

Odlingsrösen.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några betesmarker där vegetationstyperna delvis är trivialiserade av igenväxning och tidigare gödselpåverkan. En hel del slätter- och betesgynnade arter finns trots allt kvar, vilket ger bedömningen högt värde.

Naturtyp: Öppen hagmark, ekhagar
och björkhagar.

Storlek: 6 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3e

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Området utgörs av ett kuperat beteslandskap. Det är i huvudsak öppet men delar har karaktär av ek- och björkhage.

I fältskiktet dominerar en relativt artfattig fårsvingelgräshed med dominans av fårsvingel, stenhåra och rödsvingel samt inslag av triviala arter som ängsviol, liten blåklocka och stagg. Indikatorarter förekommer mycket sparsamt. Den allmänna artfattigheten kan förklaras med hårt fårbete och/eller tidigare gödsling. Insådd av rödsvingel är också troligt.

Mer artrik rödsvensgräshed och gräs-lågstarräng förekommer fläckvis.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Jungfrulin, slåttergubbe, darrgräs och rotfibbla förekommer mycket sparsamt och fläckvis. Det finns även uppgifter om att vityxne tidigare noterats inom området (Ingemar Håkansson).

INGREPP OCH PÅVERKAN

Insådd och eventuellt svag gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Hela området betas med får. Det är välhävdad vilket i kombination med storlek och topografi gör att betesmarkerna har stor betydelse för landskapsbilden.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng, annan öppen mark och lövskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Terrasserade åkrar, odlingsrösen, stengärdesgårdar och hålvägar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett välhävdad och tilltalande beteslandskap med stor betydelse för landskapsbilden, jämte vissa förekomster av naturligt hävdberoende arter och vegetationstyper.

Högt värde.

Naturtyp: Sötvattenstrandäng
Klassificering: Klass 2
Ekonomiskt kartblad: 6C 3e

Storlek: 6 ha

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Strax öster om Store mosse rinner Torestorpsån fram med ett lugnt och slingrande lopp omgiven av betade strandängar. Området är öppet och träd saknas nästan helt. Marken är fuktig till våt och fältskiktet utgörs av en högstarräng med dominans av vasstarr. I kanten mot skogen förekommer pors-blååtatrished.

Området är potentiellt värdefullt som fågelokal, men sådana uppgifter saknas.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Högstarrängar saknar i allmänhet indikatorarter men vegetationstypen bedöms som naturligt hävdberoende. Det tar dock väldigt lång tid för dem att växa igen.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av kor och hävden är måttlig.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng (=madslåtter).

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Denna del av Torestorpsån ingår tillsammans med Store mosse i naturvårdplanen för Älvsborgs län - objekt 51, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Större betade strandängar är ovanliga i länet och kommunen. Här finns ett gott exempel med en väl utvecklad högstarräng, vilket ger bedömningen mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Vålhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

Naturtyp: Ekhagar
Hackslåttfragment
Klassificering: Klass 3
Ekonomiskt kartblad: 6C 3e

Storlek: 2 ha

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Vid Bockshult finns två mindre ekhagar, som ligger insprängda mellan åkermarker och gränisar mot skogen. Hagarna ges karaktär av några vidkroniga medelgrova - grova ekar. Kraftiga björkar och enstaka gran förekommer också. I buskskiktet finns enbuskar och några hasselbuketter.

Marken är frisk och något stenig, med inslag av hållmarker. I fältskiktet finns rödvensgräshed med ljung, stagg, knägräs, gökärt, stenmåra, ängsvädd, blåsuga och revfibbla.

Utanför den södra hagen finns ett litet hackslåtfragment.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hackslåtfragmentet noterades Jungfru Marie nycklar och svinrot.

Förrutom slåttergubbe saknas egentliga indikatorarter i ekhagarna.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Allmän artfattigdom inom vissa delar (ca 50 %) tyder på tidigare gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Ekhagarna betas och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges ekhagarna som öppen slätteräng och annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Två ekhagar med viss betydelse för landskapsbilden och delvis bevarade naturliga vegetationstyper.

Högt värde.

35 HACKSLÅTTFRAGMENT OCH SLAGNA ÅKRAR VID LÅNGÅS

Naturtyp: Hackslåtfragment
och slagna åkrar

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 3e

LANDSKAP

Torpet Långås ligger enligt beläget i ett barrskogsdominerat och kuperat landskap. Genom skogen fram till torpet löper endast en gammal körväg, idag knappast farbar med bil.

BESKRIVNING

Omgivet av de forna odlingsmarkerna ligger torpet i en svag sluttning åt väster. De öppna delarna utgörs till största delen av gamla åkrar, men mellan åkrarna och strax sydväst om ladugården finns

partier med riktig hackslått. Här utgörs fältskiktet av en artrik rödvensgräshed med arter som ljung, stagg, knägräs, stenmåra, vårbrodd, gökärt och prästkrage.

Runt torpet står enstaka björkar, av vilka en är hamlad, några grova oxlar samt asp, tall och gran.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I den öppna slättermarken förekommer svinrot, slättergubbe och darrgräs. I lite skuggigare partier in mot skogen noterades stor blålocka.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Delar av området utgörs av slagna åkrar, vilka uppvisar en gödselpåverkad flora..

NUVARANDE HÄVD

Hela området är välhävdad och tilltalande. Det slås årligen med lie genom hembygdsföreningens försorg.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som åker och trädbärande slätteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Torpet såväl som ladugården är väl bevarade och hela miljön inklusive byggnader är av stort kulturhistoriskt intresse. Hembygdgård.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett område med mindre hackslåttfragment och kulturhistoriska värden ger bedömningen högt värde.

36

HACKSLÅTTFRAGMENT VID RYGGA KVARN

Naturtyp: Hackslåttfragment

Storlek: 0,1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 4j

LANDSKAP

Utefter Lillån, som rinner fram mellan Gallåsen och Öjeråsdrumlinen finns mindre jordbruk med småbrutna odlingsmarker. I dalgången finns flera isälvsbildningar i form av ryggar, kullar, rullstensåsar och deltabildningar.

BESKRIVNING

Längs ån vid Rygga kvarn finns enstaka små hackslåttfragment i anslutning till en vall. Här finns mindre fläckar med opåverkad gräshed och rödvensfriskäng.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I de små opåverkade partierna förekommer svinrot och ängsskallra relativt vanligt. Mera sparsamma förekomster av vanlig nattviol, slättergubbe och darrgräs noterades också.

NUVARANDE HÄVD

Ovan beskrivna restytter slås med lie.

NATURHISTORIA

Går ej att urskilja på häradskartan.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Omgivningarna är kulturhistoriskt intressanta. De gamla åkrarna hävdas idag som vall och omges av välbevarade stengärdesgårdar. Flera odlingsrösen förekommer i området.

Rester av den gamla kvarnen står kvar utefter ån. Gårdsmiljön och mjölnarens hus är fortfarande bevarade, även om en nyare ladugård uppförts.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Lillåns dalgång och Öjeråsdrumlinens sydostsluttning ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 40, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några mycket små hackslåttfragment, med förekomster av slåttergynnade arter, i kulturhistoriskt intressanta omgivningar ger bedömningen högt värde.

37

ÖPPEN BETESMARK VID SURTEBY

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4a

LANDSKAP

Några kilometer norr om Björketorp ligger Haraldsgården, med utsikt över jordbruksmarkerna i Surtans dalgång. I öster höjer sig den barrskogklädda dalsidan över slätterna.

BESKRIVNING

Betesmarken ligger på något stenig mark, i en svag västsluttning.

Trädskikt saknas, och buskskiktet består av glest stående enbuskar, enstaka häggbuskar, nyponros och björnbär.

Marken är frisk och i fältskiktet finns en gräshed med inslag av friskäng på stenfria partier. Naturlig gräshedsflora är måttligt företrädd med arter som stagg, stenmåra och revfibbla. I fuktiga avsnitt finns gräs-lågstarräng med hundstarr och hirsstarr. Tuvtåteläng förekommer också i mera påverkade delar.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slåttergubbe förekommer allmänt, och darrgräs förekommer i de fuktiga delarna.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Allmän artfattighet inom ca 50 % tyder på svag gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötdjur och är välhävdad. Genom sin storlek och läge har det viss betydelse för landskapsbilden.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som öppen slätteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar och stensträngar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Surtans dalgång från Björketorp till Hyssna ingår i Naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 20, av betydelse för landskapsbilden.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En öppen betesmark med viss betydelse för landskapsbilden och med inslag av naturligt hävdberoende vegetationstyper och arter.

Högt värde.

38

BETAD BRINK VID TÖRESTORP

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 0,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4a

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Strax intill bron vid Törestorp finns en liten brink, som sluttar brant från vägen och ner mot ån. Området är öppet men med en del klibbal längs ån.

Marken är frisk, och i fältskiktet finns en rödvensfriskäng som stundom övergår i en örtrik friskäng. Här är den naturliga ängsfloran allmänt företrädd med arter som prästkrage, ängshavre, gökärt, vårbrodd och ängsvädd.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Darrgräs, sommarfibbla, slättergubbe och svinrot noterades relativt allmänt.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och hävden är god.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som öppen slätteräng.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Se storumråde.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten brink längs Surtan med rik ängsflora och flera slåttermännade arter.
Högt värde.

39 EKHAGE OCH ÖPPEN BETESMARK VID VÄSTERGÅRDEN, HULATORP

Naturtyp: Ekbage 39:1

Storlek: 1 ha

Öppen hagmark 39:2

1,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 4a

LANDSKAP

Se landskapsbeskrivningen till objekt 40.

BESKRIVNING

Området ligger på en sluttning, med betagande utsikt över Viskans breda dalgång. Längst upp finns ett stycke öppen hagmark med ett stort antal vackra gravrösen. På själva rösena finns en artrik fårsvingelgräshed, men däremellan är floran trivialiserad av kvävegödning.

Lite längre ned längs sluttningen finns ytterligare en öppen hagmark. Marken är fuktig, stenig och tuvig. I betet mellan tuvorna finns en gräs-lågstarräng med bl.a hirsstarr och hundstarr. På torrare fläckar förekommer gräshedsvegetation med knägräs, stagg, stenmåra och ängsvädd. I riktigt fuktiga delar finns en artrik högrötsfuktäng - blååtelfuktäng med inslag av darrgräs.

Ekhagen ligger i anslutning till den senast beskrivna öppna hagmarken. Området ligger på en liten kulle med medelgrova ekar och någon enstaka björk. Träskiktet är medeltätt, men området har tydlig betesprägel.

Marken är sandig och torr och i öppnare partier finns en fårsvingelgräshed med arter som fårsvingel, vårbrodd, gökärt, stenmåra och ängsvädd. Fläckvis övergår vegetationstypen i en fårsvingeltorräng med bl.a baktimjan.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

På torrare partier i ekhagen och på gravrösena noterades kattfot och baktimjan allmänt. I gräshedsavsnitten påträffas slåttermännade och i något fuktiga delar förekommer grönvit nattviol och darrgräs.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på svag gödning syns mellan gravrösena.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog, vilket troligen betyder att det var betesmark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Området är kulturhistoriskt intressant med ett stort antal stensättningar av järnålderstyp samt några stora, ej jordtäkta rösen. Flera stora och kraftiga stenmurar förekommer också.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Viskans dalgång från Björketorp till Berghem ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 36, av betydelse för landskapsbilden.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några mindre betesmarker med flera välutvecklade vegetationstyper och ett stort antal indikatorarter för naturlig fodermark. Området är också kulturhistoriskt intressant.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Välhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

40

BETAD RAVIN VID SÄTER LEKVAD

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 3,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4b

LANDSKAP

Viskan rinner här fram i en bred dalgång. Biflöden har på ett flertal ställen skurit sönder dalgången och bildat långsträckta ravinarmar i de lösa sedimenten. Området är öppet och domineras av jordbruksmarker.

BESKRIVNING

Området utgörs av några brinkar vid ett av Viskans tillflöden. Marken är öppen med inslag av enstaka buskar av nyponros, vildapel och sälg. Utefter bäcken växer asp, klibbal, gråal, björk och hassel.

I fältskiktet finns en rödvensfriskäng som delvis är trivialiserad av gödsling och svag hävd. Arter som tuvtåtel, luddtåtel och skogsfräken utgör betydande inslag. Nere vid ån finns högörtsfuktäng. Områdets finaste del är en liten biarm i nordost med örtrik friskäng och opåverkad rödvensfriskäng. Här finns ett stort inslag av vanliga ängsväxter och indikatorarter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Kamäxing, darrgräs och brudbröd är vanliga. Sommarfibbla, gullviva, svinrot, slättergubbe, rödklint och grönvit nattviol förekommer fläckvis.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på svag gödsling noterades i ca 50 % av området.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur. Vissa delar var ohävdade vid besöket 1988. Den nordöstra biarmen är välhävdad. I övriga delar är hävden måttlig till svag.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som öppen slätteräng.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Viskans dalgång från Björketorp till Berghem ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 36, av betydelse för landskapsbilden.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En ravinarm med delvis trivialiserad flora men med inslag av örtrik friskäng. Ett flertal indikatorarter för naturlig fodermark förekommer fläckvis.

Högt värde.

41

ÖPPEN BETESMARK VID BINKARYD

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 3 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 4b

LANDSKAP

Området ligger 3 km sydost om Berghem mitt emellan Viskans dalgång och Öresjö. Landskapet är småkuperat med lövskogar och mindre jordbruk.

BESKRIVNING

Betesmarken sträcker sig från vägen i söder upp mot en höjd, och avgränsas av åkermarker och skog.

Den norra delen karaktäriseras av ett stort antal enebuskar, som ger området ett tilltalande utseende. Marken är frisk och i fältskiktet finns en fårsvingelgräshed med arter som fårsvingel, vårbrodd, backtimjan, jungfrulin, knägräs, ängsvädd och stenmåra.

Mot söder är området i det närmaste helt öppet, så när som på några enstaka björkar. Vegetationstypen övergår också mera till en rödvensgräshed med inslag av ljungtuvor. I denna del uppvisar också floran tecken på gödsling. En liten del av detta område har tidigare varit åker.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Framförallt i den norra delen förekommer backtimjan och jungfrulin allmänt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Allmän floratrivialisering i ca 50 % av marken tyder på att området utsatts för gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Hela området är välhävdad. Den norra delen betas av får och den södra av nötkreatur.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges den norra delen som lövskog. Den södra delen är öppen slätteräng med en liten åker.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Hela området hyser en stor mängd rösen som kan vara gravar av järnålderstyp.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En välhävdat och tilltalande betesmark med delvis opåverkad flora och allmänna förekomster av backtimjan och jungfrulin.

Högt värde.

42

BJÖRKHAGE VID DESAREHULT

Naturtyp: Björkhage

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4b

LANDSKAP

Området ligger på sluttningarna ovanför Viskans breda dalgång.

BESKRIVNING

Denna lilla björkhage ligger på ömse sidor om vägen i en brant backe. Det glesa trädskiktet av medelgrova björkar samt läget i terrängen gör att området får betydelse för landskapsbilden. Buskskikt saknas i det närmaste. Fältskiktet är i vissa delar svagt gödselpåverkat, men här finns också partier med mera opåverkad fårsvingelgräshed, framförallt med trivialare arter som vårbrodd, ängsvädd, ängsviol och liten blåklocka.

Björkhagen ligger i direkt anslutning till en större ekhage (övrigt objekt nr 25) med odlingsrösen, stenmurar och fornåkrar. Här är dock floran mera tydligt trivialiserad av gödsling och beskuggning. Denna ekhage ligger i sin tur i anslutning till objekt 39, klass 2.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slåttergubbe förkommer.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Svag gödsling noteras i cirka halva området.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och är välhävdat.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Området är kulturhistoriskt intressant med en registrerad fornlämning från järnåldern. Stensättningar, fornåkrar och stengärdesgårdar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 36, av betydelse för landskapsbilden.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten välhävdat björkhage med kulturhistoriska värden och av betydelse för landskapsbilden. Rester av hävdgynnad flora finns kvar.

Högt värde.

43

ÖPPEN HAGMARK VID SPÅNGADALEN

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 3 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6c 4b

LANDSKAP

Söder om Skene blir Viskans lopp allt mindre dramatisk för att vid Berghem breda ut sig i ett lugnt flöde utan omgivande ravinkanter. Vid Lekvad är brinkarna fortfarande relativt höga och mindre biflöden har fortfarande djupa ravinbäddar.

BESKRIVNING

Spångadalen är en relativt djupt nedskuren ravinarm som ligger strax söder om Lekvad vid Ekekullen. I Spångadalen finns en öppna hagmarker. Ett mycket glest (5 %) trädkikt finns och de enstaka träden utgörs av äppelträd och björkar. Intill bäcken, i dalens botten, finns dungar av klibbal. Buskskiktet utgörs av spridda nyponrosbuskar. Jordtäcket består av leriga sediment och marken är torr till fuktig. Vegetationstypen är en rödvensfriskäng med inslag av högstarräng och tuvtåteläng i de friska till fuktiga delarna i dalens botten. Ängsfloran är allmänt till måttligt företrädd, och arter som ger karaktär åt området är jordklöver, prästkrage brudborste och gökärt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas brudbröd och rödklint.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Viss kvävegödselpåverkan i friska till fuktiga, lägre liggande delar indikeras av smörblommor och tuvtåtel.

NUVARANDE HÄVD

Området är mycket välhävdat i större delen och vegetationen är "kortsnaggad". På sydsidan är dock hävden svagare.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som löväng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 36, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En vacker, välhävdad och relativt opåverkad ravinarm med inslag av hävdgynnad flora.
Högt värde.

44 BLANDLÖVHAGAR VID HULT, SKALLARED OCH RAMSHOLMEN

Naturtyp: Ek-, björk-, och blandlövhagar

Storlek: 18 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4c

LANDSKAP

Området ligger i ett kuperat landskap mellan Öresjö och Dräggsjön. I omgivningarna finns stora områden med lövskog längs sluttningarna ner mot Öresjö.

BESKRIVNING

Objektet utgörs av fyra olika hagar som ligger i ett välfrekventerat friluftsområde i anslutning till Två Skyttlar. En vandringsled löper genom några av dem. Hagmarkernas största värden ligger i att de har betydelse för landskapsbilden, samt att de är av uttalad betydelse för friluftslivet.

Trädskiktet utgörs huvudsakligen av normalgrova - klena björkar och ekar. Asp, rönn, ask, tall med flera trädslag förekommer också. Krontäckningen är ganska stor, i genomsnitt cirka 50 %. I buskskiktet finns enbuskar och hassel.

Fältskiktet utgörs till övervägande del av en trivial grästyp med kruståtel, tuvtåtel och ängsgröe. Naturligt hävdgynnade arter finns framförallt i området vid Ramsholmen och vid stranden mot Öresjö. I dessa delar förekommer en något artrikare fårsvingelgräshed med stagg, knägräs, stenmåra och gökärt. I fuktiga öppna partier finns gräs-lågstarräng med hirsstarr, hundstarr och darrgräs.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Vid Ramsholmen noterades baktimjan och darrgräs. Vid stranden mot Öresjö växer vanlig nattviol och darrgräs.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Den triviala floran förklaras främst av beskuggning genom tätt trädskikt. I vissa delar kan även tidigare gödsling och kultivering ha haft betydelse för floratrivialiseringen.

NUVARANDE HÄVD

Hagarna betas av får och hävden är måttlig. I stora delar vore en viss utglesning av trädskiktet önskvärd.

Hagmarken vid stranden mot Öresjö, som delvis behållit flora och vegetationstyper, håller på att växa igen med sly. Här vore röjning och intensifierad hävd av stort värde.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges hagmarkerna som lövskog. De ligger i ett större sammanhängande lövskogsområde en bit ifrån bebyggelsen. Detta skulle kunna tala för att det rör sig om betad skog med lång kontinuitet i beteshävden.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Inom området finns odlingsrösen, stengärdesgårdar, fossila åkrar och stensättningar från järnåldern och röse från bronsåldern.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

De västra delarna av området ingår som en del i objekt 38, klass 2 - naturvårdsplanen för Älvsborgs län.

Hagmarkerna ingår dessutom i "Lövsöksinventering i Marks kommun" - objekt 179 och 180, klass 2.

'SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några hagmarker med uttalad betydelse för friluftslivet och som i vissa delar bibehållit naturligt hävdgynnad flora och vegetationstyper.

Högt värde.

45

ÖPPEN HAGMARK VID UDDARED

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4d

LANDSKAP

Landskapet längs vägen mellan Örby och Öxabäck är kuperat och utgörs av barrskog omväxlande med öppna jordbruksmarker och mindre lövdungar.

BESKRIVNING

En öppen ganska flack hagmark utan träd i de centrala delarna, men med ett antal enbuskar. Marken är frisk och tuvig. I fältskiktet finns rödvensgräshed och rödvensfriskäng med ett allmänt inslag av arter som ljung, knägräs, stagg, prästkrage, revfibbla, ögontröst och gökärt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Rotfibbla växer i rikliga bestånd. Grönvit nattviol och svartnade vaxskivling noterades också.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Området kalkades för ett 15-tal år sedan, vilket kan förklara vegetationstypens friskängskaraktär.

I ca 25 - 50 % av området syns tydliga tecken på gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och är välhävdad. Mot söder finns tätare vegetation med ung björk, tall och gran. Fläckvis syns visst uppslag av aspsly. Røjning vore här önskvärt.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slätteräng och lövskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgård och röse.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En öppen hagmark med välutvecklad rödvensfriskäng och rödvensgräshed.
Högt värde.

46

ÖPPEN HAGMARK VID ÅLBÄCK

Naturtyp: Öppen hagmark
Klassificering: Klass 3
Ekonomiskt kartblad: 6C 4d

Storlek: 1 ha

LANDSKAP

Se föregående objekt.

BESKRIVNING

På några sluttningar ner ifrån gården finns öppna betesmarker. Träd och buskskikt inskränker sig till enbuskar, mindre granar och björkar. Marken är sparsamt stenig och frisk. Fältskiktet utgörs till övervägande del av en artrik rödvensfriskäng med inslag av gräshed. Naturlig ängs- och gräshedsflora är allmänt företrädd med arter som stagg, knägräs, borsttåg, ängsvädd, prästkrage, revfibbla, stenmåra och gökärt. I kanterna finns högörtsfuktäng med älggräs.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Fläckvis noterades darrgräs som dominant bland gräsen. Mera sparsamt noterades vit- och blåblommigt jungfrulin samt Jungfru Marie nycklar.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tydliga tecken på gödsling syns i 25 - 50 % av området.

NUVARANDE HÄVD

Området betas, men hävden är måttlig. Det fanns ännu inga djur i marken vid besöket 1988. Viss igenväxning med gran och ungbjörk förekommer längs kanterna och röjning vore här angeläget.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng och annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten betesmark med en relativt välutvecklad rödvensfriskäng och rikliga förekomster av darrgräs.

Högt värde.

Naturtyp: Öppen hagmark
Klassificering: Klass 3
Ekonomiskt kartblad: 6C 4d

Storlek: 1 ha

LANDSKAP

Lindhult ligger vid Svånasjö, cirka 6 km sydost om Örby. Här vid sjön ligger några mindre gårdar omgivna av jordbruksmarker. Den omgivande terrängen utgörs av kuperade barrskogar.

BESKRIVNING

Området är flackt och fritt från träd och buskar. Marken är frisk och något stenig. I den norra delen är floran tydligt trivialiserad av kvävegödsling. I söder finns ett stort antal stensättningar. På och omkring dessa finns artrik fårsvingelgräshed och örtrik ljunghed. Naturligt hävdgynnad flora förekommer allmänt med arter som kattfot, slåttergubbe, stagg, stenmåra, knägräs, ängsvädd och gökärt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Kattfot och slåttergubbe växer vid stensättningarna. I ett fuktigt litet parti längst i norr noterades darrgräs och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på svag gödsling syns i halva området.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av hästar och är välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövbärande slåtteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Betesmarken hyser ett stort antal stensättningar av järnålderstyp.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En öppen hagmark med kulturhistoriskt värde och allmänna förekomster av den starkt minskande arten kattfot.

Högt värde.

Naturtyp: Blandlövhage
Klassificering: Klass 3
Ekonomiskt kartblad: 6C 4e

Storlek: 7 ha

LANDSKAP

I ett för övrigt barrskogsdominerat landskap mellan Marks och Svenljunga kommuner finns en del lövskogar runt Björkesbacka.

BESKRIVNING

Hagen utgörs av en måttligt stenig sluttning med medelgrov - klen ek och björk. Enstaka granar, tall och asp förekommer också. Buskskiktet utgörs framförallt av hassel. Krontäckningen är hög, men området har ändå tydlig betesprägel. I de skuggigare partierna finns endast en svagt utvecklad grässvål, framförallt med rödven. Helt öppna ytor utgörs av smala, gamla, terrasserade åkerlappar. På dessa finns en svagt kvävepåverkad friskäng. Naturligt hävdgynnad flora inskränker sig till måttliga förekomster av triviala arter som stenmåra, gökärt och ängsviol.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Svag gödsling i äldre åkrar.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av åsna, get och får. Det är välhävdad men trädskiktet är tätt. Viss utglesning vore önskvärt.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan anges området som lövskog med insprängda smååkrar.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Området är kulturhistoriskt intressant. Boningshuset, som är från 1750-talet, är bevarat och restaurerat. Den kuperade hagmarken med smala åkerlappar, hasselbuketter och odlingsrösen, i ett annars barrskogsdominerat landskap, påminner oss om forna tiders markutnyttjande. Fossila åkrar förekommer inom området.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i "Lövskogsinventering för Marks kommun" - objekt 235, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En estetiskt tilltalande blandlövhage med kulturhistoriska värden.

Högt värde.

49

LITEN BJÖRKHAGE VID GRANKILEN

Naturtyp: Björkhage med hackslåttfragment

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4e

LANDSKAP

Området mellan Marks och Svenljunga kommuner utgörs av ett vidsträckt barrskogslandskap. Här och var bryts barrskogens dominans av mossar, små sjöar, och öppna marker runt mindre torp och gårdar.

BESKRIVNING

Denna lilla björkhage vid Grankilen ligger alldeles invid skogskanten. Trädskiktet utgörs av klena, glest stående björkar och någon mindre dunge. Här finns också några grova, hamlade björkar. Buskskikt saknas så när som på enstaka enbuskar.

Marken är frisk och något stenig. I fältskiktet finns en fårsvingelgräshed med mycket vårbrodd och stenmåra, samt med inslag av arter som stagg, knägräs, revfibbla och prästkrage.

I fuktigare delar finns gräs-lågstarräng med hundstar, hirsstarr och gråstarr.

Runt tomten vid huset finns ett litet hackslåttfragment.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I björkhagen noterades darrgräs och Jungfru Marie nycklar. I hackslåttfragmentet växer svinrot.

NUVARANDE HÄVD

Området var ohävdad vid besöket 1988, men inga tecken på igenväxning syntes.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som löväng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen och hamlade björkar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten björkhage med naturligt hävdgynnad flora och vegetationstyper samt ett litet hackslåttfragment.

Högt värde.

50 BJÖRKHAGAR VID KLEVEN, ABORRHULT OCH BRATTÅSEN

Naturtyp: Björkhagar

Storlek: 4,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4e

LANDSKAP

Se föregående objekt.

BESKRIVNING

Runt gårdarna Kleven, Abborrhult och Brattåsen finns några björkhagar i kuperad terräng. Trädskiktet är ganska tätt och domineras av medelgrov björk med inslag av tall och gran. Buskskiktet består av enbuskar.

Marken är torr till fuktig och den dominerande vegetationstypen är blåbär-lingonrished. Mindre fläckar med rödvensgräshed och gräs-lågstarräng förekommer i öppnare delar. Naturligt hävdgynnad flora förekommer måttligt med arter som stenmåra, stagg, gökärt, hirsstarr och hundstarr. Vid Brattåsen finns en helt öppen slänt med ängsskallra, vårbrodd och fårsvingel som domineranter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Ängsskallra växer riklig vid Brattåsen. Slåttergubbe, svinrot och grönvit nattviol förekommer mera sparsamt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Dikning i söder.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och är väl till svagt hävdad. Utglesning av trädskiktet vore önskvärt i stora delar.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Hamlade träd och odlingsrösen.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett större område med björkhagar och bibehållna fläckar av naturligt hävdgynnad flora och vegetationstyper.

Högt värde.

51

BJÖRKHAGAR VID STRIXBOL

Naturtyp: Björkhagar och hackslåttfragment

Storlek: 6 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 4e

LANDSKAP

Se föregående objekt.

BESKRIVNING

Vid Strixbol ligger en väl samlad by med åkermarker runt gårdarna, björkhagar på kullar och hållmarker upp mot skogen.

Björkarna i hagarna är medelgrova till grova och flera är hamlade. I buskskiktet finns enbuskar. Björkhagarna inramar byn och bidrar till en estetiskt tilltalande landskapsbild.

Marken är frisk, och i fältskiktet finns en gödslad friskäng. Här och var finns mindre förekomster av naturlig gräshedsflora med stagg, slåttergubbe, stenmåra och gökärt.

Renar och kanter mellan åkrar och gärdesgårdar slås med lie. Det största fragmentet finns runt en jordkällare vid det norra huset. Vegetationstypen utgörs här av en rödvensgräshed med ljung, stagg, stenmåra, slåttergubbe, knägräs, rotfibbla och rikligt med svinrot.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slåttergubbe förekommer här och var. I ett av hackslåttfragmenten finns svinrot, rotfibbla och enstaka darrgräs.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på gödsling syns i huvuddelen av björkhagarna.

NUVARANDE HÄVD

Björkhagarna betas av nötkreatur och är välhävdade. Renar och restytor slås med lie.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges björkhagarna och hackslåtfragmenten som löväng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen, stengärdesgårdar och hamlade björkar tillsammans med det småbrutna jordbrukslandskapet står i skarp kontrast mot den omgivande barrskogen. Detta gör att området bibehållit sin karaktär av ett äldre skogsjordbruk. I anslutning till området finns en stenvalvsbro - Slottsbron, jämte stenpldersboplatser och järnåldersgravar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Trixbol ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 50, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En mindre skogsby som bibehållit ett äldre jordbrukslandskap. Tilltalande björkhagar och hackslåtfragment med indikatorarter för naturlig fodermark är utslagsgivande i bedömningen.

Högt värde.

STOROMRÅDE 2

SURTANS RAVINSYSTEM

Surtans dalgång är öppen, bred och sedimentfylld och liknar i mångt och mycket de andra ravinsystemen i kommunen (Viskan och Storån) men är något mindre dramatisk. Vegetationen är varierad i ravinslutningarna och allt från tät lövskog till helt öppna hagmarker förekommer. De öppna betade, markerna överväger emellertid i Surtans dalgång vilket också skiljer denna från Viskans och Storåns dalgång. De öppna markerna är dock företrädesvis påverkade av konstgödsling. Näringsinnehållet i marken är påtagligt vilket avspeglar sig i floran. Kalkgynnade arter som vildlin, rödklint, getväppling och klasefibbla förekommer i de öppna markerna.

Landskapsbilden, i den till övervägande delen uppodlade dalgången, är tilltalande och området är att anse som opåverkat från större exploateringsföretag.

I området ingår objekt 38, 52 - 55, 75, samt övrigt objekt 34.

52 BETADE BRINKAR VID HEDE

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5a

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Vid Hede har en litet biflöde till Surtan skurit ner en längre ravinarm i de lösa sedimenten. Området är öppet, men stora delar är tydligt gödselpåverkade. Här finns dock en del mindre fläckar med opåverkad rödvensfriskäng, som stundom övergår i örtrik friskäng. I dessa fläckar finns en rik ängsflora med arter som prästkrage, käringtand, jordklöver, ängshavre, luddhavre, gökärt, bockrot, ängsvädd, darrgräs, svinrot, jungfrulin och brudbröd.

(Endast de intressantare fläckarna är angivna på kartan. Övriga delar ingår i storumrådet.)

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Darrgräs, svinrot, jungfrulin och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I de delar som är markerade på kartan syns inga tydliga tecken på gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Områdena betas och är välhävdade.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges huvuddelen av områdena som äng.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Flera mindre brinkar med opåverkad rödvensfriskäng/örtrik friskäng. Här finns också en rik ängsflora med inslag av flera slättergynnade arter. Mycket högt värde.

Utslagsgivande huvudkriterier: Ett välhävdad område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig fodermark.

53 BETAD RAVINARM VID STOREGÅRDEN

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 3,5 ha

Klassificering: Klass 1

Ekonomiskt kartblad: 6C 5a

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Längs ett litet tillflöde till Surtan sträcker sig en lång och smal ravinarm vid Storegården. Området är helt trädritt.

I fältskiktet finns, över stora delar, en örtrik friskäng med lågvuxen vegetation i en mycket tät grässvål. Lågvuxna gräs som darrgräs, vårbrodd, fårsvingel, rödven och kamäxing dominerar.

Området hyser också en mycket rik flora av arter som prästkrage, ängshavre, luddhavre, jordklöver, käringtand m. fl. (Indikatorarter, se nedan).

Det är framförallt den västra ravinsidan som har den rikligaste floran. I södra delen finns partier, som delvis är störda vilket märks på den dominerande tuvtåtelvegetation.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

En av områdets karaktärsarter är sommarfibblan som här har en av sina rikaste förekomster i kommunen. Dessutom rikligt med darrgräs samt jungfrulin, rödklint, svinrot och brudbröd.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Nedanför ladugården, och i de södra delarna syns viss floratrivialisering, troligen på grund av gödselpåverkan.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och är mycket välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som äng.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Se storumråde.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett mycket välhävdad område med örtrik friskäng, vilken hyser en rik flora med sommarfibbla och flera indikatorarter. Området utgör ett av de största och finaste exemplen på en opåverkad och välhävdad ravin i kommunen. Denna natur- och vegetationstyp bedöms också vara sällsynt i ett regionalt och nationellt perspektiv.

Högsta värde.

Utslagsgivande kriterier: Välhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län. Område med hotad vegetationstyp.

54 SURTAN FRÅN DUNEVAD TILL MJÄLLBY

Naturtyp: Öppen hagmark
Blandlövhage

Storlek: 2,5 ha
2,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5a

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

I områdets södra del finns några branta och djupa raviner. I branterna växer dungar med lågvuxna träd och buskar, som t.ex. vildapel och nyponros. I denna del finns en intressant flora med bl.a riklig förekomst avt getväppling, vildlin, sommarfibbla och darrgräs. Vegetationstypen är örtrik

friskäng med vissa inslag av ängshavretorräng. I fuktigare delar finns högörtsfuktäng med inslag av smörbollor. På en liten kulle vid ån finns fårsvingeltorräng med backsippa.

Mot norr är ravinen öppnare. I dessa delar är vegetationen mera påverkad med inslag av tuvtåtel, men här finns också mindre avsnitt med rödvensfriskäng och örtrik friskäng, vilka innehåller kamäxing, darrgräs, brudbröd och rödklint.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

De rikaste förekomsterna av indikatorarter noterades i och omkring de branta ravinsidorna vid Dalagården. Här noterades vildlin, klasefibbla, sommarfibbla, smörbollor, darrgräs, rödklint, backsippa, jungfrulin och brudbröd.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I den norra delen syns vissa tecken på gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Områdets intressantaste del är svaghävdad och igenväxning med apel och nyponros pågår. En försiktig och omsorgsfull restaurering vore av stort värde. Övriga delar betas och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som äng.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Se storumråde.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några branta brinkar med en rik flora och ett stort antal indikatorarter för naturlig fodermark, där sommarfibbla, klasefibbla och vildlin utgör de intressantaste inslagen. Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Område som efter vissa restaureringsåtgärder skulle utgöra ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län. Område med mycket rik flora.

55 BETAD RAVIN VID UDDATORP

Naturtyp: Öppen hagmark med lövdungar

Storlek: 9 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5a

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Längs Ringebäcken vid Uddatorp löper en längre ravinarm ner mot Surtan. Den nedre delen är öppen så när som på lite klibbal längs ån och enstaka vildapel. I den övre delen finns tätare bestånd med ask, al och björk.

Marken är torr till frisk i brinkarna och fuktig längs ån där man finner en högröstkäng med sparsamma inslag av smörbollor. Den dominerande vegetationstypen är annars en rödvensfriskäng med bl. a kamäxing som dominant. I vissa delar finner man övergångar mot örtrik friskäng med riklig förekomst av darrgräs. Gräshedspartier med stenmåra och slåttergubbe förekommer i öppnare partier runt trädungarna. Inslag av relativt artrik tuvtåteläng förekommer också. Naturlig ängs- och gräshedsflora är allmänt förekommande i fläckar över hela området.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Brudbröd, darrgräs, slåttergubbe, svinrot, smörbollor och grönvit nattviol noteras här och var.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på svag gödsling syns i delar av området.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur. Huvuddelen av området är välhävdad. I de trädbärande partierna är hävden svag.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ligger strax utanför objekt 36 i naturvårdslanen för Älvsborgs län.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett större område med delvis trivialiserad flora, men som bibehållit fläckar med naturligt hävdgynnade vegetationstyper och arter.

Högt värde.

56 HAGMARKER VID RANAGÅRDEN

Naturtyp: Öppen hagmark 56:1

Storlek: 1 ha

Blandlövhage 56:2

1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5a

LANDSKAP

I slutningarna nedanför Rådahedsdrumlinen, strax väster om Surtan finns jordbruksmarker, lövdungar och barrskog.

BESKRIVNING

Den öppna hagmarken ligger i en svagt stenig sluttning strax intill vägen. Trädskikt saknas så när som på enstaka klubbalar, och buskskiktet inskränker sig till några buskar av nyponros. Marken är frisk till fuktig och tuvig. Tuvtåtel och högrötsvegetation förekommer, men den dominerande vegetationstypen är en artrik gräshed med ett markant inslag av slåttergubbe.

Blandlövhagen ligger på och omkring en liten kulle norr om Ranagården. Trädskiktet är glest med björk, men också mindre dungar med asp och ask förekommer. Marken är frisk till fuktig med torra partier kring några hållmarker. Fältskiktet domineras av en relativt artfattig rödvensfriskäng. Lokalt finns fläckar med mera opåverkade gräshedsparter och gräs-lågstarräng.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I blandlövhagen noterades darrgräs, vårstarr, slåttergubbe, smörboll, vanlig nattviol, Jungfru Marie nycklar och svinrot mera sparsamt.

I den öppna hagmarken noterades dessutom slåtterfibbla samt rikliga förekomster av slåttergubbe och darrgräs.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I delar av blandlövhagen syns tecken på svag gödselpåverkan.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur. Hävden är måttlig till svag. I blandlövhagen syns viss igenväxning med aspsly och örnbräken.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog och annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar och äldre åkrar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Två hagmarker med förekomst av ett flertal indikatorarter för naturlig fodermark. Högt värde.

57 DALAGÅRDEN I MJÄLLBY

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5a

LANDSKAP

Området ligger strax nordost om Fotskäl i Surtans breda dalgång.

BESKRIVNING

På en stenig sluttning, insprängd mellan två åkrar, ligger denna lilla öppna hagmark. Längs kanterna växer medelgrov björk, gran, sälg och rönn. Buskskiktet domineras av enbuskar och enstaka nyponros. Marken är frisk och i fältskiktet finns en rödvengräshed. Här finns rikligt med slåttermugg och arter som ljung, bockrot, stenmåra, knägräs och gökärt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Rikligt med slåttermugg.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och är välhävdat.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slätteräng och annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stensträngar och odlingsrösen.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 20, av betydelse för landskapsbilden.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten välhävdat hagmark med rika förekomster av slåttermugg.
Högt värde.

58 SÖRVILGÅRDEN

Naturtyp: Öppen hagmark 58:1	Storlek: 0,5 ha
Annan träd- och buskbärande hagmark 58:2	1 ha
Klassificering: Klass 3	
Ekonomiskt kartblad: 6C 5a	

LANDSKAP

Sörvilgården ligger strax väster om Fotskäl med öppna jordbruksmarker i väst och barrskog i öster.

BESKRIVNING

Strax öster om gården ligger en öppen hagmark med enstaka granar, enbuskar och nyponrosor. Marken är frisk och något stenig. I fältskiktet återfinns en välutvecklad och artrik gräshed av rödven och fårsvingeltyp. Kattfot och slåttermugg utgör karaktärarter. Även andra gräshedsarter såsom stagg, knägräs, stenmåra, gökärt och revfibbla förekommer allmänt.

Den träd- och buskbärande hagmarken är kraftigt igenväxt. Här finns ett ganska tätt trädskikt (ca 50 %) med gran, björk och asp. I buskskiktet finns enbuskar och nyponrosor. På grund av beskuggningen är fältskiktet i stora delar trivialiserat med kruståtel och ängsgröe, men enstaka slåttermuggar och svinrot förekommer.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Särskilt noterades de rika förekomsterna av kattfot. Dessutom förekommer jungfrulin, backtimjan, slättergubbe och svinrot.

NUVARANDE HÄVD

Den öppna hagmarken är välhävdad, men den träd och buskbärande hagmarken håller på att växa igen.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slätteräng och lövskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Fossila åkrar och stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En ganska liten, öppen hagmark med en mycket välutvecklad fårsvingelgräshed. Rika förekomster av den starkt minskande arten kattfot.

Högt värde

59 BETESLANDSKAP VID DALA, SYLTERED OCH BERGHEM

Naturtyp: Öppen hagmark 59:1 och 59:2
Björkhagar 59:3

Storlek: 4,5 ha
5,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5b

LANDSKAP

Området ligger mellan Berghem och Skene på sluttningarna ner mot Viskans breda dalgång. I norr finns barrskogar och i söder finns ett öppet jordbrukslandskap, vilket här och var bryts sönder av Viskans ravindalar.

BESKRIVNING

Områdets finaste delar är några mindre öppna hagmarker vid Dala (59:1). Här finns ett sparsamt trädsnitt längs betesmarkernas kanter med enstaka grova askar, ek, hägg, björk och klibbal. Marken är frisk och tuvig. I fältskiktet finns i stora delar en artrik gräshed med förekomster av stenmåra, gökärt, knägräs, revfibbla och ett stort antal indikatorarter (se nedan).

Vid Syltered finns en annan öppen hagmark, med enstaka björkar och enbuskar, belägen på en större kulle. Fältskiktet utgörs av en ganska artfattig fårsvingeltorräng med sparsamma förekomster av backtimjan, brudbröd och kamäxing.

Inom området finns också flera björkhagar med olika karaktär. Nära vägen vid Lilla Syltered finns en välhävdad snygg björkbacke, men längre norrut blir trädsnittet tätare med inslag av tall, gran och ek. Enstaka äldre sparbanksekar, enbuskar och hassel förekommer här och var.

I de öppna, välhävdade avsnitten finns en trivial fårsvingeltorräng (se ovan). I de tätare delarna förekommer skuggtrivialiserad gräshed och friskäng, rished samt enstaka fläckar med gräslågstarräng.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I de öppna hagmarkerna (59:1) växer rödklint, grönvit nattviol, svinrot, darrgräs, jungfrulin, rotfibbla, backtimjan, kamäxing och slåttergubbe.

Bägge arterna nattviol noterades i några fuktiga tätare avsnitt av björkhagarna. Här påträffades också Jungfru Marie nycklar och ormrot.

Backtimjan och brudbröd förekommer här och var över hela området.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Dikning förekommer i delar, dock utan att förorsaka någon större påverkan.

I de öppnare delarna av björkhagarna samt i den öppna hagmarken vid Syltered finns en allmänt trivialiserad fårsvingeltorräng. Detta kan vara tecken på tidigare gödsling, men det kan också vara en effekt av hårt fårbeta.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av får och häst. I tätare delar är hävden svag. En försiktig utglesning av trädsiktet vore önskvärt.

De öppna delarna är välhävdade och av betydelse för landskapsbilden.

NATURHISTORIA

De artrikaste delarna runt Dala (59:1) anges som öppen äng, på häradskartan från år 1900. Övriga områden är angivna som annan öppen mark, vilket tyder på att det var betesmark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Området är kulturhistoriskt intressant med stensträngar, fossila åkrar, stengärdesgårdar, husgrunder och rösen.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 35 klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett stort sammanhängande beteslandskap med flera naturtyper. Området är kulturhistoriskt intressant och har betydelse för landskapsbilden. Inom delar av området finns rik flora av naturligt slätter och betesgynnade arter.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Välhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

Naturtyp: Blandlövhage 60:1
Öppen hagmark 60:2

Storlek: 3 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5b

LANDSKAP

Se föregående objekt.

BESKRIVNING

Området ligger i en bred öppen ravindal, som löper ner mot Viskan.

Blandlövhagen (60:1) ligger i ravinens övre del. I området finns en mosaik av äldre terrasserade åkrar och trädbärande partier med mycket grova björkar, grova hamlade lindar och lönnar samt ek. Fältskiktet i de gamla åkrarna består av en trivialiserad friskäng. I slänterna mellan åkrarna (60:2), samt i en stenig sluttning i söder finns opåverkad gräshedsvegetation med arter som bockrot, stenmåra, revfibbla, ängsvädd, gökärt, slåttergubbe, brudbröd och backtimjan.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slåttergubbe, backtimjan och brudbröd noterades sparsamt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Delar av området består av äldre åkrar.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av hästar och nötdjur. Det är i huvudsak välhävdad, men björnbärsbuskar breder ut sig i vissa delar. Røjning vore önskvärd.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som öppen äng med insprängda små-åkrar.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Hagmarken är kulturhistoriskt intressant med sin mosaik av äldre åkrar, terrasser och stenmurar. De hamlade träden bidrar också till att ge området sin karaktär. En stensättningsliknande fornlämning finns inom området.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En kulturhistoriskt intressant hagmark som i vissa delar bevarat naturliga vegetationstyper och flora.

Högt värde.

STOROMRÅDE 3.

VISKANS RAVINSYSTEM

Mellan Örby och Skene har Viskan skurit sig djupt ner i sedimenten och skapat ett imponerande ravinsystem. De mest storslagna delarna av ravinsystemet sträcker sig sedan ner till Viskans sammanföde med Skrålabäcken. Ravinslänterna domineras av leriga sediment, och att markerna är näringsrika indikeras av ädel lövskog och av örter som klasefibbla, spåtistel, tuvstarr, brudbröd, rödklint, vildlin, backsmultron och väddklint.

Stora delar av ravinsystemet är lövskogstäckt eller under stark igenväxning, men fortfarande finns öppna och hävdade partier kvar.

I området ingår objekt 40, 43 och 61 - 65, samt övrigt objekt 23.

61 BETAT RAVINSYSTEM SÖDER OM DALA

Naturtyp: Blandlövhage

Storlek: 9 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5b

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Strax söder om Dala har några biflöden till Viskan skurit ner djupa raviner i de finkornsrika sedimenten. De omgivande markerna utgörs av åker.

Trädskiktet och buskskiktet består bl.a av ek, björk, lind, alm, klibbal, hagtorn, hassel, vildapel och nyponros. I vissa delar är det tätt, medan andra är helt öppna.

Fältskiktet är till stor del trivialiserat av gödsling och svag hävd. Förekommande vegetationstyper är högortsfuktäng, tuvtäteläng, skogsnävaäng och rödvensfriskäng. Naturlig ängsflora är måttligt företrädd med bl.a prästkrage, rödklint, brudbröd och stor blålocka. Småborre och sötvedel förekommer också.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Darrgräs, smörbollor, rödklint och brudbröd förekommer här och var.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Stora delar av området är mer eller mindre påverkat av gödsling. Att en del indikatorarter trots detta kunnat leva kvar i fläckar förklaras troligen av högt kalkinnehåll i marken, vilket gynnar dessa arter.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och är svagt till måttligt hävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som löväng.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En betad ravinarm med fläckvist förekommande ängs- och hagmarksflora. Området besitter dessutom stora estetiska värden.

Högt värde.

62 LITEN BETAD RAVIN VID PERSGÅRDEN

Naturtyp: Blandlövhage

Storlek: 0,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5b

LANDSKAP

Landskapet mellan Viskan och Slottsån utgörs av svagt kuperad åkermark.

BESKRIVNING

Strax nordväst om Persgården ligger en liten avsnörd ravinarm, helt omgiven av åkrar och betesvallar. Trädskiktet består av några ekar samt klen björk, asp, sälg, rönn och vildapel. I buskskiktet finns hasselbuskar.

Den rikaste floran finns i sydslutningen. Här finns en rödvensfriskäng med allmänt företrädd ängsflora. I slutningen som vetter mot norr finns en trivial tuvtåteluftäng.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I sydslutningen noterades rotfibbla, sommarfibbla, darrgräs och stor blålocka.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tydlig gödselpåverkan i nordslutningen.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och hävden är måttlig. Viss röjning av sly och småträd vore önskvärt.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som öppen slätteräng.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett litet område med flera indikatorarter för naturlig fodermark ger bedömningen högt värde.

63 BETADE RAVINER LÄNGS SKRÅLABÄCKEN

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 3,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5b

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Skrålabäcken och dess tillflöden har skurit ner djupa raviner i de lösa sedimenten. Vid Ramnås är dessa öppna och betade. Området karaktäriseras av ett glest träd- och buskskikt av enbuskar, vildapel och hassel.

Längs Skrålabäcksravinen finns också avsnitt med gråalskog och ädellövskog. Dessa delar har stora naturvärden men ingår inte i denna inventering.

Marken är frisk och fältskiktet är trivialiserat av gödsling. Den naturliga ängsfloran är sparsamt till måttligt företrädd. Fläckvis och framförallt i söder finns mera opåverkad rödvensfriskäng med prästkrage, gökärt m. fl indikatorarter (se nedan). I dessa delar noteras även sötvedel och småborre.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I den norra delen förekommer brudbröd, darrgräs och stor blåklocka. I de södra delarna förekommer dessa mera allmänt tillsammans med bl.a rödkämpar och jungfrulin.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Stora delar av området visar tydliga tecken på gödsling. Samtidigt förekommer trots detta flera indikatorarter.

NUVARANDE HÄVD

Området hävdas av får och nötdjur och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Skrålabäcksravinen ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 34, klass 3.

Området finns också dokumenterat i "Viskadalen - en naturinventering" (Martinsson & Arvidsson 1987).

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Skrålabäcksravinen innehåller mindre avsnitt med opåverkad slåtter- och betesflora. Andra delar är mera påverkade men har stor betydelse för landskapsbilden.

Högt värde.

64 VISKANS BRINKAR VID ASSBERG

Naturtyp: Öppen hagmark 64:1
Blandlövhage 64:2

Storlek: 7 ha
3 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5c

LANDSKAP

Vid Assberg flyter Viskan stilla fram söder om Skene. Landskapet karaktäriseras framförallt av bebyggelse och jordbruksmark.

BESKRIVNING

Vid Assberg finns ett vackert och väl utvecklat ravinsystem, skapat av flera mindre tillflöden till Viskan. De betade ravinarmarna är öppna och tilltalande. Här finns ett glest träd- och buskskikt av vildapel och nyponros.

Fältskiktet domineras av rödvensfriskäng, som delvis är trivialiserad av gödsling och igenväxning och då övergår i högrötsfuktäng, tuvåtäläng och skogsnäveäng. Längs den fuktiga dalbotten växer högrötsvegetation med arter som älggräs, jättegröe och skogssäv. Tuvstarr förekommer också sparsamt. På något ställe finns det kvar fläckar med välhävdad örtrik friskäng.

Nere längs ån blir trädsiktet tätare med asp, björk, hassel ek, nyponros, olvon, vildapel och hagtorn. Här finns högrötsvegetation och övergångar mot lundflora. Marken är delvis söndertrampad. Floran är rik med inslag av växter som klasefibbla, spenört, sötvedel och småborre.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Här och var över hela området förekommer darrgräs, brudbröd, gullviva, rödklint och kamäxing. Fältsvädd, grönvit nattviol och svinrot växer mera sparsamt. I det tätare partiet ner mot ån noterades klasefibbla, vildlin och stor blåklocka.

Backsmultron och väddklint är också noterade i området (natur i Älvsborgs län).

INGREPP OCH PÅVERKAN

Svag gödsling kan skönjas i stora delar. Liksom i andra delar av ravinsystemen blir effekterna av gödsling mindre då det finns mycket kalk i marken.

NUVARANDE HÄVD

Området har betats under senare år. Hävden är svag till måttlig.

NATURHISTORIA

På häradskartan från å 1900 anges området som slåtteräng.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Ravinsystemet ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 33, klass 2.

Området finns tidigare dokumenterat bl.a i "Viskadalen - en naturinventering" (Martinsson & Arvidsson 1987).

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett stort ravinsystem som med en rik flora av arter som kräver naturliga fodermarker. Klasefibbla och vildlin är några exempel på arter som är sällsynta i regionen. Områdets storlek och närhet till tätorterna gör också att det har stor betydelse för friluftsliv och rekreation.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Område med mycket rik flora.

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 14 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5c

LANDSKAP

Mitt emellan Skene och Kinna finns en bred ravin vid Velingstorp. Området omges av villabebyggelse.

BESKRIVNING

Ravinen som sträcker sig i öst-västlig riktning är fri från träd och buskar. Den utgör ett öppet avsnitt mellan bebyggelsen och har stor betydelse för landskapsbilden.

Marken är frisk och fältskiktet domineras av en trivial friskäng och tuvtåteläng. I små fläckar kan man finna rödvensfriskäng med prästkrage, gökärt, vårbrodd och kamäxing.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Svag till tydlig gödsling i hela området, som har ett förflutet som åker.

NUVARANDE HÄVD

Ravinen betas och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som åker.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Område med mycket stor betydelse för landskapsbilden get bedömningen högt värde.

Naturtyp: Ekhage

Storlek: 3,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5c

LANDSKAP

Området ligger strax söder om Örby kyrka, med utsikt ner mot Öresjö. I omgivningarna finns jordbruksmarker, lövskogar och bebyggelse.

BESKRIVNING

I den norra, mera kuperade delen finns några gamla och mycket grova ekar. Träden står bitvis glest, och marken är kuperad. I några öppna partier finns utvecklad fårsvingelgräshed med allmänt företrädd gräshedsflora. I dessa delar finner man slåttergubbe, knägräs, ängsvädd, gökärt, vårbrodd m.fl.

Mot söder tätnar trädskiktet. Medelgrov ek dominerar, men björk, rönn och ask förekommer också. Buskskiktet utgörs av hassel. Fältskiktet domineras av kruståtel.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slåttergubbe.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I den norra delen finns en hinderbana för häst. Omkring denna syns också viss gödselpåverkan.

NUVARANDE HÄVD

Norra delen betas av häst och är välhävdad. I den södra delen tätnar trädskiktet och hävden är svag.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog och lövträdsbärande äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen och järnåldersgrav.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Ekhagen finns med i "Lövs-kogsinventering i Marks kommun" - objekt 166, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En ekhage med grova sparbanksekar och inslag av naturligt hävdgynnad flora och välutvecklade vegetationstyper.

Högt värde.

67 ÖRSTENS HAGE

Naturtyp: Ekhage

Storlek: 8 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5c

LANDSKAP

Området ligger strax söder om Slottsån inte långt från Slottsberget vid Öresten. Det omgivande landskapet är flackt med jordbruksmarker och lövskogar. I söder finns barrskogar.

BESKRIVNING

Ekhagen avgränsas i norr och söder av ung granskog. I väster finns jordbruksmark.

Ett större antal glest stående, grova sparbanksekar skänker hagen dess karaktär. I buskskiktet finns enbuskar, enstaka hassel och nyponros. I norr finns ett tätare bestånd med klen klibbal, björk och tall.

Marken är frisk till fuktig, något stenig och svagt kuperad. I fältskiktet dominerar en trivial tuvtåteläng, men på de talrika, torrare odlingsrösen finns en fårsvingelgräshed med rikligt av kattfot. I den norra delen finns också välutvecklad gräs-lågstarräng med hirsstarr och blååtel som dominerar och sparsamma förekomster av klockgentiana. Här finns också partier med artrik

rödvensgräshed. I opåverkade delar är naturlig ängs- och gräshedsflora allmänt företrädd med arter som stagg, slåttergubbe, ängshavre, ängsfryle, stenmåra, gökärt, revfibbla och ängsvädd.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Särskilt noterades förekomsterna av de bägge hotade arterna klockgentiana och kattfot. Kattfot växer dessutom i mycket rikliga bestånd. Slåttergubbe och nattviol förekommer också.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Drygt halva området är tydligt gödslat.

NUVARANDE HÄVD

Örestens hage betas av kor och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Området hyser ett stort antal välbevarade odlingsrösen. Inom området finns också stensättningar från järnåldern.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Ekhagen ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 37, klass 3. Öresten hage finns också med i "Lövskogsinventering i Marks kommun" - objekt 173, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ekhagar med glest stående, grova sparbanksekar är inte vanliga i regionen. Här finns en stor sådan hage som dessutom delvis rymmer flora och vegetationstyper typiska för naturlig fodermark. Av indikatorarterna noterades särskilt förekomsterna av kattfot och klockgentiana.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Vålhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

68 BETESMARKER VID FAGERSBERG

Naturtyp: Öppen hagmark 68:1

Storlek: 2,5 ha

Betad skog (betad talldunge) 68:2

1,0 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5d

LANDSKAP

Det omgivande landskapet präglas starkt av kontrasten mellan barrskogsklädda urbergskullar och de öppna och mestadels kultiverade markerna på sedimentslätten i söder och i väst.

Övergången från moränlandskap till sedimentslätt är tydlig vid Fagersberg och Maden.

BESKRIVNING

Vid Fagersberg, alldeles intill vägen ligger en öppen hagmark i en slänt mot söder på torr sandig mark. Denna övergår successivt i fuktigare och våtare marker närmare dalbotten. I den flacka och vida dalbotten rinner en mindre bäck fram. Bäckens är ett biflöde till den närbelägna Ljungaån. Dalen i vilken bäcken och hagmarkerna är belägna är storslagen och minner om den tid då den lilla bäcken var ett stort och mäktigt vattendrag.

I den öppna hagmarken står några enstaka tallar. Buskskikt saknas helt, och vegetationstypen är en mycket väl utvecklad fårsvingeltorräng - ett riktigt praktexemplar - med flertalet av de arter som hör till denna vegetationstyp. Arter som fårsvingel, backtimjan och knägräs dominerar och prästkrage förekommer rikligt. Lite längre ner i slänten blir marken friskare och här påträffas en nästan lika väl utvecklad gräs-lågstarräng, dominerad av stagg, knägräs och hirsstarr. I det flacka partiet på dalgångens botten finns fårsvingelgräshed kring steniga partier, och högrötsfuktäng på fuktig mark. I fläckar syns stenmåra och slåttergubbe.

Strax intill den öppna betade slänten finns ett mindre parti med gles tallskog på gräsrik mark. Vegetationstypen är en trivialiserad fårsvingelgräshed, men området ger ett intryck av s.k betad skog.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas kamäxing, darrgräs, jungfrulin, rotfibbla, backtimjan och slåttergubbe. Grönvit nattviol förekommer sparsamt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I dalbotten märks en viss kvävegödselpåverkan vilken indikeras av spridda brännässlor, smörblommor och hundkåx.

NUVARANDE HÄVD

De torrare partierna i den öppna marken och i talldungen är välhävdade, medan dalbotten är måttligt hävdad. Beteshävd.

NATURHISTORIA

Den öppna slänten och delar av dalbotten anges på den gamla häradskartan från år 1900 som äng. De fuktiga partierna var tidigare kärrmark. Talldungen anges som skog vilket tillsammans med läget kan ge antydningar om att det verkligen är betad skog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Kulturhistoriska spår som stengärdesgårdar saknas, och området är förmodligen inte beläget på gammal inägomark.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett vackert och tilltalande beteslandskap omger denna mycket väl utvecklade gräsmark, som visar ett par av de mest hävdberoende vegetationstyperna i sin fulla prakt. Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig betesmark.

Naturtyp: Björkhagar 69:1
Öppen hagmark 69:2

Storlek: 2 ha
1 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5d

LANDSKAP

Mellan Haratången och Hanatorp är landskapet flackt, högt beläget och rikt på mindre myrar. Barrskog dominerar, men i flera stora partier utmed vägen syns björkskogar.

BESKRIVNING

Vid gården Grind går en liten väg söderut mot Kölvarp. Vägen slingar sig fram några hundratal meter genom björk- och blandskog innan man når de öppna markerna kring Kölvarp.

Kölvarp är ett gammalt torp som idag omges av mindre åkrar och mindre betade kullar på ganska stenig moränmark och ger på många sätt ett ålderdomligt och behagligt intryck. I norr, söder och i öster ligger mindre björkhagar, och strax bortom torpet ligger en helt trädfri hagmark. De gamla åkrarna och delar av hagmarken slås årligen med lie. Dock är floran trivialiserad genom kvävegödselanvändning och någon egentlig hackslått är det inte idag.

Den öppna hagmarken består till övervägande del av rödvensgräshed och trivialiserad friskäng. I kanten mot skogen finns mindre fragment av stagghed. Ängsfloran företräds främst av arter som vårbrodd, stagg, slättergubbe och stenmåra.

I de små björkhagarna finns förutom björk även ek och tall. Buskskiktet utgörs av enebuskar. Vegetationstypen är en rödvensgräshed med inslag av pors-blåtåtelrished och blåbär-lingon-rished. Gräshedsfloran är måttligt företrädd av gökärt, stagg, enstaka slättergubbar och liten blåklocka.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I den öppna hagmarken förekommer slättergubbe, borsttåg, granspira och ängsskallra. I björkhagarna förekommer dessutom mindre bestånd av svinrot. Även kattfot har noterats i området.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I de öppna marken bakom huset märks en viss kvävegödselpåverkan. Floran är bitvis trivial.

NUVARANDE HÄVD

Den öppna hagen bakom huset är välhävdad genom lieslätter och bete. Björkhagarna är måttligt hävdade. Nötkreatur.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges björkhagarna som äng medan den öppna marken bakom gården anges som barrskog.

Kölvarp anges som torp.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Inom området finns fornlämningar, äldre åkerlappar, hamlade träd och husgrunder. Hela området omges av en nära nog cirkelrund stengärdesgård.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Kölvarp är en vackert belägen samt ålderdomligt och omsorgsfullt skött torpmiljö, som innehåller såväl floristiska värden knutna till naturliga fodermarker som kulturhistoriska sådana. Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig betesmark. Område som innehåller hotad art.

70 BJÖRKHAGE VID HUNNARYD

Naturtyp:Björkhage

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5e

LANDSKAP

Området ligger invid gränsen mellan Marks och Svenljunga kommuner ca 1 mil öster om Kinna. Landskapet karaktäriseras av vidsträckta granskogar och mossar. Vid Hunnaryd och Gussrydd öppnar sig landskapet med åker och betesmarker.

BESKRIVNING

En del av området utgörs av en något stenig, frisk sluttning mellan skog i öster och åker i väster och söder. Trädskiktet utgörs av glest stående björkar och enstaka gran, tall samt björk. I buskskiktet finns enbuskar och smågran. I fältskiktet finns en artrik och välutvecklad rödvensgräshed. Den naturliga ängs- och gräshedsfloran är allmänt företrädd med arter som stagg, ängsvädd, stenmåra, prästkrage, gökärt, bockrot och flera indikatorarter (se nedan).

Mot söder fortsätter området längs en något torrare slänt på sedimentgrund. Denna del uppvisar en något trivialare gräshed.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I området finns ett flertal indikatorarter för naturlig fodermark. Vid besöket noterades jungfrulin, svinrot, slåttergubbe, backtimjan, darrgräs, slätterfibbla och backruta.

INGREPP OCH PÅVERKAN

En mindre husbehovstäkt, samt svag gödselpåverkan framförallt nedanför huset.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god i ca 50 %. I den torrare slänten vittnar tuvor av fjolårsgräs och en något upplöst grässvål om sviktande hävd.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En björkhage med en artrik och välutvecklad rödvensgräshed, vilken hyser ett flertal indikatorarter för naturlig fodermark.

Högt värde.

71 ÖPPEN HAGMARK VID EKÅSEN

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 0,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 5e

LANDSKAP

Området ligger i skogslandskapet mellan Marks och Svenljunga kommuner.

BESKRIVNING

Strax intill vägen vid Ekåsen ligger denna lilla öppna hagmark med enbuskar. Marken är frisk, tuvig och sluttar ner från vägen. I fältskiktet finns en rödvensfriskäng, som är trivial närmast vägen, men som längre ner mot skogskanten blir artrikare och övergår mot fårsvingelgräshed.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Vanlig låsbräken, sommarfibbla, Jungfru Marie nycklar och jungfrulin.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Närmast vägen syns tecken på svag gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av häst och är välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog strax intill ett torp. Detta tyder på att det var hagmark.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten hagmark som dock rymmer flera indikatorarter, t.ex sommarfibbla och låsbräken.

Högt värde.

72 BETAD ÅBRINK SYDOST OM BLÅSÅS

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 6j

LANDSKAP

Från Sandsjön ner mot Lygnern rinner en mindre å, vilken stilla flyter fram i en dalgång dominerad av jordbruksmarker och kantad av barrskogsklädda åsar. Ån har skurit ner en ravin i de lösa sedimenten. Huvuddelen av ravinen är öppen och betad, men floran är gödselpåverkad och trivialiserad. Endast på några ställen finner man rester av naturligt hävdgynnad flora.

BESKRIVNING

Strax intill vägen längs ån ligger denna lilla betade strandbrink. Området är öppet så när som på en del klibbal längs ån.

Vid ån är marken fuktig och i fältskiktet finns en högrötsfuktäng. Lite högre upp på några terrasser blir marken torrare och här finns en artrik rödvensfriskäng med ängsskallra som dominant. I vissa delar syns stagg, stenmåra, revfibbla samt gökärt, och vegetationstypen benämns närmast gräshed.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slättergubbe, ängsskallra, vårstarr och jungfrulin noterades.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Dikning.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur. I de torra och friska partierna är hävden god. I fuktängen längs bäcken är hävden svagare. En del röjning av klibbal längs bäcken har förekommit.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som annan öppen mark, vilket tyder på att det var betesmark.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten betad strandbrink med välutvecklade vegetationstyper och naturligt hävdgynnad flora ger bedömningen högt värde.

73

LITEN STRANDBRINK ÖSTER OM HEDE

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 0,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 6j

LANDSKAP

Se föregående.

BESKRIVNING

I den för övrigt gödslade ravinen finns strax öster om Hede några brinkar med rik flora. Området är trädfrött och öppet. I fältskiktet finns rödvensfriskäng med prästkrage, revfibbla och gökärt. Stundom övergår denna i en örtrik friskäng med sommarfibbla som karaktärsart.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Darrgräs, svinrot, jungfrulin, slåtterfibbla och sommarfibbla noterades mer eller mindre allmänt förekommande i slänterna. I de fuktiga delarna nere vid ån växer smörbollor.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och är välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som öppen slåtteräng.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten betad strandbrink med en rik, slåttergynnad flora. I området finns den mindre vanliga vegetationstypen örtrik friskäng.

Högt värde.

74 HÄLLMARKER MED ENBUSKAR VID GETAKULLA

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 6a

LANDSKAP

Getakulla ligger i den öppna jordbruksbygden, som sträcker sig längs dalgången från Sandsjön till Lygnern.

BESKRIVNING

Kring några hållmarker strax söder om gården ligger denna lilla betesmark. Området är öppet med inslag av enbuskar, enstaka björkar, tallar och ett äppelträd.

Kring hållmarkerna är marken torr och domineras av renlavar. På lite friskare mark finns en relativt artfattig fårsvingelgräshed med dominans av fårsvingel, stenmåra och gråfibbla. I fuktiga partier finns gräs-lågstarräng med flera starrarter som t.ex gråstarr, stjärnstarr, slidstarr, hirsstarr, hundstarr och harstarr.

Tuvtåteläng och högörtsfuktäng förekommer också.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Särskilt noterades rika bestånd av slåttergubbe samt förekomst av Jungfru Marie nycklar.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på svag gödsling syns i mindre partier.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötdjur och är välhävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan anges området som annan öppen mark/barrskog. Detta tyder på att det var betesmark.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 11, vacker landskapsbild.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten, välhävdd betesmark med hävdgynnad flora och vegetationstyper. Särskilt noterades en välutvecklad gräs-lågstarräng.

Högt värde.

75 BETADE RAVINER SYD MÖLNEBACKA

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 2,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 6a

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Två öppna ravinarmer med i huvudsak tuvtåteläng i fältskiktet. Fläckvis på torrare partier finns rödvensfriskäng med kamäxing, prästkrage, revfibbla, käringtand och ängsfryle.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I den norra ravinarrens centrala delar finns en liten fläck med sommarfibbla och darrgräs.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tydliga tecken på gödsling syns i ca 75 % av området.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och hävden är måttlig.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slätteräng och annan öppen mark.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Se storumråde.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Några ravinarmer som bibehållit rester av naturligt hävdgynnad flora.

Högt värde.

Naturtyp: Sötvattenstrandäng
Åkermarker och restytor

Storlek: 4 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 5d

LANDSKAP

Gunnerhulu ligger i ett småkuperat och barrskogsdominerat landskap, öster om Örby. Genom bygden flyter Ljungaån fram med ett mestadels lugnt och ringlande lopp.

BESKRIVNING

Objektet utgörs av dels en sammanhängande och betad sötvattenstrandäng, dels åkermarker omgivna av mindre restytor som vägrenar, åkerholmar och åkerkanter. I dessa kanter är vegetationstypen en fårsvingelgräshed med inslag av stagghed och här påträffas backtimjan, slättergubbe, svinrot, stagg och knägräs i rika bestånd.

I anslutning till Ljungaån finns ett större område med betad sötvattenstrandäng. Vegetationstypen domineras av gräs-högstarrvegetation som övergår i pors-blåtåtelhed mot fastare mark.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

An indikatorarter påträffas slättergubbe, svinrot och backtimjan.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Området är opåverkat.

NUVARANDE HÄVD

Vägkanter, åkerholmar och åkerkanter är ohävdade idag. Sötvattenstrandängen är välhävdad och betas av nötkreatur.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng (madslätter).

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar och odlingsrösen finns inom området.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett estetiskt tilltalande område med en rik och hävdberonde flora som också innehåller en välhävdad sötvattenstrandäng.

Högt värde.

Naturtyp: Björkhagar och åkermark
(Äldre jordbrukslandskap)

Storlek: 9 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 6b

LANDSKAP

Vid Stora Hålsjöns västra strand, mitt inne i det småkuperade barrskogslandskapet öster om Hyssna ligger Frejabygd. Gården är högt belägen och utsikten ner över sjön är betagande.

BESKRIVNING

På ett antal åsar runt gården finns flera mindre björkhagar, omgivna av små slingrande åkrar och betesvallar. Mosaiken av björkkädda kullar och åkrar ger hela området ett särpräglat och tilltalande intryck.

Trädskiktet utgörs i huvudsak av glest växande björkar, enstaka ek och bok. Buskskikt saknas i det närmaste.

Marken är frisk och vegetationstypen är en gräshed av rödven- och fårsvingeltyp. Där björkarna står tätt är florans något trivialiserad av beskuggning, men i öppna delar finns mycket fina och välutvecklade exempel på fårsvingelgräshed och rödvensgräshed.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slättergubbe är rikligt förekommande och utgör något av en karaktärsart. Dessutom noterades svinrot, vanlig nattviol och ängsskallra.

INGREPP OCH PÅVERKAN

En mindre grustäkt.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nötkreatur och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som öppen slätteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar och hamlade björkar. Hela området har bibehållit sin karaktär av äldre jordbrukslandskap. Flintfynd har gjorts i åkermarkerna.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett äldre jordbrukslandskap med glesa björkhagar. Här finns partier med artrik och välutvecklad rödvensgräshed samt fårsvingelgräshed. Området hyser kommunes snyggaste björkhagar med relativt opåverkad flora. Tillsammans ger landskapsbild, äldre jordbrukslandskap och välutvecklade vegetationstyper bedömningen mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Vålövdat område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

78 SÖTVATTENSTRANDÄNG VID STÄMMEMAD

Naturtyp: Sötvattenstrandäng

Storlek: 3,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 6c

LANDSKAP

Söder om Rydal viker Viskan av mot sydöst för att vid Kinna förena sig med Häggån. Mellan Rydal och Kinna kännetecknas Viskans omgivning av fuktiga, ofta högväxta och igenväxande strandängar och åkermarker. De allra flesta är idag ohävdade men vid Stämmemad betas mindre partier.

BESKRIVNING

Mellan Moga och Stämmemad ansluter sig ett mindre biflöde till Viskan och vid sammanflödet och uppströms biflödet finns en liten betad sötvattenstrandäng. Den södra sidan är svaghävdad och igenväxande medan den norra betas av nötkreatur. I högre liggande partier finns även mer torra gräsmarksdelar av tuvtåteltyp. Merparten av området är emellertid av karaktären översvämningssmark. Vegetationstypen är i dessa blöta delar en gräs-högstarräng där vasstarr, flaskstarr och bunkestarr utgör karaktärsarter. Närmare sammanflödet med Viskan finns jättegröe.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Saknas i regel i denna naturtyp och vegetationstyp.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Mindre blöta partier förefaller vara påverkade av konstgödselmedel.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är måttlig i områdets norra del och svag i den södra delen.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng, troligen s.k madslåtter.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

En stengärdesgård omger området.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ännu hävdade sötvattenstrandängar med inslag av gräs-högstarräng är idag ovanliga inslag i den västsvenska markhushållningen och är dessutom utomordentligt viktiga för fågellivet. Trots sin litenhet och trots sviktande hävd bedöms området ha högt värde.

79 EK- OCH BJÖRKHAGAR VID BASTERÅS

Naturtyp: Ek- och björkhagar

Storlek: 8 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C6d

LANDSKAP

Basterås ligger med utsikt ner över Häggåns öppna dalgång. I sluttningarna finns lövskogar, jordbruksmarker och mindre barrskogar. Längre upp mot höjderna dominerar barrskogen.

BESKRIVNING

Runt gården Basterås betas idag stora områden, alltifrån gamla åkrar, öppna ek- och björkhagar till mera sluten skog. Följande beskrivning gäller framförallt de öppnare delarna.

På väg upp mot gården finns några välbetade hållmarkskullar omväxlande med gamla åkertegar. På kullarna finns ett glest trädskikt av ek och björk, samt enbuskar. Området är mycket välbetat och den kortsnaggade grässvålen i kombination med en omväxlande topografi ger området ett tilltalande och särpräglad utseende. Marken är torr till frisk och i fältskiktet finns hållmarkstorräng och gräshed/rödvensfriskäng, med arter som revfibbla, blåsuga, slåttergubbe, prästkrage, nattviol och ängsvädd.

Mot norr sträcker sig en ås med tätare trädskikt. Även här finns dock fläckar med naturlig ängs- och gräshedsflora.

Strax nordväst om gården finns det finaste partiet, en torr backe med enbuskar och björkar. I fältskiktet finns en välutvecklad fårsvingelgräshed, med en vacker mosaik av backtimjan, ljung, knägräs, ängsvädd, bockrot och gråfibbla.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Vanlig nattviol, slåttergubbe, svinrot och jungfrulin noterades som relativt vanliga över hela området. På den torra backen växer rikligt med backtimjan. Stor blåklocka växer i något skuggigare delar.

På ett torrt ställe invid huset (utanför själva betesmarken) växer backsippa, backnejlika och harklöver. Ängsmyskgräs, darrgräs, kattfot och brudbröd är tidigare noterade i eller omkring området (Lars-Eric Aronsson).

INGREPP OCH PÅVERKAN

Svag gödsling syns i små partier av äldre åkermark.

NUVARANDE HÄVD

Inom området finns allt ifrån extremt välbetade marker till mera extensivt betad skog.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog med barrträdsinslag.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Gården utgörs av en gammal förläggaregård från 1750.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Kring Basterås finns välhävdade och tilltalande ek- och björkhagar, troligen med lång kontinuitet. Området är stort och hyser ett stort antal hävdberoende arter och vegetationstyper. Störst intresse tilldrar sig en välutvecklad fårsvingeltorräng, en vegetationstyp som är ovanlig i kommunen.

Utslagsgivande kriterier: Vålhävdad område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län.

STOROMRÅDE 4

SKOGSBYGDERNA MELLAN MARKS OCH BORÅS KOMMUNER

På gränsen mellan Borås och Marks kommuner i trakterna kring Skepphult finns stora skogsområden med inslag av mindre sjöar och mossar. Här och var öppnar sig granskogen kring något gammalt och övergivet torp. De gamla åkerlapparna runt torpen hålls i vissa fall öppna genom bete. Inom området finns också flera skogsgårdar och torp som fortfarande håller åkrar och betesmarker öppna. De omgivande skogarna bär i många fall spår efter skogsbete. I trakterna söder om Skårhult förekommer bete fortfarande i den gamla granskogen.

Ner mot Skepphult och Hässlehult är markerna öppnare med något större jordbruk. Från Nedre Borghult till Vällingbacka sträcker sig en rullstensås, vilken finns med i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 29, klass 3.

Inom området finns flera välbevarade äldre gårdar och miljöer varav t.ex. Bottnen varit känd sedan länge. Inte minst då det är ett riksojekt för kulturvården. I det följande beskrivs ett flertal andra områden med naturliga fodermarker, vilka ofta hyser en rik och hävdberoende flora. Förutom nedan beskrivna områden ingår även "övriga objekt" xx - xx i storområdet. Den betade skog som finns i anslutning till flera av objekten har i många fall en speciell karaktär och är värd att bevara. I storområdet ingår objekt 80 - 86, samt 106.

80 BJÖRKHAGE VID SKÅRHULT

Naturtyp: Björkhage

Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3 (intressant efter vårdinsats)

Ekonomiskt kartblad: 6C 6e

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Björkhagen ligger i en brant östsluttning med stora stenar och klippblock. Trädskiktet är tätt och består av björk med inslag av gran. I buskskiktet finns enstaka enbuskar.

Marken är frisk och i fältskiktet finns en rik och hävdgynnad flora med svinrot och gökärt som karaktärsarter, i kombination med mera skuggälskande arter som piprör, skogskovall och bergslok.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Trots det täta trädskiktet finns en tämligen allmänt representerad ängsflora. Svinrot är rikligt förekommande. Slätterfibbla och vanlig nattviol förekommer allmänt. Slättergubbe, Jungfru Marie nycklar, darrgräs och ängsskallra noterades mera sparsamt. Inom området förekommer även låsbråken (Sven Svensson, muntlig uppgift).

NUVARANDE HÄVD

Hävden är måttlig till svag, vilket utgör ett hot mot den slättergynnade floran.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten björkhage med rik slåtterberoende flora, som dock håller på att konkurreras ut, p.g.a beskuggning och sviktande hävd.

Högt värde.

81 HACKSLÅTT VID LAMMÅSEN

Naturtyp: Hackslåttfragment

Storlek: ca 50 m²

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 6e

LANDSKAP

Se föregående.

BESKRIVNING

Runt gården Lammåsen öppnar sig skogen, och de forna åkrarna hålls idag öppna genom maskinslätter. De öppna kulturmarkerna står i skarp kontrast till den omgivande skogen. Restytor och ett mindre hackslåttfragment slås idag med maskin eller lie.

På väg upp mot huset, på höger sida vägen, finns en liten fläck där en slåtterberoende flora finns bevarad. Marken är frisk och i fältskiktet finns en rödvensfriskäng.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I det lilla hackslåttfragmentet vid vägen växer darrgräs, svinrot, ormrot och ängsskallra.

NUVARANDE HÄVD

Hackslåttfragmentet slås med lie.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges stora delar av markerna runt gården som slåtteräng. Idag är huvuddelen av dessa marker igenväxta eller kultiverade.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett litet hackslåttfragment med inslag av arter som ormrot, darrgräs, svinrot och ängsskallra ger bedömningen högt värde.

82 LINDÅSEN

Naturtyp: Blandlövhage

Storlek: 4,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 6e

LANDSKAP

Se föregående.

BESKRIVNING

Huvuddelen av området utgörs av en utglesad björk och ekskog, som betas av får och nöt. I norr finns gamla smååkrar med odlingsrösen och hasselbuskar i en tilltalande mosaik. Här finns också några mycket grova ekar.

I nordost finns ett öppet, fuktigt avsnitt med en gräs-lågstarräng i fältskiktet. Här finner man bl.a kärrsälting, slätterblomma och flera lågstarrarter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Grönstarr och slätterblomma.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Gödselpåverkan syns gamla åkermarker.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och hävden är måttlig. Ytterligare utglesning av trädskiktet vore önskvärt i stora delar, för att förstärka karaktären av hagmark.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

I området finns ett kärr med intressant och välutvecklad gräs-lågstarrvegetation. I omgivningarna finns dessutom gamla kulturmarker med grova ekar och betydelse för landskapsbilden, samt större betade lövskogar.

Högt värde.

83 HAGMARK VID NEDRE BORGHULT

Naturtyp: Blandlövchage 83:1

Storlek: 1,5 ha

Träd- och buskbärande hagmark 85:2

0,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 6e

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Området ligger på sluttningarna av Skephultsåsen vid Borghult. Blandlövchagen ligger i en brant sluttning med glest stående ekar och björkar, någon ask, gran, tall och vildapel. Buskskiktet består av enbuskar och vackra hasselbuketter. I fältskiktet finner man en artrik rödvensfriskäng som stundom övergår i gräshed med välhävdad ljung. Naturlig ängs och gräshedflora är allmänt företrädd med arter som prästkrage, revfibbla, ängsvädd, gökärt m.fl. Ett flertal indikatorarter förekommer också (se nedan).

Något längre söderut finns ett igenväxande parti (träd- och buskbärande hagmark) med ek, björk, klibbal, gran och tall. Här finns rödvensgräshed med mycket ljung och stenmåra samt inslag av svinrot och slåttergubbe.. I en glänta finns ett källkärr med intressant vegetation där bl.a kärresälting, tätört, kärrfibbla och darrgräs utgör karaktärsarter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I blandlövhagen noterades slåtterfibbla, slåttergubbe, rotfibbla och jungfrulin. I källkärret växer ängsstarr, slåtterblomma, darrgräs och tätört. I gräsheden intill noterades slåttergubbe och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I övre delen av blandlövhagen syns tydliga tecken på gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Området betas av nöt och hävden är god i blandlövhagen. I markerna runt källkärret är hävden måttlig.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges blandlövhagen som lövbärande slåtteräng och den träd- och buskbärande hagmarken som barrskog.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar och odlingsrösen i och omkring blandlövhagen.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 29, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Källkärr av den typ som finns här är ovanliga i kommunen. De är troligen beroende av bete för att hållas öppna, även om igenväxningen går långsamt. I omgivningarna finns dessutom en vacker och tilltalande blandlövhage med flera naturligt hävdgynnade arter och vegetationstyper.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Område med hotad vegetationstyp.

84 ENEBERG

Naturtyp: Hackslått 84:1

Öppen hagmark, björkhagar och
betad skog

Storlek: 0,3 ha

8 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 6e

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Runt gården Eneberg och de bägge gamla torpställena, bägge benämnda som Kärret på ekonomiska kartan ("Villetterpet" och "Hermanstorpet"), hålls markerna idag öppna genom slåtter och bete. Området är kuperat och utgörs av en mosaik av betesvall, öppna hagmarker, björkhagar och betad skog.

De finaste hackslåttpartierna ligger i anslutning till det östra torpet (Villetterpet). Marken är torr till frisk och i fältskiktet finns en gräshed där stagg, darrgräs och jungfrulin utgör karaktäristiska inslag.

Vid torpet står enstaka smågranar, björk, äppleträd och syren. Norrut sluttar marken ner mot ån. Här finns öppen hagmark som tidigare röjts. I fältskiktet finns en vegetation som domineras av ljung och svinrot. Omgivningarna hyser också tätare björkhagar och betad skog. Den betade skogen har ett karaktäristiskt utseende med granar vars grenkappa går långt ner till marken. Inslaget av asp och björk är stort, och många björkar har flera stammar. Inslaget av enbuskar är också stort.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hackslåttmarkerna finns darrgräs, jungfrulin, ängsskallra, grönvit nattviol och vanlig nattviol samt hybriden mellan dem.

I området som helhet noterades svinrot, slåttergubbe, jungfrulin, Jungfru Marie nycklar, bägge arterna nattviol samt slåtterfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Gödselpåverkan syns i gammal åkermark.

NUVARANDE HÄVD

Området är välskött och hävden är god. Tätare partier röjs kontinuerligt. Området betas av nötkreatur och hackslåttmarkerna samt vallen slås med lie.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng, åkermark, lövskog och barrskog.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Delar av området finns med i rapporten "Lövsjogsinventering i Marks kommun" (Blomgren & Lekemo 1984).

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Området är kulturhistoriskt intressant. De öppna markerna påminner oss om hur ett äldre landskap runt några skogstorp kunde gestalta sig. Inom området finns flera stenmurar, odlingsrösen samt små terrasserade åkerlappar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Runt de bägge torpen har det äldre jordbrukslandskapet fortfarande bevarats. Här finns flera arter och vegetationstyper som är beroende av kontinuerlig hävd. Inom området finns dessutom flera hackslåttpartier - en naturtyp som håller på att försvinna helt.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Vällävd område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län. Område med hotad naturtyp.

Naturtyp: Träd och buskbärande hagmark 85:1	Storlek: 3 ha
Björkhage 85:2	2,5 ha
Betade kulturmarker 85:3	2 ha
Klassificering: Klass 3	
Ekonomiskt kartblad: 6C 6f	

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

I sluttningarna ner mot ån finns en medeltät björkhage med en gräshed till rished i fältskiktet. I en ihålig sälg finns ett dagviste för vattenfladdermus (Sven Svensson, muntl. uppgift).

Öster härom finns gamla betade åkermarker tillsammans med naturlig fodermark med ett trädskikt av gran, asp och björk (träd- och buskbärande hagmark). I de torra till friska delarna finns en gräshed med bl.a stagg knägräs och slåttergubbe, och i fuktavsnitt förekommer gräs-lågstarräng. Ytterligare ett stycke österut finns gamla kulturmarker med kraftiga odlingsrösen omgärdade av smala betade åkrar. Runt rösena växer dungar av asp, björk och enbuskar. Områdets största värde ligger framför allt i att det är vackert och tilltalande.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I björkhagen noterades loppstarr och svinrot. I den träd- och buskbärande hagmarken växer darrgräs, slåttergubbe och grönvit nattviol.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tydlig gödsling i gammal åkermark.

NUVARANDE HÄVD

De östra delarna är välhävdade. I björkhagen är hävden svag till måttlig. Vid eventuell röjning i denna del måste stor hänsyn tas till vattenfladdermössen.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng och åker.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett större område som dels rymmer vackra och tilltalande gamla kulturmarker , dels naturliga fodermarker med flora och vegetationstyper som kräver kontinuerlig hävd.

Högt värde.

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 6f

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Vid Backen finns några öppna betesmarker, en del med kvävepåverkad flora, andra med naturlig vegetation. Objektet utgörs av de minst påverkade delarna.

Den största betesmarken ligger nordost om gården och utgörs av en torr till frisk svag sluttning. I fältskiktet finns en rödvensgräshed med måttligt företrädd naturlig gräshedsflora. Ljung och stenmåra utgör karaktärsarter.

Strax söder och väst om gården finns torra partier med fårsvingeltorräng. Här förekommer arter som backtimjan, backskärvfrö och backsippa. I trädsiktet finns grova ekar och grova hamlade björkar.

Nedanförladugården finns en kraftigt stenig mark. I fältskiktet finns gräs-lågstarräng och rödvensgräshed med välbetade ljungtuvor. Naturlig starr- och gräshedsflora förekommer allmänt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I betesmarkerna förekommer backsippa, backtimjan, slåttergubbe, svinrot och rotfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Svag gödsling inom vissa partier indikeras av något utarmad flora.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området närmast gården som slåtteräng. Den norra betesmarken anges som annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Markerna omgärdas av stengärdesgårdar. På några kullar i anslutning till hagmarkerna finns två fornlämningar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett område som hyser mindre partier med torrängsflora där bl.a backsippa och backtimjan förekommer. Här finns också delar med välutvecklad rödvensgräshed.

Högt värde.

Naturtyp: Hackslått Storlek: 0,1 ha
Annan träd- och buskbärande hagmark 2,0 ha
Klassificering: Klass 3
Ekonomiskt kartblad: 6B 7i

LANDSKAP

Lygnersvider är ett kuperat och barrskogslått område av sprickdalstyp, där mindre jordbruksfastigheter bildar de enda mindre öppningarna i barrskogsterrängen. De stundom djupa sprickorna i landskapet hyser ofta mindre myrar eller sjöar. Närmare Stora Öresjön är dock landskapet mindre kuperat och vid kring gården Grimered ligger öppna marker.

BESKRIVNING

Grimmered ligger på en höjd strax söder om Stora Öresjön vid Grimmeredsviken. Kring gården ligger öppna betesmarker och gamla åkrar. De i ängs- och hagmarkssammanhang mest intressanta delarna ligger strax norr om gården och i ett parti alldeles intill uppfarten. Norr om gården ligger en annan träd- och buskbärande hagmark med ett trädsikt av tall, ek och björk som täcker ca 30 % av ytan. Buskskiktet utgörs av enstaka enbuskar. Marken är torr till frisk och vegetationstypen är till övervägande delen en trivialiserad friskäng. Detta beror på att merparten av betesmarkerna ligger på gammal åkermark. I fläckar mellan dessa åkrar finns dock mer hävdberoende vegetationstyper och arter. Stagghed förekommer, liksom fårsvingelgräshed. I dessa sistnämnda partier är den vanliga gräshedsfloran allmänt företrädd och karaktäriseras av arter som stagg, knägräs, ängsvädd, stenmåra, gökärt och prästkrage.

Vid uppfarten till huset ligger en mindre hackslått på delvis naturlig mark, delvis gammal åkermark. Här är vegetationstypen rödvensfriskäng med inslag av rödvensgräshed i torrare delar. Ängsfloran är rik och karaktärsarter är bockrot, ljung, vårbrodd, stagg, prästkrage och gökärt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hackslåtten påträffas jungfrulin och sommarfibbla. I hagmarken finns darrgräs, slåttergubbe och rotfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I stora delar av hagmarken är floran trivialiserad pga tidigare kultivering.

NUVARANDE HÄVD

Hela området är välhävdad. Hackslåtten slås med lie och hagmarken betas av får.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges delar av hagmarken och delar av den lilla hackslåtten som åkermark, och övriga delar som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Ett vackert litet område som hyser en hagmark med fläckvis väl utvecklad ängsflora och hackslåt. Den sistnämnda naturtypen är starkt hotad, och det är av stor betydelse att även mindre fragment, som här vid Grimmeredsviken, bevaras.
Högt värde.

88 HACKSLÅTT SÖDER OM GRIMMERED

Naturtyp: Hackslåt

Storlek: 0,2 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6B 7

LANDSKAP

Se objekt 87.

BESKRIVNING

Den södra av gårdarna vid Grimmered ligger på en liten kulle alldeles intill vägen mot Tolaredssjö. Strax nedanför boningshuset ligger en liten hackslåt som delvis innefattar själva gårdsplanen. Några ekar pryder området och utgör det enda inslaget i trädskiktet. Buskskikt saknas helt. Marken är torr till frisk och förekommande vegetationstyper är; rödvensfriskäng, rödvensgräshed och stagghed. Den vanliga ängs- och gräshedsfloran är rik och området ges karaktär av arter som slåttergubbe, stenhåra, stagg, hirsstarr, ängsvädd och gökärt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas darrgräs, ängsstarr, vårstarr, jungfrulin, svinrot och slåttergubbe.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Saknas.

NUVARANDE HÄVD

Området är välhävdad och slås årligen med lie.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas i hackslått men odlingsrösen och stengärdesgårdar finns i omgivningarna.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten men välhävdad och floristiskt innehållsrik slåttermark. Fina exempel på slåttermarker är numera mycket sällsynta i landet, och således har dessa hög prioritet i denna inventering.
Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett välhävdad område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slåttermark. Ett område som hyser en hotad naturtyp.

STOROMRÅDE 5.

STORÅNS RAVINSYSTEM

Storåns sedimentfyllda dalgång ligger norr om Sätilla och Lygnern, och fortsätter mot nordväst upp till Rävlanda där flera dalstråk sammanfaller. Markerna i dalgången består mestadels av åkrar men inslaget av öppna betesmarker är också påtagligt. I dalens botten har Storån grävt sig ner och bildat ett, på flera ställen, mäktigt ravinsystem. Jordarten utgörs mestadels av näringsrika leror vilket avspeglar sig i florasammansättningen. Krävande arter som sommarfibbla, strutbräken, rödklint, skogsbingel, blåsippan, kransrams och lundstjärnblomma.

Merparten av sluttningarna är igenväxande eller igenväxta men fortfarande finns mycket stora arealer av öppen och hävdad mark kvar.

I storområdet ingår objekt 89 - 95, samt 105.

89 EKHAGE VID GUNNLERED

Naturtyp: Ekhage

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 7j

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Mellan Gunnlered och Storegården ligger en ekhage i en brant strandbrink ner mot Storån. I trädskiktet finns enstaka grova ekar av sparbankstyp och tätare bestånd av björk och asp. Buskskiktet utgörs av spridda enbuskar och vildaplar. Jordarten utgörs av sand, och marken är mestadels torr. Fältskiktet består till övervägande del av en fårsvingelgräshed, som under ekarna och i tätare trädbestånd är tydligt skuggtrivialiserad. I fuktigare partier finns gräs-lågstarräng och i torra ljusrika delar finns fårsvingeltorräng. Områdets mest intressanta del är ett litet område med örtrik ljunghed. Den vanliga ängs- och gräshedsfloran är mestadels måttligt företrädd. I fläckar finns dock rik ängsflora och där ger arter som bockrot, slåttergubbe, gökärt, stagg, knägräs, revfibbla och ängsvädd karaktär åt marken.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas kattfot, svinrot, slåttergubbe, rotfibbla och jungfrulin. Backstarr förekommer i torra och ljusa partier.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I den södra kanten finns diken och i slänterna finns spår av mindre husbehovstäkt av sand.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är svag till måttlig. Visst uppslag av sly indikerar en mer långvarig svaghävd.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng omväxlande med annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En betad strandbrink på sandigt och torrt underlag, som fläckvis uppvisar en väl utvecklad ängsflora med flera slätter- och betesgynnade arter.

Högt värde.

90 BETADE RAVINER SÖDER OM HULTA

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 3,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 7j

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Betesmarken sträcker sig längs några branta brinkar som sluttar starkt ner mot ån, och gränsar mot åker och vall. Området är öppet vilket gör att det välutvecklade ravinlandskapet framträder.

Enstaka grova ekar, någon björk samt klibbalsbuskage längs ån.

Marken är torr till frisk. Dominerande vegetationstyper är rödvensfriskäng och torräng. Monke, käringtand, ängsvädd, svinrot och prästkrage är framträdande arter.

I ett fuktigt parti finns högorrtsfuktäng med Jungfru Marie nycklar.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Inom området noterades svinrot, jungfrulin och rotfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Mindre skred och täktverksamhet.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är måttlig till svag. I den södra ravinen noterades stora tuvor med fjolårsgräs, samt igenväxning med fräken. I söder finns mindre dungar med klen ek, björk och rönn.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slätteräng. Den södra delen är annan öppen mark.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En betad ravin där florán delvis trivialiserats av svag hävd, men där ändå rester av naturligt hävdgynnad flora och vegetationstyper finns kvar.

Högt värde

91 HAGMARK VID SMEDAGÅRDEN

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3.

Ekonomiskt kartblad: 6B 7j

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Gärán är ett litet biflöde till Storán som ligger på den östra sidan av dalgången. Strax efter att man passerat bron över Gärán från söder ligger en liten hagmark på den östra sidan av vägen.

Hagmarken utgörs av ett flackt parti på kanten mot Gäráns ravinsluttning och själva sluttningen.

Trädskiktet är relativt glest och utgörs av tall och björk. Intill án finns en ridå av klibbal.

Buskskiktet utgörs av spridda enbuskar. Marken är torr till fuktig och vegetationstypen domineras av fårsvingeltorräng med inslag av rödvensfriskäng och rödvensgräshed. I lägre liggande partier intill án finns även högörtsfuktäng. Marken karaktäriseras av stor örtrikedom och ängsfloran är således rikt företrädd. Arter som vårbrodd, gökärt, prästkrage, stagg och slättergubbe ger karaktär åt området.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Svinrot, slättergubbe, jungfrulin, kamäxing och darrgräs förekommer allmänt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I delar av området syns en viss kvävegödselpåverkan vilken indikeras av rika bestånd av smörblommor.

NUVARANDE HÄVD

Området är välhävdad och betas av nötkreatur. Intill Gärán är dock hävden svagare och högörtsfuktängen har brett ut sig.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som omväxlande äng, åker och annan öppen mark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten mark med väl utvecklade och hävdberoende vegetationstyper vilka innehåller flera arter som är hävdgynnade.

Högt värde.

92 ÖPPEN HAGMARK VID HÄRKILA

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6B 7j

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Strax väster om Härkila, i den branta västvettande sluttningen ner mot Storån, ligger denna intagande och blomsterrika hagmark. Trädskiktet utgörs av dungar av klibbal, björk och enstaka grova lindar. I dungarna finns också hasselbuskar. Enstaka enbuskar och små vildaplar förekommer också. Trots ett fläckvis väl utvecklat trädskikt domineras marken av de öppna och solbelysta partierna. Jordarten utgörs av lera och marken är frisk. Fältskiktet domineras av en mycket vacker och väl utvecklad örtrik friskäng vilken ger karaktär åt hela området. I delar finns dock även rödvensfriskäng och högörtsfuktäng. Den vanliga ängsfloran är rikt företrädd och arter som prästkrage, luddhavre, ängshavre, bockrot, gökärt, ängsvädd och stor blåklocka är mycket frekventa i området, jämte ett flertal indikatorarter för naturlig fodermark. Den nedre delen av tomtmarken slås med lie. Här är floran emellertid mer sparsam.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas jungfrulin, darrgräs, sommarfibbla, rödklint, slåttergubbe, svinrot, slåtterfibbla och kamäxing.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I kanten upp mot gården syns stark påverkan av kvävegödselmedel vilket indikeras av rika nässelbestånd.

NUVARANDE HÄVD

Området är välhävdad och betas av nötkreatur. Dock ej under 1988.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

En lind som växer i områdets norra del bär spår av hamling.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En mycket innehållsrik hagmark som ligger i den brant lutande brinken ner mot Storån. Fältskiktet är mycket väl utvecklat och uppvisar en mycket fin sk. örtrik friskäng - en vegetationstyp som både är sällsynt och starkt knuten till opåverkade naturliga fodermarker.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slåtter/betesmark.

93

BETESMARKER MELLAN HÄRKILA OCH HEDE

Naturtyp: Öppna hagar, björkhagar, ekhagar och blandlövhagar. Storlek: 14 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 7j

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Den östra sidan av Storån, mellan Härkila och Hede, utgörs av en mosaik av hagmarker. Här i de branta flodbrinkarna finns såväl öppna som trädbevuxna hagmarkspartier. Utmed vattendragen finns ridåer av klibbal. I områdets centrala delar finns en ås som är täckt av grova ekar och här förekommer även oxel, rönn och asp jämte spridda hasselbuskar. I de rena skogspartierna växer rika bestånd av storven, kransrams, gullpudra, desmeknopp, blåsippa och strutbräken, vilket indikerar god näringstillgång. Marken är torr till våt och fältskiktet domineras av tuvtåteläng med inslag av rödvensfriskäng, fårsvingelgräshed och rödvensgräshed. I fuktiga till våta delar utgörs vegetationen oftast av högorrtsfuktäng. Den vanliga ängsfloran är fläckvis allmänt företrädd men mestadels sparsamt förekommande. Vid fältbesöket sommaren 1988 noterades bivråk och nötkråka i området.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I fläckar av rödvensgräshed på torrare mark finns darrgräs, slåttergubbe, svinrot och jungfrulin.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Merparten av området förefaller vara påverkat av gödsling.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god till måttlig. I mindre partier svag.

I alltför täta trädbestånd märks en omfattande grässvålsupplösning.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges större delen av området som äng, medan mindre partier anges som annan öppen mark och åker.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Inom området finns fornlämningsliknande företeelser.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En stor, sammanhängande hagmark som i fläckar uppvisar en opåverkad och relativt rik fodermarksflora. Området har också stora estetiska värden.

Högt värde.

94

EKHAGE VID VÄSTERGÅRDEN I BJÖRLANDA

Naturtyp: Ekhage

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 7j

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Väster om Västergården, på kanten mot Storån ligger ett lövskogsparti dominerat av ek. I den norra delen av området betas markerna och området är här av ekhagskaraktär och estetiskt mycket tilltalande. Ekhagen har ett halvslutet trädskikt av medelgrova till grova ekar och björkar. I kanterna växer dungar av klibbal. Buskskikt saknas helt. Jordarten är sand och marken är torr till frisk. Vegetationstypen är mycket enhetlig och består av fårsvingelgräshed i öppnare partier, och av rödvensfriskäng i mer beskuggade och fuktiga delar. Den vanliga ängsfloran är sparsamt företrädd av stenmåra, vårbrodd och revfibbla som ger karaktär åt ekhagens gräsmark. Delar av området förefaller vara använt som åkermark.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Slåttergubbe och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Saknas.

NUVARANDE HÄVD

Hela ekhagen är välhävdad och betas av nötkreatur.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En mycket tilltalande ekhage med en väl utvecklad och väl hävdad grässvål. Ekharar med täta och välutvecklade, gräsrika fältskikt är ovanligt.

Högt värde.

95 BETAD RAVINSLUTTNING SÖDER OM VÄSTERGÅRDEN

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark **Storlek:** 3,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6B 7j

LANDSKAP

Se storområde.

BESKRIVNING

Ca 700 meter sydväst om Västergården är Storåns sluttningar höga, branta och öppna. Landskapet är här mycket tilltalande med sina terrasserade sluttningar. Trädskiktet är mycket glest och utgörs av spridda granar, björkar, ekar och alar. Spridda en- och hasselbuskar ger också karaktär åt området. I den nordligaste delen tilltar träd- och buskskiktet, och i delar finns tät hasselskog. Jordarten består av leror och marken är torr till frisk. I den norra delen finns en rik och väl utvecklad örtrik friskäng. I torrare avsnitt finns fårsvingeltorräng, och i de flacka delarna intill Storån finns tuvtäteläng. Det sistnämnda området har, liksom området ovanför ravinkanten, troligen tjänstgjort som åkermark tidigare. I de sydligaste delarna dominerar rödvensfriskäng. Den vanliga ängsfloran är rikt företrädd i de norra delarna, men är mer sparsam i de södra. Bockrot, ängsvädd, vårbrodd, liten blåklocka och jungfrulin ger karaktär åt gräsmarkerna.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Darrgräs, kamäxing, sommarfibbla, jungfrulin och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I delar av området märks påverkan av kvävegödselmedel, vilket indikeras av rika bestånd av smörblomma och hundkäx.

NUVARANDE HÄVD

Hela området är välhävdad och betas av nötkreatur.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som löväng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En relativt stor, välhävdad hagmark som ligger i de branta sluttningarna ner mot Storån. Området hyser en väl utvecklad örtrik friskängsflora med flera hävdgynnade arter och bedöms såsom mycket värdefull.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slåtter/betesmark.

96 BRUNNSBERG VID HÄRSJÖN

Naturtyp: Sötvattenstrandäng

Storlek: 1 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 7a

LANDSKAP

Området runt Härsjön är storkuperat, och domineras av barrskog med visst inslag av mindre sjöar och öppna kulturmarker. Norr om sjön reser sig Härsjöklint 100 meter över sjön.

BESKRIVNING

I anslutning till Brunnsbergs badplats finns en sötvattensstrandäng med enstaka klena björkar. I fältskiktet finns en porsblåtåtelrished med stort inslag av klockgentiana.

Det är inte helt klarlagt huruvida denna vegetationstyp är hävdberoende. Det är dock tänkbart att dessa områden växer igen så småningom, då hävden upphör.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Rikligt med klockgentiana.

NUVARANDE HÄVD

Området hävdas framförallt genom slitage från människor.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som annan öppen mark.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 5, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Här finns en sötvattensstrandäng med rika förekomster av klockgentiana, vilken är en hotad art i Älvsborgs län.

Högt värde.

Naturtyp: Öppen hagmark

Storlek: 3 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 7b

LANDSKAP

Norr om Stora och Lilla Hålsjön är landskapet kraftigt kuperat, och många bergskullar når nära 200 meters höjd över havet. Barrskogklädda moränmarker dominerar, men inslag av mindre jordbruk finns.

BESKRIVNING

Stora Hökhult ligger mycket högt beläget med en fantastisk utsikt över det omgivande landskapet. Runt gårdarna finns åkrar och betesmarker. De flesta markerna ligger på starkt lutande marker. I söder ligger en hagmark på torr till frisk mark. Trädskiktet är glest men buskskiktet är rikt och utgörs av enbuskar. Vegetationstypen är här en rödvensgräshed med inslag av rödvensfriskäng i friskare och mer låglänta partier. I detta område är den vanliga ängsfloran allmänt företrädd av arter som gökärt, prästkrage, bockrot, knägräs, stagg och liten blåklocka. Strax väster om Hökås ligger en annan öppen hagmark med ett mer sparsamt fältskikt. Här finns även dungar av tall, björk, ek och äppelträd. Detta område är dock betydligt mer välhävdad för att inte säga kortsnaggat. Här finns också inslag av små gamla åkerlapper som idag betas. Fältskiktet är av fårsvingelgräshedstyp med rika bestånd av stenmåra.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I området påträffas darrgräs, jungfrulin, rödklint, svinrot och rotfibbla.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Den västra delen är påverkad av kvävegödselmedel, och är dessutom alltför hårt betad.

NUVARANDE HÄVD

Den södra delen är svagt till måttligt hävdad och visst slyuppslag finns. Den västra marken är däremot mycket hårt betad.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng med mindre inslag av barrskog och åker.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 8, landskapsbild.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

I fläckar i de högt belägna markerna kring Stora Hökås finns rik och väl utvecklad ängsflora och hävdberoende vegetationstyper. Dessutom bjuder markerna på en fantastisk utsikt över det omgivande landskapet.

Högt värde.

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark Storlek: 1,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 7b

LANDSKAP

Se objekt 97.

BESKRIVNING

Vikmans ligger i en djup dalgång strax väster om Stora Hökås, och betesmarkerna ligger i den östsvettande sluttningen nära vägen. Området karaktäriseras av gamla terrasserade åkerlappar med slänter emellan, och ett mycket blandat trädskikt med arter björk, tall, gran, ask, rönn, äppelträd och ek. Buskskiktet är ganska tätt och utgörs av enbuskar. De gamla åkrarna liknar mycket sk. fornåkrar. Dessa gamla åkrar har en relativt artfattig flora och det naturliga fodermarksinslaget finns att hitta i de mellanliggande slänterna. Här är marken torr till frisk och vegetationstypen är en rödvensgräshed med inslag av rödvensfriskängsflora. Den vanliga ängsfloran är sparsamt till allmänt företrädd av arter som bockrot, stagg, knägräs och ängsvädd jämte några indikatorarter.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Darrgräs och rotfibbla förekommer sparsamt.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Att delar av området varit kuliverat märks i den trivialiserade vegetationen.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god och området betas av får.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Odlingsrösen, husgrund och fornåkrar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En liten slänt med välhävdad gräsmark och stora kulturhistoriska värden.
Högt värde.

Naturtyp: Sötvattenstrandäng

Storlek: 4 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 7b

LANDSKAP

Anseredssjöarna är näringsrika slättsjöar som ligger i ett litet tråg norr om Hökås och Stora Hålsjön. De omgivande markerna är flacka liksom sjöns stränder. Höjderna som omger bygden utgörs av moräntäckta, barrskogsklädda bergkullar.

BESKRIVNING

Kring Stora och Lilla Anseredssjön ligger åkrar och igenväxande betesmarker. I en bård runt sjöarna finns betad sötvattenstrandäng. Området hävdas och avsaknaden av bladvass är slående. Dock finns delar där kolvass dominerar. Vegetationstypen är i blöta delar en gräs-högstarräng med varrstarr, bunkestarr, flaskstarr och kärrdunört. På något mindre blöta partier längre upp mot fastmarken finns en hirs- och hundstarr-dominerad gräs-lågstarräng och i områdets nordvästra del förekommer pors-blååtelrished.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Saknas i vegetationstyperna.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Saknas.

NUVARANDE HÄVD

Delar av området, främst de södra, är välhävdade. Området betas av nötkreatur.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng med inslag av kärr eller myrmark.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Större sammanhängande sötvattenstrandängar som fortfarande är välhävdade är idag en ovanlighet i kommunen såväl som i länet.

Högt värde.

100 BLANDLÖVHAGE VID FINABO

Naturtyp: Blandlövhage

Storlek: 2 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 7d

LANDSKAP

Se Basterås (objekt 79).

BESKRIVNING

På några kullar strax norr om Finabo ligger denna blandlövhage. Trädskiktet består i huvudsak av björk, men här finns också täta bestånd med ek och tall.

I fältskiktet finns en rödvensgräshed med mycket ljung och stenmåra samt en något trivialiserad rödvensfriskäng.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Inom området noterades rotfibbla, slättergubbe, jungfrulin, svinrot och grönvit nattviol.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tecken på gödsling syns i cirka 25 % av marken.

NUVARANDE HÄVD

Området betas och hävden är god i större delen. I vissa partier finns ett tätt trädskikt, och på annat håll syns tuvor av fjolårsgräs vilket vittnar om vikande hävd.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som lövskog, troligen hagmark.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Landskapet runt Finabo ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 26, klass 2.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En blandlövhage med flera arter som är beroende av kontinuerlig hävd. Här finns inslag av rödvensgräshed, en vegetationstyp som är typisk för naturliga fodermarker i regionen. Högt värde.

101 HÄGGÅN VID FRITSLA

Naturtyp: Sötvattenstrandäng

Storlek: 3 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6C 7d

LANDSKAP

Området ligger i direkt anslutning till Fritsla samhälle. Häggån rinner här fram i ett lugnt och slingrande lopp, vilket präglar det omgivande landskapet.

BESKRIVNING

Denna sötvattenstrandäng ligger invid en biarm av Häggån. Marken är blöt och i fältskiktet finns framförallt fuktäng av fräken-starrtyp med flaskstarr, blåsstarr, vasstarr och sjöfräken.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Egentliga indikatorarter saknas oftast i vegetationstypen, som dock bedöms vara beroende av hävd.

NUVARANDE HÄVD

Den södra delen har betats på senare år. Den norra delen är troligen ohävdad.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges område som slätteräng.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Denna typ av mader har tidigare varit av utomordentligt stor betydelse som slåttermarker. De som ännu finns kvar hålls öppna genom bete. Betade sötvattenstrandängar blir dock allt sällsyntare och är dessutom av mycket stor betydelse för fågellivet.

Högt värde.

102 TINGSRYDS OCH RAMSLÄTTS MADER

Naturtyp: Sötvattenstrandäng

Storlek: 30 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C7e

LANDSKAP

Mellan Fritsla och Kinnarumma flyter Häggån fram med ett lugnt och slingrande lopp. I norr och söder kantas dalgången av barrskogklädda åsar.

BESKRIVNING

På ömse sidor om ån finns betade, fuktiga strandängar.

I den centrala delen finns ett stort öppet område med högstarräng, där trådstarr dominerar. I vissa delar blir vasstarren vanligare.

Längs kanterna växer klibbal, björk, gran och sälg.

Utmed Kvarnhagsbäcken finns ett mycket välhävdad parti med en välutvecklad gräs-lågstarräng.

Längs den södra stranden finner man kärrkavlevariant av högstarräng, en vegetationstyp som anses vara av betydelse vid fågellokaler.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I denna naturtyp finns oftast inga egentliga indikatorarter, men vegetationstyperna bedöms vara naturligt hävdberoende.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Ett flertal öppna diken löper genom området. Större delen av Ramslätts mader är så kraftigt påverkade av dikning och gödning att de inte tagits med i objektet.

NUVARANDE HÄVD

Högstarrängen är ohävdad. På lång sikt finns det risk att den växer igen med t.ex klibbal och sälg om hävden inte återupptas.

Övriga delar betas av häst och nötkreatur, och hävden är god.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng (=slåttermad).

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Ramslätts och Tingsryds mader ingår i naturvårdsplanen för Älvsborgs län - objekt 27, klass 3.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Sötvattenstrandängar har i långa tider utnyttjats som slåttermarker. Idag försvinner de på grund av igenväxning och utdikning. Vid Tingsryds och Ramslätts mader finns kommunens största och värdefullaste sötvattenstrandäng med ett mycket rikt fågelliv. Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Vålövdat område som utgör ett gott exempel på naturlig fodermark i Älvsborgs län. Område med hotad naturtyp.

103 HACKSLÅTT OCH HAGAR VID BOTTNEN

Naturtyp: Kultur- och betesmarker

Storlek: 12,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 7f

LANDSKAP

Se storumråde.

BESKRIVNING

Området utgör ett välbevarat äldre jordbrukslandskap med åker, vall, hackslått och naturliga betesmarker.

I slutningarna ner mot sjön finns betade gamla kulturmarker, där smala åkrar slingrar fram mellan odlingsrösen och stenpartier. I anslutning till detta område finns björkhagar och blandlövhagar med björk, ek, enbuskar och hassel.

Söder om vägen finns åker, vall och hackslått. Fältskiktet i opåverkade delar utgörs av gräshed med kruståtel, stagg, stenmåra och gökärt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Inom området noteras spridda fläckar med arter som kattfot, slåttergubbe och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Tydliga tecken på gödsling syns i de delar som varit kultiverade.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god i större delen av området. Bitvis är dock trädsiktet tätt. Vallen, vägrenar och slänter slås med lie.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges området som slåtteräng och åkrar.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Hela området inklusive gårdsmiljön är kulturhistoriskt intressant. Stenmurar, odlingsrösen och hamlade träd ingår som naturliga inslag i detta äldre jordbrukslandskap.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området är av riksintresse för kulturvården. I naturvårdsplanen för Älvsborgs län ingår hela området runt Frisjön - objekt 30, klass 2. Bottnen omnämns särskilt.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Vid Bottnen är det äldre jordbrukslandskapet fortfarande välbevarat tillsammans med byggnader och miljö kring gården. Vall och hackslått slås med lie. Här finns också vackra och tilltalande betesmarker. Rester av en flora som kräver kontinuerlig hävd hittas i delar som ej kultiverats. Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier: Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slätter/betesmark.

104 HACKSLÅTT OCH BJÖRKHAGE VID HÄSTEBACKA

Naturtyp: Hackslått (renslått)
Björkhage

Storlek: 0,1 ha
2,5 ha

Klassificering: Klass 3

Ekonomiskt kartblad: 6B 8h

LANDSKAP

Hästebacka ligger cirka 1 mil väster om Hällingsjö i de barrskogsklädda sluttningarna ner mot Yttre Ingsjön.

BESKRIVNING

Hästebacka ligger i en nordlöpande svacka ner mot Yttre Ingsjön. Gården omges av mindre åkrar, steniga beteshagar och lieslagna slänter.

Norr om gården finns en vacker och tilltalande björkhage på en ås. Området karaktäriseras av några mycket grova björkar. I buskskiktet finns enebuskar. I fältskiktet finns en snaggbetad fårsvingelgräshed där fårsvingel och stenmåra dominerar.

Hagmarkerna sträcker sig även söder om gården. Här och var finns inslag av ask, ek och gran.

Hackslått förekommer i åkerslänterna nära gården. Marken är frisk och här finns en artrik rödvensfriskäng i fältskiktet.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I hagmarkerna noterades jungfrulin. I hackslåttpartierna växer darrgräs, svinrot, rödklint, vårstarr och slättergubbe.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Diken och gamla åkrar finns i björkhagarna.

NUVARANDE HÄVD

Hagarna betas av får och är välhävdade, vilket ger dem en inbjudande karaktär. I vissa delar syns tecken på tidigare röjningar.

Slätterpartierna slås med lie och är måttligt hävdade.

NATURHISTORIA

På häradskartan från år 1900 anges huvuddelen av området som slätteräng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar, odlingsrösen och hamlade träd.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Kring Hästebacka finns välhävdade och tilltalande björkhagar samt hackslåttfragment med en slättergynnad flora.

Högt värde.

105 HAGMARK VID ÖSTERGÄRDET

Naturtyp: Blandlövhage

Storlek: 3,5 ha

Klassificering: Klass 2

Ekonomiskt kartblad: 6C 8a

LANDSKAP

Se objekt 89.

BESKRIVNING

Området ligger i Marks kommuns nordvästra del och utgörs av de betade sluttningarna till ett av Storåns mindre biflöden. Markerna kännetecknas av lövdungar omväxlande med mer öppna partier. Dungarna domineras av björk, klibbal, tall och sälg. Här och var finns enstaka grova eller medelgrova solitära ekar. Buskskiktet är stundom mycket tätt och domineras helt av hassel, men inslag av nyponros och enbuskar finns också. Hagmarkens allra största värden står emellertid att finna i de öppna partierna, som hyser en mycket rik och färgstark flora. Jordarten i området är lera och marken är torr till fuktig. I friska partier finns örtrik friskäng och rödvensfriskäng, medan de fuktiga och svaghävdade delarna i dalens botten har högrötsfuktängsflora.

Den vanliga ängsfloran är fläckvis rikt företrädd och arter som gökärt, prästkrage, bockrot, ängsvädd, vårbrodd och darrgräs förekommer rikligt.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

I helt öppna partier påträffas rödklint, darrgräs, sommarfibbla, slättergubbe och svinrot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

I delar av området syns en svag kvävegödselfåverkan vilket indikeras av rika bestånd med brännässla, hundkäx och smörblomma.

NUVARANDE HÄVD

Öppna slänter är väl hävdade, medan de fuktiga delarna i dalens botten är svagt hävdade. Området betas av nötkreatur.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Saknas.

PLANER, SKYDD OCH DOKUMENTATION

Området ingår i Älvsborgs läns naturvårdsplan. Objekt 4, klass 1.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

En relativt stor och väl bibehållen hagmark med stora biologiska och landskapsmässiga värden. Förekomsten av örtrik friskäng, som inom området är väl spridd och väl utvecklad, är utslagsgivande för bedömningen.

Mycket högt värde.

Utslagsgivande kriterier:

Ett område som utgör ett för Älvsborgs län gott exempel på naturlig slätter/betesmark.

106 HAGMARKER VID GRÖNERED

Naturtyp: Öppen hagmark	Storlek: 1 ha
Annan träd- och buskbärande hagmark	1 ha
Klassificering: Klass 3	
Ekonomiskt kartblad: 6C 8b	

LANDSKAP

Grönered ligger i Surtans dalgång i Marks kommuns allra nordligaste del. Dalgången är här ganska smal och vattendraget är relativt litet. Ravinbildningar saknas och det lilla vattendraget rinner här fram över ett flackt, smalt och öppet, kultiverat landskap som omges av branta bergsluttningar och barrskog.

BESKRIVNING

De aktuella betesmarkerna ligger i en östvettande sluttning på mycket stenig och blockrik moränmark. Den nedre delen är öppen, medan den övre har ett väl utbildat trädskikt. I den nedre öppna hagmarken är marken torr till frisk och vegetationstypen är i torra delar en rödvensgräshed som avbryts av en trivialiserad friskäng på fd kultiverade markbitar. Det förefaller vara så att området ligger på gammal, terrasserad åkermark och de gamla åkerlapparna kan vara sk. fornåkrar. På dessa är vegetationen trivialiserad. Trädskiktet i denna del inskränker sig till några enstaka björkar. Buskskikt saknas. Ängsfloran är allmänt företrädd i terrasskanterna mellan fornåkrarna. I den träd- och buskbärande hagmarken som ligger lite längre upp i sluttningen, är trädskiktet blandat och består av björk, sälg, ek, tall, lind och gran. I buskskiktet finns en- och hasselbuskar samt enstaka vildaplar. Marken är till övervägande del frisk, och vegetationstypen är en tuvtåteläng. I mindre partier finns dock fårsvingelgräshed med rikare flora.

INDIKATORARTER FÖR NATURLIG FODERMARK

Av indikatorarter påträffas slättergubbe, svinrot och kattfot.

INGREPP OCH PÅVERKAN

Delar av marken uppvisar en trivialiserad flora dels pga äldre kultivering, dels pga kvävegödselanvändning.

NUVARANDE HÄVD

Hävden är god i de öppna partierna medan de trädbeväxta delarna förefaller vara ner svaghävdade.

NATURHISTORIA

På den gamla häradskartan från år 1900 anges området som äng.

KULTURHISTORISKA SPÅR OCH FORNLÄMNINGAR

Stengärdesgårdar, odlingsrösen och terrasserade fornåkrar.

SAMMANFATTANDE VÄRDEOMDÖME

Betesmarkerna vid Grönered innehåller stora värden dels i form av sitt botaniska innehåll vilket indikerar långvarig hävd, dels genom stora kulturhistoriska värden vilka understryker områdets forna användningsområde.

Högt värde.

OBJEKT MED VISST BEVARANDEVÄRDE - ÖVRIGA OBJEKT

1. Ekhagar vid Torse (6C 1a)

Några ekhagar med medelgrova till grova ekar. Området är relativt välhävdad men trädskiktet alltför tätt. Fältskiktet är av trivial och frisk grästyp. I fläckar finns gräshedsflora med stenmåra. Slåttergubbe förekommer. En fågata löper från gården till den södra hagen.

2. Stora hagen vid Toften (6B 2j)

Ett litet område i en för övrigt tät björkhage, med små fragment av gräs-lågstarräng och fårsvingelgräshed. Svinrot och darrgräs förekommer sparsamt.

3. Ekhagar vid Kulla, Istorp (6C 2a)

Ekhagar på några kullar där fältskiktet är helt trivialt. Ekarna är medelgrova till grova och hagarna har stor betydelse för landskapsbilden.

4. Blandlövhagar vid Storegården, Källeberg (6C 2a)

En blandlövhage med alm, ek och björk. Fältskiktet är mestadels skuggtrivialiserat och svagt gödselpåverkat och vegetationstypen är en trivial gräshed med måttligt företrädd gräshedsflora.

5. Lövrikt kulturlandskap vid Hjortholmen (6C 2b)

Ett mycket vackert och tilltalande landskap med öppna partier och dungar av björk, ek och rönn. Några av rönnarna bär spår av hamling.

6. Ekhagar vid Brännared (6C 2b)

En kraftigt gödslad ekhage som hyser mycket grova, kraftiga och glest stående ekar av sparbankstyp.

7. Hagar med blandade lövträd vid Tranhult (6C 2b)

Området utgörs av några kullar med hållmarker omväxlande med lövdungar. Floran är något trivialiserad dock utan tydliga tecken på gödsling. I fläckar finns fårsvingelgräshed med jungfrulin.

8. Hagmarker vid Björnås (6C 2c)

Området utgörs av tre olika hagmarker varav två är björkhagar och en är helt öppen. Markerna visar tecken på intensiv kvävegödsling. I den sydligaste hagen finns emellertid ett bestånd av slåttergubbe.

9. Betehagar vid Yttre Höghult (6C 2d)

En välhävdad fårbetesmark på delvis gammal åkermark. Vegetationstypen är en gräshed som domineras av vårbrodd och kruståtel och är tydlig skuggtrivialiserad. Området hyser flera askar som bär spår av hamling.

10. Gamla betesmarker vid Töcknarås (6C 2e)

Ett svagt hävdad område som dock hyser mindre partier av rödvensgräshed och gräs-lågstarräng. Stagg, slåttergubbe och grönvit nattviol förekommer.

11. Björkhage vid Apelås - Trindekulle (6B 3j)

En liten fårbetad och välhävdad björkhage med inslag av gamla, grova björkar. Marken är röjd för ca 15 år sedan men hyser ändå en fläckvis förekommen gräshed. Stagg, ljungtuvor och stenmåra förekommer liksom mycket vackra enbuskar.

12. Öppen betesmark vid Vasatorpet (6C 3a)

En sluttande betesmark, helt utan träd. I fältskiktet märks en rödvensfriskäng med inslag av rövensgräshed. Svartkämpar och ängsskallra dominerar och slåttergubbe förekommer.

13. Lövhage vid Lönebo (6C 3a)

En hagmark med ett bitvis tätt trädsikt av björk, bok och asp. Hasselbuskar förekommer rikligt. I ett öppet och stenigt område finns fårsvingelgräshed med stenmåra och revfibbla. Indikatorarter saknas helt.

14. Odlings- och beteslandskap vid Sund (6C 3b)

Området utgörs av en mosaik av gamla åkrar, terrassodlingar, odlingsrösen och mindre kullar. I området finns rikligt med träd som bär spår av hamling. Området är emellertid svagt hävdad och under långsam igenväxning.

15. Hagmark vid Haga, Röllese (6C 3c)

En liten men välhävdad, stenig backe med enstaka björkar längs kanten. I fältskiktet finns en rödvensfriskäng. Bactimjan förekommer kring stenar och tuvor.

16. Betemarksfragment vid Storegården, Getabo (6C 3c)

Ett litet och opåverkat område, som ligger inom en större betesmark, vilken är kvävegödslad. Inom området finns kraftiga stengärdesgårdar och odlingsrösen. Mindre fragment av väl utvecklad rödvensgräshed finns. Jungfru Marie nycklar, stagg, slåttergubbe och grönvit nattviol påträffas sparsamt.

17. Enbusk och björkrik hagmark vid Enebacken (6C 3c)

Ett litet område med enbuskar och björkar. I fältskiktet finns en fläckvis välutvecklad rödvensgräshed med slåttergubbe, stenmåra och välbetade ljungtuvor. De omgivande markerna är gödselpåverkade.

18. Björkhage vid Hägnen (6C 3c)

En vacker och välhävdad, gles björkhage belägen i en stenig sluttning. Marken är gödslad men kring ett stenröse förekommer rika bestånd av kattfot.

19. Lövrika hagmarker vid Lundsboån (6C 3c)

Området utgörs av två olika hagmarker som skiljs från varandra av Lundaboån. Det södra området utgörs av en björkrik, igenväxande hage, med mindre öppningar. Svinrot, darrgräs och slåttergubbe förekommer sparsamt. Det norra området utgörs av en liten kulle med björk och enbuskar. Fältskiktet domineras av en trivialiserad friskäng, men slåttergubbe förekommer. Vid ån växer ormbunken Safsa.

20. Hackslåttsfragment vid Lilla Bredhult (6C 3e)

Två mycket små fragment av hackslåttsmark med en sparsamt förekommande ängsflora. Ljung, kruståtel och vitsippa är karaktärsarter. Svinrot och slåttergubbe förekommer. Granspira förekommer enligt uppgift, inom området.

21. Backsippslokal vid Sörgården, Vågerse (6B 4j)

I åkerrenarna norr om gården finns ett litet område med rika bestånd av backsippa. Jordarten utgörs av sandiga sediment. I upptrampade ytor växer backsippan i en fårsvingeltorräng.

22. Blandlövhage norr om Prästetorp (6B 4j)

Ett litet område med vikande hävd. Ek, björk och hassel dominerar. I området finns rika bestånd av svinrot och ängsskallra. Slåttergubbe och slåtterfibbla förekommer.

23. Öppen hagmark vid Huledal intill Viskan (6C 4a)

Ett litet parti med öppen, välhävdad mark och en relativt opåverkad rödvensfriskäng med inslag av torräng. Brudbröd förekommer.

24. Fodermarksfragment vid Lund i Björketorp (6C 4a)

Ett litet område med en opåverkad rödvengräshed. Området håller emellertid på att växa igen med gran och lövsly. Slåttergubbe, svinrot och grönvit nattviol förekommer liksom mindre partier med gräs-lågstarräng.

25. Ekhage vid Desarehult (6C 4b)

En ekhage där floran i huvudsak är trivialiserad av beskuggning. Mer opåverkad flora finns dock på och omkring rösen. Området är kulturhistoriskt intressant med stenrösen, stengärdesgårdar, gravrösen och fornåkrar. Ligger i omedelbar anslutning till objekt 39 och 42.

26. Björkhage vid Klev (6C 4c)

En slänt ner mot Öresjö med enstaka askar och björkar. Området är under igenväxning med björnbär, örnbräken och sly. Stagghed förekommer och här och var påträffas darrgräs.

27. Hagmarker vid Bergahagen, Sund (6C 4c)

En hagmark där grupper av björkar och hasselbuketter ger karaktär åt marken. Området hyser ett mycket stort antal odlingsrösen. Floran är tydligt gödselpåverkad. Kring odlingsrösen påträffas emellertid backtimjan.

28. Björkhage vid Nabben, Lindhult (6C 4d)

En björkhage i en sluttning ner mot Svänasjö. Området består delvis av små åkrar och är delvis igenväxande med björksly. I partier finns dock opåverkad rödvensgräshed med slåttergubbe.

29. Hagmark vid Falghult (6C 4d)

En öppen hagmark med några enstaka ekar. Marken bär spår av kultivering och av svag gödsling. Vissa opåverkade partier finns dock här och var. Svinrot och slåttergubbe noterades.

30. Blandlövhage vid Uddared (6C 4d)

En hage med askar, björkar och vackra hasselbuketter invid vägen mellan Öxabäck och Kinna. De öppna ytorna utgörs framförallt av gammal åkermark med tydlig gödselpåverkan. Hagmarken har en stor betydelse för landskapsbilden. Väster om vägen finns områden med mer opåverkad flora.

31. Hagmark vid Svänasjö (6C 4e)

Ett idag delvis igenväxt, ohävdad område med lindar, hasselbuskar, odlingsrösen och äldre åkrar. Ängs- och gräshedsflora finns delvis kvar och slåttergubbe och grönvit nattviol förekommer. Området skulle efter återupptagen hävd kunna få högre värde.

32. Träd- och buskbärande hagmark vid Tosthult (6C 4e)

I denna lilla hagmark dominerar ek, björk och gran jämte flera enbuskar. Fältskiktet utgörs av en rödvensgräshed. Slåttergubbe och Jungfru Marie nycklar finns också.

33. Träd- och buskbärande hagmark vid Björkliden, Vilg (6B 5j)

Området kännetecknas av stora ytor som täcks av örnbräken, vilket tillsammans med stubbar tyder på tidigare röjning. Floran är emellertid relativt välutvecklad och här och var växer stora bestånd av slåttergubbe.

34. Surtans dalgång vid Bårred (6C 5a)

En öppen hagmark med mindre fläckar av opåverkad flora i ett för övrigt konstgödsel-påverkat område. I små fragment av rödvensgräshed/fårsvingeltorräng påträffas darrgräs, rödklint och brudbröd.

35. Hagmark vid Kullen, Fotskäl (6C 5a)

En träd- och buskrik hagmark som ligger på en liten höjd. Ohävdad och med igenväxning av örnbräken. I vissa partier finns ängsfloran kvar och dessa påträffas slåttergubbe.

36. Björkhage vid Kronogården, Höga (6C 5a)

En liten björkhage med enstaka grova björkar. Den trädbärande delen är dock påverkad av kvävegödsling. I öster finns ett litet parti med hävdgynnade arter som slåttergubbe, svinrot, darrgräs och borsttåg.

37. Öppen hagmark vid Hukebacka, Uddatorp (6C 5a)

En öppen hagmark som ligger i en västsluttning på lätt stenig mark. Fältskiktet domineras av en trivial sammansatt rödvensfriskäng. I ett mindre parti påträffas lågstarräng.

38. Betad ekskog vid Öresten (6C 5b)

Vid resterna av Örestens fästning ligger en hög kulle - Slottsberget. Här finns ett parti med betad ekskog. Trädskiktet är emellertid alltför tätt och området bär spår av gödsling.

39. Björkhage vid Hede, Örby (6C 5c)

Området utgörs av en björkhage på en stenig kulle. Medelgrovt till grovt björk dominerar men inslag av vidkroniga ekar finns också. Området är av stor betydelse för landskapsbildningen.

40. Igenväxande hagmark vid Ekedalen, Brättingtorp (6C 5d)

Området utgörs av en sydvettande slänt med högörtsvegetation. I mindre partier finns örtrik friskäng och ett flertal hävdarter som smörbollor, svinrot, darrgräs, brudbröd, ängshavre och luddhavre påträffas. Området är litet men skulle efter återupptagen hävd kunna få högre klassning.

41. Träd- och buskbärande hagmark vid Västergården, Gunnbo (6C 5d)

En mycket tilltalande fårbetesmark med ett glest trädskikt av gran, tall, ek och björk. Vegetationstypen är en trivalt sammansatt fårsvingelgräshed utan indikatorarter.

42. Öppen hagmark vid Gussryd (6C 5e)

En liten, öppen hagmark med inslag av rödvensgräshed. Arter som ljung, stagg och grönvit nattviol förekommer och hävden är svag till måttlig.

43. Ekhage vid Smälteryd (6B 6j)

En vacker ekhage intill Storåns utlopp i Lygnern. Trädskiktet är tätt och fältskiktet är alltför trivialiserat av beskuggning. Ett flertal grova ekar finns inom området som också har stor betydelse för landskapsbildningen.

44. Betesmark vid Östergården, Torrås (6B 6j)

Ett litet område som hyser en väl utvecklad gräs-lågstarräng på stenig och fuktig mark. Stenmåra, stagg och grönvit nattviol förekommer trots vikande hävd och långsam igenväxning.

45. Ekhage vid Intäkten, Grebbeshult (6B 6j)

En svagt till måttligt hävdad ekhage med inslag av grova och vidkroniga ekar. Hagens trädskikt är till övervägande del för tätt. Slättergubbe och svinrot påträffas i öppnare avsnitt.

46. Björkhage vid Gunnared (6C 6b)

Strax söder om Gunnareds gård ligger denna björkhage. Trädskiktet är relativt glest och buskskiktet utgörs av enbuskar. I fältskiktet finns fårsvingelgräshed/rödvensgräshed vilken huvudsakligen är trivialiserad.

47. Hagmark vid Stenbacken, Häggån (6C 6c)

Ett område som håller på att röjas. Floran är mestadels skuggtrivialiserad men i mindre partier finns välutvecklad fårsvingelgräshed med slättergubbe och knägräs.

48. Hagmark vid Kinna gård (6C 6d)

En liten, öppen och betad brink i en biravin till Häggån. I fältskiktet finns en relativt opåverkad rödvensfriskäng.

49. Björkhage vid Skepared (6C 6e)

En liten björkhage alldeles invid vägen mellan Fritsla och Skephult. Trädskiktet är relativt glest och utgörs av klena till grova björkar med inslag av tall och enbuskar. Slättergubbe förekommer. Området har betydelse för landskapsbilden.

50. Hagmark vid Nedre Hässlehult (6C 6e)

En relativt brant och stenig sluttning med en igenväxande hagmark. Trädskiktet utgörs av tall, gran och björk, medan hassel och enbuskar dominerar buskskiktet. Kattfot och darrgräs förekommer.

51. Kulturmarker vid Brunnsåker, Skephult (6C 6f)

Kulturmarker som utgörs av en mosaik av kuperade åkrar, åkerholmar, träddungar och odlingsrösen. Mindre fragment av naturlig fodermarksflora förekommer. Slättergubbe och vanlig nattviol noterades. Områdets landskapsbild är mycket tilltalande.

52. Hagmark vid Gunnagården, Ubbhult (6B 7i)

Området, som utgörs av en träd- och buskrik hagmark, ligger söder om Ubbhult, i sluttningen ner mot St. Öresjön. Fläckvis förekommer en väl utvecklad rödvensfriskäng utan indikatorarter. I anslutning till hagen finns stora och kraftiga stengärdesgårdar.

53. Hagmark vid Torp (6C 7a)

En träd- och buskrik hagmark med ett trädskikt av tall, gran, ek och björk. I fläckar finns hävdgynnad flora där slättergubbe och svinrot förekommer.

54. Hagmarker vid Önnered, Härsjön (6C 7a)

Området ligger intill sjön och utgörs av ett större parti sammansatt av olika naturtyper. Både öppna och trädbärande delar finns men merparten hyser en trivialiserad flora. I mindre fragment förekommer emellertid hävdgynnade arter som slättergubbe, svinrot, Jungfru Marie nycklar och ängsskallra.

55. Surtan vid Hyssna (6C 7a)

En brink med delvis trivialiserad flora och ett markant inslag av örnbräken. I mindre partier finns emellertid rödvensgräshed. Rotfibbla noterades.

56. Blandlövhage vid Torsered (6C 7a)

En kulle som täcks av ask, lind, lönn, ek, hägg, björk, m.fl. arter. Trädskiktet är dock oftast för tätt men i mindre partier finns opåverkad rödvensgräshed och rödvensfriskäng.

57. Ekhage vid Ekebo, Dragered (6C 7b)

En ekhage med klena till medelgrova ekar som restaurerats med hjälp av röjning och bränning. Vegetationstypen är en triviale sammansatt fårsvingelgräshed. Området har dock stora skönhetsvärden.

58. Hagmark vid Änghagen, Svenshult (6C 7b)

En liten och starkt igenväxande hagmark med en fläckvis rik ängsflora. Området betas av nöt men sly av björk, gran och sälg täcker ca 50 % av ytan. Darrgräs, stagg och slåttergubbe förekommer.

59. Blandlövhage vid Skämningared (6C 7c)

En hage med ett trädskikt som domineras av björk och där hasselbuketter ger stark karaktär åt marken. Floran förefaller vara svagt gödselpåverkad i större delen av området.

60. Ekhagar vid Edeslätt, Finabo (6C 7d)

Några betade kullar med medelgrova ekar och björkar. Inslag av grov ek förekommer och deras täckningsgrad når upp mot 100 %. Slåttergubbe, backtimjan och stor blåklocka noterades.

61. Ekhage vid Östergården, Håvet (6C 8a)

En mycket tilltalande ekhage som emellertid har ett alltför triviale sammansatt fältskikt. Enbuskar förekommer liksom ett flertal vackra odlingsrösen.

FÖRTECKNING ÖVER OBJEKT

Objekt	klass
1. Betade åmader vid Veselången	2
2. Öppen hagmark och slåtterängs fragment vid Backa	2
3. Hackslått och hage vid Bostebygd	3
4. Öppen, fårbetad mark vid Håskås	2
5. Ängar och hagar vid Nockakulla	1
6. Liten hackslått vid Måsåsen vid Högsjön	3
7. Öppen betesmark vid Sjölid vid Svartasjön	3
8. Hagmarker vid Spelebo och Dunkared	3
9. Liten slåtteräng vid Övre Skårebo	3
10. Liten hagmark vid Istorp	3
11. Liten hackslått vid Bålabygd	2
12. Hagar och hackslått vid Vallsås	1
13. Hackslått vid Lunden i Älekulla	1
14. Ekhage vid Björnås	2
15. Blandlövhage vid Rösåsvägen	3
16. Öppen hagmark vid Rösås	3
17. Träd- och buskbärande hagmarker vid Holmen	3
18. Björkhagar vid Anabäckshult	3
19. Hagmark vid Mörka Tjärn	3
20. Sötvattenstrandäng och hagmarker vid Nabbared	3
21. Buskrik utmark vid Mjösjön	2
22. Liten lövhage vid Hinnaredshult	3
23. Betad kulle vid Hyltenäs	3
24. Öppen betesmark vid Hjortsnäs festplats	3
25. Hagmarker vid Getabo	3
26. Sötvattenstrandäng vid Sandsjön	3
27. Hackslåttsfragment vid Lerbäck	3
28. Lövhagar vid Sävsered	2
29. Ekhage vid Nedre Kärra	3

STOROMRÅDE 1. LANDSKAPET KRING STORE MOSSE, BACKA OCH GUNBJÖRNTORP (objekt 30 - 34)

30. Slåtter- och betesmarker vid Gunbjörntorp	2
31. Öppen betesmark och igenväxande hagmark vid Slätthult	3
32. Beteslandskap vid Backa	3
33. Torestorpsån vid Strömma	3
34. Ekhagar vid Bockshult	3
35. Hackslåttsfragment och slagna åkrar vid Långås	3
36. Hackslåttsfragment vid Rygga kvarn	3
37. Öppen betesmark vid Surteby	3
38. Betad brink vid Törestorp	3
39. Ekhage och öppen betesmark vid Västergården, Hulatorp	2
40. Betad ravin vid Säter, Lekvad	3
41. Öppen betesmark vid Binkaryd	2
42. Björkhage vid Desarehult	3
43. Öppen hagmark vid Spångadalen	3

44. Blandlövvhagar vid Hult, Skallared och Ramsholmen	3
45. Öppen hagmark vid Uddared	3
46. Öppen hagmark vid Ålbäck	3
47. Öppen hagmark vid Linghult	3
48. Blandlövvhage vid Björkebacka	3
50. Björkhage vid Kleven, Aborrhult och Brattåsen	3
51. Björkhagar vid Strixbol	3

STOROMRÅDE 2. SURTANS RAVINSYSTEM (objekt 38, 52 - 55 och 75 samt övriga objekt 34)

52. Betade brinkar vid Hede	2
53. Betad ravinarm vid Storegården	1
54. Surtan från Dunevad till Mjällby	1
55. Betad ravin vid Uddatorp	2
56. Hagmarker vid Ranagården	3
57. Dalagården vid Mjällby	3
58. Sörvilgården	3
59. Beteslandskap vid Dala, Syltered och Berghem	2
60. Hagmark vid Skogum	3

STOROMRÅDE 3. VISKANS RAVINSYSTEM (objekt 40, 43 och 61 - 65, samt övriga objekt 23)

61. Betat ravinsystem söder om Dala	3
62. Liten, betad ravin vid Persgården	3
63. Betade raviner längs Skrålabäcken	3
64. Viskans brinkar vid Assberg	2
63. Betade raviner längs Skrålabäcken	3
66. Ekhage vid Örby	3
67. Örestens hage	2
68. Betesmarker vid Fagersberg	2
69. Hagmarker vid Kölvarp	2
70. Björkhage vid Hunnarud	3
71. Öppen hagmark vid Ekåsen	3
72. Betad åbrink sydost om Blåsås	3
73. Liten strandbrink öster om Hede	3
74. Hällmarker med enebusklar vid Getakulla	3
75. Betade raviner syd Mölnebacka	3
76. Gunnershulu	3
77. Björkhagar vid Frejabygd	2
78. Sötvattenstrandäng vid Stämmemad	3
79. Ek- och björkhagar vid Basterås	2

STOROMRÅDE 4. SKOGSBYGDERNA MELLAN MARKS OCH BORÅS KOMMUN (objekt 80 - 86 och 103 samt övriga objekt 49 - 51)

80. Björkhage vid Skårhult	3
81. Hackslått vid Lammåsen	3
82. Hagmark vid Lindåsen	3
83. Hagmark vid Nedre Borghult	3
84. Hackslått och betesmarker vid Eneberg	2

85. Varierande betesmarker vid Tyvik	3
86. Öppna hagmarker vid Backen	3
87. Hackslått och hagmark vid Grimmered	3
88. Hackslått söder om Grimmered	2

STOROMRÅDE 5. STORÅNS RAVINSYSTEM (objekt 89 - 95 och 105, samt övriga objekt 43 och 61)

89. Ekhage vid Gunnlered	3
90. Betade raviner söder om Hulta	3
91. Hagmark vid Smedagården	3
92. Öppen hagmark vid Härkila	2
93. Betesmarker mellan Härkila och Hede	3
94. Ekhage vid Västergården i Björlanda	3
95. Betad ravinslutning söder om Västergården	2
96. Sötvattenstrandäng vid Härsjön	3
97. Öppna betesmarker vid Stora Hökås	3
98. Hagmark vid Vikmans	3
99. Sötvattenstrandängar vid Stora och Lilla Ansedredssjön	3
100. Blandlövhage vid Finabo	3
101. Häggån vid Fritsla	3
102. Tingsryds och Ramslätts mader	2
103. Hackslått och hagar vid Bottnen	2
104. Hackslått och björkhage vid Hästebacka	3
105. Hagmark vid Östergärdet	2
106. Hagmarker vid Grönered	3